

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
GRĀMATVEDĪBAS UN AUDITA KATEDRA

**UZŅĒMUMA „SIA LIEPIŅŠ” SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS
ANALĪZE UN TĀS TĀLĀKAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Jūlija Vasiļjeva**

Stud. apl. jv 08026

Darba vadītājs: prof. Edgars Kasalis

RĪGA 2013

Anotācija

Maģistra darba temats ir „Uzņēmuma „SIA Liepiņš” saimnieciskās darbības analīze un tās tālākas attīstības iespējas.”

Maģistra darba mērķis ir ar iegūto informācijas palīdzību izpētīt SIA Liepiņš saimnieciskās darbības rādītājus, lai uz SIA Liepiņš datu analīzes pamata izstrādāt priekšlikumus uzņēmuma pilnveidošanai.

Darbs sastāv no 3 nodaļām. Darba pirmajā nodaļā tiek apskatīts kopīgs jēdziens par saimniecisko darbības analīzi, tā vēsturi un attīstību, ekonomiskās analīzes metodēm un paņēmieniem, saimnieciskās darbības analīzes priekšmetiem un objektiem, ka arī par finanšu stāvokļa analīzes saturu, virzieniem un saimnieciskās darbības analīzes izmantojamiem rādītājiem. Otrajā nodaļā tiek veikta uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze. Trešajā nodaļā tiek aplūkotas iespējas par uzņēmuma pilnveidošanu.

Darba informācijas avoti ir ekonomiskā literatūra, interneta resursi, promocijas darbi.

Maģistra darba kopējais lappušu skaits ir 80, attēlu skaits -19, tabulu skaits- 20 , izmantoto informācijas avotu vienību daudzums – 27.

Atslēgvārdi: saimnieciskā darbība, analīze, grāmatvedība, maksātspēja.

Annotation

Master's work theme is "An economic analysis of company" SIA Liepiņš " and its further development."

Master`s work thesis is with the available resulting information explore SIA Liepiņš economic activity indicators for the SIA Liepiņš data basis to draw up proposals for company development.

The work contains from 3 parts. In the first chapter is viewed as a common concept of economic analysis, its history and development, economic analysis methods and tools, economic analysis subjects and objects, as well as on the content of the financial position, direction and operational indicators used in the analysis. The second chapter deals with the economic activity analysis of SIA Liepiņš. In the third chapter are viewed opportunities for the company development.

Work information sources are the economic literature, internet resources, promotion works.

Master`s work total number of pages are 80, images number - 20, the number of tables -19, the information sources - 27.

Keywords: economic activity, analysis, accounting, paying capacity.

Satura rādītājs

Anotācija.....	2
Annotation	3
Ievads.....	6
1.Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes teorētiskais pamatojums	8
1.1.Saimnieciskās darbības analīzes raksturojums, tā vēsture un attīstība	8
1.2.Uzņēmuma darbības ekonomiskās analīzes metodes un paņēmieni.....	11
1.3.Saimnieciskās darbības analīzes priekšmeti un objekti.	20
1.4.Saimnieciskās darbības analīzes loma uzņēmuma vadībā un tā efektivitātes palielināšanā	21
1.5.Uzņēmuma finanšu stāvokļa analīzes saturs un virzieni.....	22
1.6. Saimnieciskās darbības analīzes izmantojamie rādītāji	27
2. SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze 2009.-2011. gads	36
2.1. SIA Liepiņš uzņēmuma apraksts	36
2.2. Uzņēmuma SIA Liepiņš konkurenti	36
2.2.2. Konkurentu cenas.....	38
2.2.3. Konkurentu priekšrocības un vājās puses salīdzinājumā ar SIA „Liepiņš”	39
2.2.4.Cenu politika	40
2.3.Uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze.....	43
2.3.1.Likviditātes (apgrozāmo līdzekļu) analīze	44
2.3.2.Aktivitātes analīze	48
2.3.3.Kapitāla struktūras analīze	54
2.3.4.Ienesīguma (rentabilitātes) analīze.....	58
2.3.5.Finanšu stabilitātes robežas aprēķins	62
2.3.6. Finanšu atkarības un neatkarības koeficientu analīze	63
2.3.7.Vertikālā bilances analīze.....	65
2.3.8.Horizontalā bilances analīze.....	67
3. Uzņēmuma SIA Liepiņš tālākas attīstības iespējas	70
3.1. Finansiālās darbības uzlabošanas iespēju analīze	70
3.1.1.Debitoru parādu politikas pilnveidošanas iespējas.....	70
3.1.2.Kreditoru parādu pilnveidošanas iespējas.	72
Secinājumi un priekšlikumi	74
Izmantotās literatūra un avoti	77

Pielikumi.....	79
1. pielikums SIA Liepiņš 2009. gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze	80
2. pielikums SIA Liepiņš 2010.gada bilance aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze.....	82
3. pielikums SIA Liepiņš 2011.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze	84
4. pielikums SIA Liepiņš 2009.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze	86
5. pielikums SIA Liepiņš 2010.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze	88
6. pielikums SIA Liepiņš 2011.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze	91
7. pielikums Finanšu stabilitātes aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa	94
8. pielikums SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2008.gads.....	95
9. pielikums SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2009.gads.....	97
10. pielikums SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2010.gads.....	100
11. pielikums SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2011.gads.....	103

Ievads

Stabili uzņēmuma panākumi ir atkarīgi no skaidras un efektīvas uzņēmuma darbības plānošanas, regulāras izlases un informācijas analīzes par tirgus stāvokli un personīgajām perspektīvām un iespējām, kas ļauj uzņēmumam izstrādāt stratēģiju un finansiālo-saimniecisko darbības taktiku.

Saimnieciskās darbības analīze ir nepieciešama uzņēmumam finansiāla stāvokļa organizācija novērtējumam, ar kurām uzņēmums stājas ekonomiskās attiecībās. Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzei ir ļoti svarīga loma, jo ar tā palīdzību var pieņemt lēmumu mikrolīmenī. [13,5]

Ar saimnieciskās darbības analīzi tiek izstrādājas uzņēmuma stratēģija un attīstības taktika, pamatojas plāni un vadības lēmumi, notiek kontrole, lai tos izpildītu, atklājas ražošanas efektivitātes paaugstinājuma rezerves, tiek novērtēti uzņēmuma, tās atsevišķas apakšvienības un darbinieku darbības rezultāti. Tas viss apstiprina autores izvēlētas maģistra darba temata aktualitāti.

Maģistra darba hipotēze: saimniecībā eksistē faktiski priekšnosacījumi uzņēmuma finansiālo stāvokļu uzlabošanai saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principiem.

Maģistra darba mērķis ir, balstoties uz iegūto informāciju, izpētīt SIA Liepiņš saimnieciskās darbības rādītājus, atklāt to trūkumus, lai izstrādātu priekšlikumus uzņēmuma darbības pilnveidošanai un tā tālākās attīstības uzlabošanai.

Mērķa sasniegšanas nolūkos autore maģistra darbā izstrādāšanas gaitā risina šādus uzdevumus:

1. gūt priekšstatu par saimnieciskās darbības analīzi, to vēsturi un attīstību, metodēm un paņēmieniem, priekšmetiem un objektiem;
2. pamatojoties uz speciālo literatūru, iepazīties ar saimnieciskās darbības raksturojošiem rādītājiem;
3. balstoties uz uzņēmuma gada pārskatu, aprēķināt SIA Liepiņš saimnieciskās darbības rādītājus;
4. veikt uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības raksturojošo rādītāju analīzi;
5. izdarīt secinājumus par SIA Liepiņš darbību;
6. uz analīzes pamata izstrādāt priekšlikumus uzņēmuma SIA Liepiņš darbības pilnveidošanai.

Darbs sastāv no 3 nodaļām. Darba pirmajā nodaļā tiek apskatīts kopīgs jēdziens par saimniecisko darbības analīzi, tā vēsturi un attīstību, ekonomiskās analīzes metodēm un paņēmieniem, saimnieciskās darbības analīzes priekšmetiem un objektiem, kā arī par finanšu stāvokļa analīzes saturu, virzieniem un saimnieciskās darbības analīzes izmantojamiem rādītājiem. Otrajā nodaļā tiek veikta uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze. Šī nodaļa tiek sadalīta apakšnodaļās, jo analīzei tiek izmantotas vairākas analīzes metodes. Trešajā nodaļā tiek aplūkotas iespējas par uzņēmuma SIA Liepiņš pilnveidošanu.

Savā darbā autore izmantoja šādus pētījuma metodes:

1. grafiskās analīzes metodes;
2. ekonomiskās literatūras analīzes metodes;
3. informācijas apkopošanas metode.

Maģistra darba pētījuma periods: 2009. – 2011. gads.

Maģistra darbā izmantoti dažādi literatūras avoti: zinātniskā literatūra par saimnieciskās darbības analīzi, SIA Liepiņš gada pārskati, kā arī interneta resursi.

1. Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes teorētiskais pamatojums

1.1. Saimnieciskās darbības analīzes raksturojums, tā vēsture un attīstība

Saimnieciskās darbības analīze ir uzņēmuma darbības izpēte, kuras mērķis ir ar izvēlēto metožu un analītisko instrumentu palīdzību noteikt faktoros un tendences, kas ietekmē uzņēmuma darbības rezultātus. Tā ir nepieciešama, lai noteiktu uzņēmuma finansiālās stabilitātes līmeni, novērtētu uzņēmējdarbības aktivitāti un efektivitāti, kā arī palīdzētu izvairīties no bankrota. Uzņēmumu vadītājiem ir jāiemācās sasaistīt kopā uzņēmuma finanšu analīzi un vadības lēmumu pieņemšanu, kapitāla struktūru un sabalansētu kredītpolitiku, finanšu, saimniecisko procesu plānošanu un kontroli. Tieši tāpēc uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes veikšanas tēma ir aktuāla jebkuram uzņēmumam. [10,4]

Termins “analīze” radies no grieķu vārda “analyzis”, kas tulkojumā nozīmē “daļu”, “sadalu”. Tāda sadalīšana ļauj saprast priekšmeta vai parādības iekšējo būtību, noteikt katra elementa lomu pētāmajā priekšmetā vai parādībā. Piemēram, produkcijas pašizmaksas būtības noteikšana paredz izzināšanu no kādiem posteņiem tā sastāv, no kā ir atkarīgs tās lielums katrā izmaksu postenī. Jo sīkāk būs sadalīts pašizmaksas pieaugums pa elementiem, jo efektīvāk varēs vadīt produkcijas pašizmaksas veidošanas procesu.

Jāatzīmē, ka vairākas apkārtējās vides parādības un procesi nevar būt pamatoti tikai ar analīzes palīdzību. Bieži rodas vajadzība citu atbilstošu paņēmieni izmantošanā. Vistuvākā analīzei šajā ziņā ir sintēze. Tikai analīze un sintēze vienotībā nodrošina parādības vispusīgu zinātnisku pētījumu.

Zinātnē un praksē tiek izmantoti dažādi analīzes veidi: ķīmiskā, matemātiskā, statistiskā, ekonomiskā analīze. Tie atšķiras ar pētījumu objektiem, mērķiem un metodikām. Ekonomiskā analīze atšķirībā no citiem analīzes veidiem pieder ekonomisko parādību *pētījumu abstrakti loģiskajai metodei*, kur nav iespējams izmantot mikroskopus, ķīmiskos reaktīvus, kurus nomaina abstrakcijas spēks.

Jāatšķir *vispārteorētiskā ekonomiskā analīze un konkrētā ekonomiskā analīze*. Pirmā pēta ekonomiskās parādības un procesus makrolīmenī, t.i., nacionālās ekonomikas un tās atsevišķu nozaru līmenī, piemēram, valsts ārējo ekonomisko sakaru stāvokļa analīze, iedzīvotāju dzīves līmeņa sociāli ekonomiskā analīze. Otrā izmanto mikrolīmenī, atsevišķu uzņēmumu ekonomikas pētīšanai.

Ekonomiskas analīzes veidošanu nosaka vispārīgas objektīvas prasības un nosacījumi, kuri atbilst jebkurai jaunas zinātnes nozares izveidošanai. Tie ir:

- praktiskas nepieciešamības nodrošināšana, kas veidojas sakarā ar ražošanas spēku attīstību, ražošanas attiecību pilnveidošanu un ražošanas apjomu palielināšanu, kad intuitīva analīze un aptuveni aprēķini lielo ražošanas vienību apstākļos ir kļuvuši nepietiekami;

- kā zināms, ar jebkuras zinātnes attīstību notiek tās nozaru dalīšanās un jaunu nozaru izveidošanās. Sabiedrisko zinātņu diferenciacijas rezultātā izveidojās ekonomiskā analīze. XX gadsimta sākumā ekonomiskās analīzes funkcijas realizējās tādu tajā laikā eksistējošo zinātnisko disciplīnu ietvaros, kā grāmatvedība, finanses, statistika. Šo zinātņu ietvaros radās pirmie vienkāršie analītisko pētījumu paņēmieni. Pakāpeniski tika izstrādāti patstāvīgi ekonomiskās analīzes metodoloģijas virzieni: salīdzinošā, operatīvā, ekonomiski matemātiskā, funkcionālā vērtības analīze. Pašreizējo ekonomiskās analīzes stāvokli var raksturot kā pamatīgi teorētiskā ziņā izstrādātu zinātņi. [3,7-8.]

Analītiskās cilvēka prasmes ir uzlabojusies saistībā ar objektīvu nepieciešamību nepārtraukti novērtēt to darbību, uzvedību vidē. Tā vienmēr motivē meklēt efektīvākos darbaspēka veidus, resursu izmantošana.

Ar iedzīvotāju skaita palielināšanos, ar ražošanas līdzekļu uzlabošanu, materiālo un garīgo cilvēku vajadzību izaugsmi analīze pakāpeniski kļuva par pirmo dzīves nepieciešamību civilizētā sabiedrībā. Bez analīzes šodien vispār nav iespējama apzināta cilvēku darbība.

Aprakstot vēsturiskas robežas analīzes rašanā, Engelss rakstīja: "Jau laižot riekstu ir analīzes sākums." Ar cilvēku sabiedrības attīstību, kuras dēļ arvien palielinās riekstu skaitu laušana, arī uzlabojas laušanas veidi. Ir arvien lielāki kļūst objektu analīzes, uzlabojot sevi.

Apzinātas darbības rezultātā cilvēki pakāpeniski paplašināja attiecības ar dabas vidi un tādējādi bagātina savu izpratni par dažādiem objektiem un parādībām. Pakāpeniski kļuva nepieciešams jau pietiekami atdalīts darbības veids, kas saistīts ar analītiski pētījumu par šiem objektiem un parādībām. Tā arī rodas analīze matemātiskā, ķīmijā, medicīnā un citās zinātnes.

Tāds pats process notika arī ekonomikā. Produktīvo spēku attīstība, ražošanas attiecības, uzlabota apmaiņa ir veicinājusi ekonomisko analīzi par neatkarīgu zinātnes nozari.

Šodien ir nepieciešams atšķirt vispārējo teorētisko ekonomisko analīzi, kura pēta ekonomiskās parādības un procesus makro līmenī un konkrēto-ekonomisko analīzi mikro līmenī – saimnieciskās darbības analīze, kuru izmanto, lai pētītu ekonomiku atsevišķos uzņēmumos.

Ja vispārēja teorētiskā ekonomiskā analīze kā zinātniska pieeja kļuva populāra ekonomistu darbībā jau no pagājušā gadsimta, bet saimnieciskās darbības analīze kā zinātne (speciāla zināšanas nozare) izcēlās nesen.

Saimnieciskās darbības analīzes tapšana ir atkarīga no kopējām objektīvām prasībām un nosacījumiem, kuri raksturīgi jebkādas jaunas zināšanu nozares rašanās.

Pirmkārt, tas ir praktiskas vajadzības apmierinājums. Tā radās sakarā ar ražotājspēku attīstību, ražošanas attiecību pilnveidošanu, ražošanas mērogu paplašinājumu. Intuitīva analīze, aptuveni aprēķini, aplēses atmiņā, kuri bija pielietoti uz mazajiem uzņēmumiem, kļuva nepietiekami lielu ražošanas vieninieku nosacījumos. Bez kompleksveida vispusīga saimnieciskās darbības analīzes ir neiespējami pārvaldīt sarežģītos ekonomiskos procesus, pieņemt optimālus lēmumus.

Otrkārt, tas ir saistīts ar ekonomiskas zinātnes attīstību vispār. Kā zināms, ar jebkādas zinātnes attīstību notiek tās nozaru diferenciacija. Saimnieciskās darbības ekonomiska analīze formējās sabiedrisku zinātņu diferenciacijas rezultātā. Agrāk ekonomiskas analīzes funkcijas (kad tie bija ne tādi svarīgi) aplūkojami ietvaros eksistējošo tolaik tādu zinātnisku disciplīnu, kā grāmatvedību uzskaitē, finanses, statistika. Šo zinātņu ietvaros parādījās pirmie parasti analītisko pētījumu veidi. Tomēr ekonomiskas un sociālas uzņēmumu attīstības tekošo un piecgadīgu plānu pamatojumam parādījās vajadzība uzņēmumu darbības kompleksveida vispusīgā pētījumā. Augstāk minētās zinātnes jau nevarēja nodrošināt visus prakses pieprasījumus. Radās saimnieciskās darbības analīzes atdalīšanas nepieciešamība patstāvīgā zināšanu nozarē. Turpmāk ekonomiskas analīzes loma palielinājās atbilstoši kļūdas cenai saimnieciskā darbībā. Interese pēc tā manāmi pieauga. Sakās ražošanas kompleksveida analītiskais pētījums. Analīze kļuva par plāna pārvaldes svarīgu līdzekli uzņēmuma ekonomikā, identificējot rezerves ražošanas efektivitātes palielināšanai.

Pirmās speciālas grāmatas par saimnieciskās darbības analīzi parādījās 20. gs. sākumā. Tie bija veltīti bilances analīzei un tiem bija piemēts skaidrs metodiskais vērsums, kuru var pieņemt par saimnieciskās darbības analīzes attīstības atskaites punktu. 30. gados saimnieciskās darbības analīzes kurss bija ieviests PSRS augstskolu programmās. Parādījās pirmās mācību grāmatas par saimnieciskās darbības analīzi. To autori bija N.R.Veicmans, S.K. Tatars, M.I.Bakanovs un citi. Tieši 30. gados notika saimnieciskās darbības analīzes tapšana kā zinātnes, un tā ir kļuva plaši tiek pielietota praksē. Par pirmskara gadiem par ekonomiskas analīzes jautājumiem bija izdotas aptuveni trīs simt grāmatas un apmēram seši simti zinātnisku rakstu.

Otrā pasaules kara laikā grāmatvedību uzskaites pārbūves, kontroles un saimnieciskās darbības analīzes jautājumi attiecībā uz kara prasībām bija atspoguļoti jau nosauktu un citu autoru darbos.

Pēckara laiku var noraksturot kā teorētisku analīzes jautājumu kārtīgas izstrādāšanas periodu. Šajā pašā laikā analīze organiski iekļaujas saimniecības pārvaldes praksē kā uzņēmuma, tā arī nacionālas ekonomikas līmenī. Pakāpeniski izstrādājas ekonomiskas analīzes metodoloģijas patstāvīgi virzieni: salīdzinošs, tehniskais-ekonomiskais, operatīvs, ekonomisko-matemātiskais un citi.

Lielu ieguldījumu saimnieciskās darbības kompleksveida analīzes metodoloģijas attīstībā ieviesa tādi zinātnieki-ekonomisti, kā M.I. Bakanovs, A.D. Šeremets, V.F. Palijs, I.I. Poklads, P.I. Savičevs, I.I. Karakozs, E.V. Dolgopolovs un daudzi citi.

Pašreizējo analīzes stāvokli var noraksturot kā zinātnei, kura ir diezgan pamatīgi izstrādāta teorētiskā plānā. Metodiku rinda, ko radīja zinātniski darbinieki, tiek izmantota ražošanas pārvaldē dažādos līmeņos. Līdz ar to zinātne atrodas attīstības stāvoklī.

Saimnieciskās darbības analīzes attīstības perspektīvas teorētiskā virzienā cieši ir saistītas ar saskarzinātņu attīstību, pirmkārt ar matemātiku, statistiku, grāmatvedības uzskaiti un citas. Bez tam, analīzes attīstība ir atkarīga un no prakses pieprasījumiem. Komandas-administratīvas pārvaldes sistēmas nosacījumos tās neatrada pietiekami plašu praktisku pielietojumu, tā kā visi lēmumi bija pieņemti no augšas.

Kas attiecas uz lietišķa rakstura perspektīvām, tas saimnieciskās darbības analīze pakāpeniski ieņems vadošo vietu pārvaldes sistēmā. To veicina pārveides, kuras notiek mūsējā sabiedrībā. Ekonomiska mehānisma pilnveidošana caur pāreju uz tirgu, uzņēmumu un personīgā formu konkurence veicinās ieinteresētības paaugstinājumam šajā zinātnē. [15,7-12.]

1.2.Uzņēmuma darbības ekonomiskās analīzes metodes un paņēmieni

Tagadēji tirgus apstākļi nosaka uzņēmumiem savas prasības: preču un pakalpojumu konkurētspēju, ražošanas efektivitātes palielināšanu, ieviešot jaunākās tehnoloģijas, efektīvas saimniekošanas un vadības formas, sliktas saimniekošanas izskaušanu, uzņēmējdarbības aktivizēšanu, iniciatīvas u.t.t. Lai realizētu šos mērķus, svarīga loma ir uzņēmumu saimnieciskās darbības analīzei. Ar tās palīdzību tiek izstrādātas uzņēmuma attīstības taktika un stratēģija, tiek pamatoti plāni un vadības lēmumi, tiek īstenota kontrole pār tiem, tiek atklātas ražošanas efektivitātes palielināšanas rezerves, tiek novērtēti uzņēmuma darbības, tā struktūrvienību un darbinieku rezultāti.

Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes svarīga loma ir tā, ka būtībā tas ir pamats lēmumu pieņemšanai mikroekonomiskā līmenī, t.i. saimniekošanas objektu līmenī. Tā ir zinātne, kas pēta uzņēmuma darbības ekonomiskos rādītājus, to vispusīgā attīstībā ar mērķi atklāt iekšsaimnieciskās rezerves. Tomēr šis analīzes veids nebūtu jāuztver kā objekta vienkāršā „sadalīšana” un tā sastāvdaļu apraksts. Jebkurš ekonomiskais objekts ir sarežģīta sistēma, kas ir saistīta ar daudzām sakarībām kā iekšējā, tā arī ārējā vidē. Šo sakarību vienkārša atklāšana un apraksts maz ko dod praktiskajā darbībā. Daudz svarīgāks ir kas cits: ar analītisko metožu palīdzību tiek atklāts daudz plašāks uzņēmuma darbības raksturojums, un tiek veiktas tā nākotnes prognozes, kur uz to pamata tiek plānotas ražošanas un tirgus aktivitātes, un tiek

izstrādātas kontroles metodes. Šādas disciplīnas nozīme speciālistu sagatavošanā tirgus apstākļos ir tāda, ka uzņēmuma saimnieciski-finansiālās darbības analīze ļauj pieņemt lēmumus, rast saimnieciskās rezerves un pielietot tās. [1, 125]

Visu ekonomisko zinātņu izpētes objekts ir ražošanas attiecības. Pateicoties tam, visas ekonomikas zinātnes tiek apvienotas sistēmā, pie kam katrai no tām ir savs izpētes objekts, kas atšķiras viens no otra. Saimnieciskā darbība ir daudzu zinātņu izpētes objekts: ekonomikas teorija, makro- un mikroekonomika, vadība, ražošanas un finansiālās darbības organizēšana, statistika, grāmatvedība, ekonomiskā analīze u.t.t. Saimnieciskās darbības analīzes mērķis ir panākto rezultātu novērtēšana un uzņēmuma darbības rezultātā radušos rezervju efektivitātes palielināšana. Lai izdalītu kādu daļu vai kādas attiecības objektā, kas attiecas tikai uz analīzi, vajadzētu vadīties no saimnieciskās darbības procesu būtības. Process – tas ir cēlonības un nosacītības apstākļu norise, apstākļu maiņa, objekta stāvoklis atbilstoši nospraustajiem mērķiem un rezultātiem. Ekonomisko procesu rezultāti tiek plānoti un prognozēti nākotnē attiecīgajos rādītājos, tiek ņemti vērā faktiskās formēšanās secībā un pēc tam tiek analizēti. Bet rezultāti kā procesa sekas ir uzņēmuma saimnieciskās darbības izpētes objekts. Tātad, saimnieciskās darbības analīzes objekts ir saimnieciskās darbības rezultātu rašanās un izmaiņu cēloņi. Seku un cēloņu saiknes apzināšana uzņēmuma saimnieciskajā darbībā ļauj atklāt ekonomisko parādību būtību un uz to pamata pareizi novērtēt sasniegtos rezultātus, atklāt ražošanas efektivitātes palielināšanas rezerves, pamatot plānus un vadības lēmumus. Lai atklātu visus esošos uzņēmuma darbības paplašināšanās iespēju avotus, kā arī novērstu trūkumus, nepieciešams veikt darbības saimniecisko analīzi. [2, 56]

Lai pieņemtu jebkādu ekonomiska rakstura lēmumu, nepieciešami analītiski aprēķini, tāpēc praktiski jebkuram uzņēmuma vadības pārstāvim no vadītāja līdz ierindas speciālistam (grāmatveža, finanšu menedžera, ekonomista) vienkārši ir pienākums būt labam analītiķim. Acīmredzami, ka analīze, kas ir viena no prasmīgas ekonomiskās analīzes pamatsastāvdaļām, ir jāveic ne tikai retrospektīvā, bet arī, kas ne reti ir vairāk svarīgi, perspektīvā. Mūsdienās neviens neapstrīd acīmredzamo tēzi, ka uzņēmuma vadības pamatā ir perspektīva rakstura pamatotu lēmumu pieņemšanas prasme. Šādus lēmumus nedrīkst pieņemt, pamatojoties uz kādiem formāliem aprēķiniem un kritērijiem. Šeit seko secinājums par to, ka persona, kas pieņem lēmumu, pamatojoties uz kvantitatīvu stratēģiju un taktiku, pirmkārt, nav vienīgais iespējamais, otrkārt, kvantitatīvais novērtējums nevar būt absolūti precīzs. Citiem vārdiem sakot, pamatojot lēmumu, nav jātiecas uz kaut kādu mītisku absolūtu precizitāti – analītisko aprēķinu gaitā finanšu menedžera skatījumā svarīgi ir atklāt tendences, kā jau notikušas, tā arī kā noritošas.

Analītiskās metodes ir samērā izplatītas un nereti zem vārda „analīze” saprot jebkādu pētījumu vispār, kā eksaktajās un humanitārajās zinātnēs, tā arī praktiskajās darbībās. Analīzes

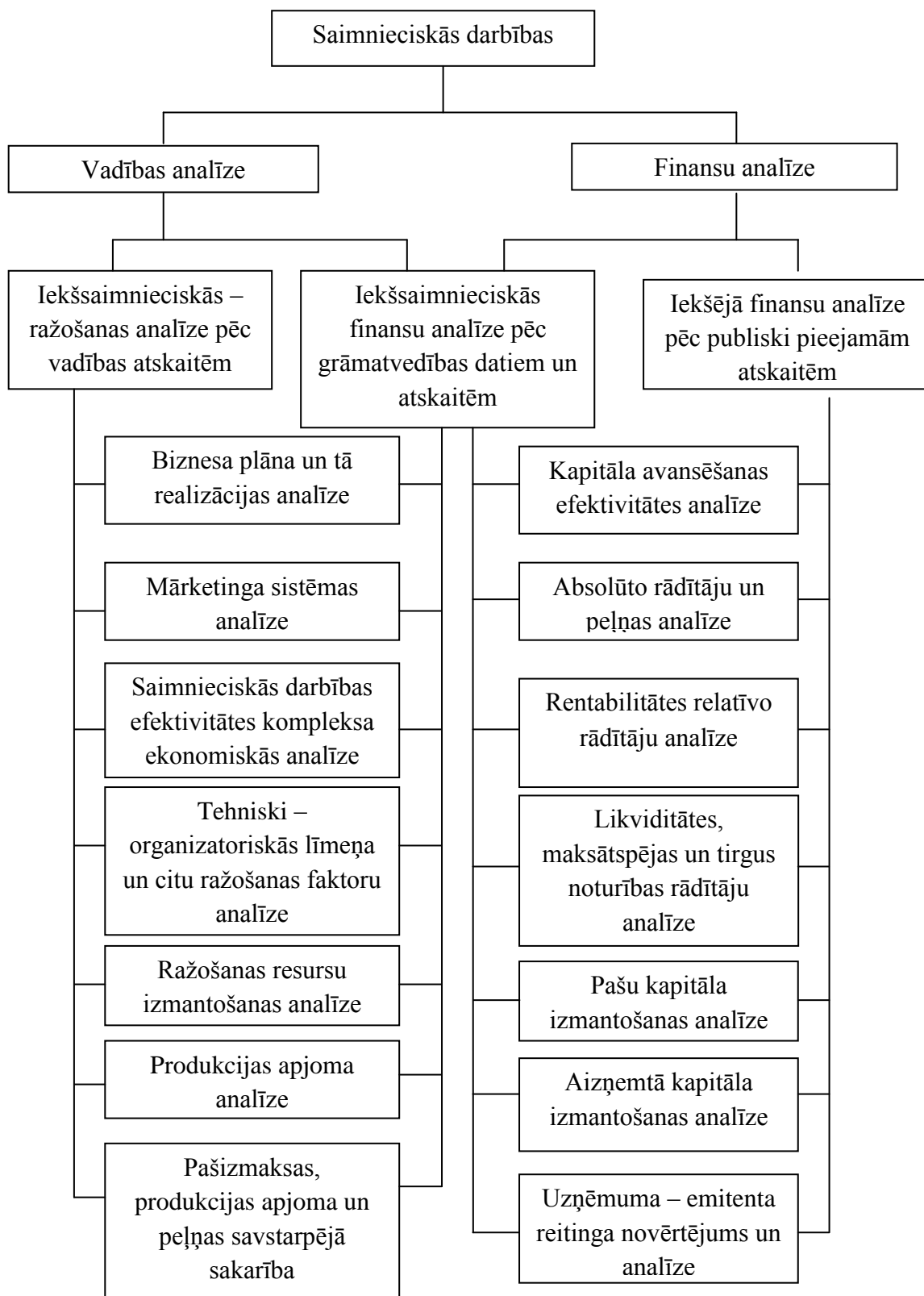
procedūras ir jebkura zinātniski – tehniskā pētījuma pamatsastāvdaļa un parasti veido nedalītu parādību pētījumā. Analīzes rezultātā tiek veikti secinājumi par analizējamā objekta vai parādības iekšējo struktūru, to labāku izmantošanu.

Palielinoties ražošanas un tirgus attiecībām pastāvīgi palielinās arī saimnieciskās darbības analīzes loma atsevišķu ekonomisko objektu darbībā. Tas prasa arvien plašāku subjekta teorētiskās bāzes un metodiku attīstību, jaunu metožu izstrādi, plašāku informatīvo pieeju.

Ekonomiskās analīzes nozīme, saturs un būtība ir atkarīga no nospraustā uzdevuma. Kā svarīgākos varētu minēt:

- izstrādāto plānu un normatīvu zinātniski – ekonomiskās pamatotības palielināšana;
- uzstādīto uzdevumu izpildes objektīva un vispusīga izpēte;
- izmantojot darba, materiāla un finansu resursus, ekonomiskās efektivitātes noteikšana;
- komerciālā aprēķina prasību īstenošanas kontrole;
- vadības lēmumu pārbaudes uz to, cik tā optimālas.

Analīzes metode ir atsevišķu faktoru, kas ietekmē saimniekošanas plānu izpildi un saimnieciskās darbības dinamiku, kompleksas izpētes un apkopošanas veids, kas tiek īstenots, īpaši apstrādājot plāna, atskaišu, uzskaites u.c. informācijas avotus. [14, 251.-256.]

1.1.att. Saimnieciskās darbības analīzes saturs [14,258]

Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzi var iedalīt 2 daļās – vadības (saimnieciskā) un finansu analīze, kur katrai no tām ir sava specifika. Finanšu pārskats ir uzņēmuma oficiālais pārskats, kurā ir pierēģistrēti uzņēmuma darījumi ar sadarbības partneriem. Finanšu atskaites

risina problēmas, kas saistītas ar uzņēmuma attiecībām ar valsti un citiem ārējās informācijas lietotājiem, kas saistīti ar uzņēmuma darbību. Finanšu atskaites un īpaši publiskojamās atskaites tiek reglamentētas ar dažādu valsts un starptautisko standartu palīdzību, kas nodrošina ārējās informācijas lietotāju intereses. Finanšu analīze ir tikai daļa no kopējās, pilnās saimnieciskās darbības analīzes.

Savukārt vadības - saimnieciskās darbības pārskats ir uzņēmuma iekšējais pārskats, un tā galvenais uzdevums ir sniegt detalizētu informāciju par finansēm uzņēmuma darbības kontroles vajadzībām. Saimnieciskās darbības pārskats apkopo uzņēmuma faktiskās izmaksu kalkulācijas, ko salīdzina ar budžetā apkopotajām paredzēto izmaksu kalkulācijām. Tiek aprēķinātas un analizētas novirzes. Svarīgi ir, lai saimnieciskās darbības pārskatu veidotu tā, ka tas apmierina konkrētā uzņēmuma vajadzības ekonomiskās vadības ziņā. [4,265] Saimnieciskās analīzes informācijas bāze ir visa uzņēmuma darbības informācijas sistēma – plāna informācija, saimnieciskās atskaites, t.sk. operatīvās, grāmatvedības un statistiskās u.t.t..

Saimnieciskā analīze sevī ietver ne tikai ražošanas, bet arī finanšu analīzi, bez kuras uzņēmuma vadība nevar īstenot savu finanšu stratēģiju. Jebkuras komerciālās darbības pamatā tiek pielietotas, kā ražošanas, tā arī finanšu analīzes metodes. Tā saucamā mārketinga analīze mārketinga sistēmā paredz kā ražošanas tā arī finanšu analīzi, t.i. ražošanas vadīšanu un produkcijas realizāciju, orientēšanās uz tirgu. Tā, piemēram, viena no jaunākajām saimnieciskās darbības teorijas un prakses attīstības tendencēm ir *kontrolings*, kas ir nosacīts kā informācijas, vadības un biznesa regulēšanas koncepcija. No uzņēmuma viedokļa kontrolings ir sistēma, lai vadītu darbības gala mērķu sasniegšanas un rezultātu procesus. Atkarībā no darbības veida, uzņēmuma lieluma un tā vadības struktūras pastāv dažādas analīzes organizācijas sistēmas pieejas. Piemēram, lielos un vidējos uzņēmumos kontrolinga dienesta vadītājs ir uzņēmuma komercdirektors, kam pakļauti iekšējās uzskaites nodaļas un dienesti (vadības un finanšu grāmatvedība, revīzija, apdrošināšana, ražošanas organizācija) un bieži vien informatīvie skaitļošanas centri. Nelielos uzņēmumos ar to nodarbojas uzņēmuma vadītājs vai galvenais menedžeris, kur pamatdienests ir grāmatvedība. Šāda dienesta pamatuzdevums ir ideju meklēšana un piedāvāšana, kas ļauj uzņēmumam paaugstināt saimnieciskās darbības ekonomisko efektivitāti.

Saimnieciskās darbības klasifikācijai ir liela nozīme tam, lai pareizi izprastu tās saturu un uzdevumus. Speciālajā literatūrā saimnieciskās darbības analīze tiek klasificēta pēc vairākām pazīmēm :

1) *Pēc nozaru principa*, kas pamatojas uz saimnieciskās darbības iedalīšanu:

- *nozaru*, kā metodika balstās uz atsevišķu ekonomikas nozaru (rūpniecības, lauksaimniecības, celtniecības, transporta, tirdzniecības u.t.t.) specifiku;

- *starpnozaru*, kas ir teorētiskais un metodoloģiskais pamats saimnieciskās darbības analīzē visās tautsaimniecības nozarēs, vai arī citiem vārdiem sakot, saimnieciskās darbības analīzes teorija.

Nozaru saimnieciskās darbības analīzes objektīvā nepieciešamība ir nosacīta dažādu ražošanas nozaru specifika. Katrai tautsaimniecības nozarei, ņemot vērā katras darbības raksturu, ir savas īpatnības, sava specifika un kā sekas tam – raksturīgas ekonomiskās attiecības. Dažādu nozaru specifikas pētīšanas nepieciešamība ir radījusi nepieciešamību izstrādāt saimnieciskās darbības metodikas izstrādi, ņemot vērā katras ekonomikas nozares īpatnības un apstākļus.

2) *Pēc laika principa* saimnieciskās darbības analīze iedalās:

- *iepriekšējā* analīze (perspektīvā) – tā tiek veikta līdz saimniecisko operāciju īstenošanai. Tā nepieciešama, lai pamatotu vadības lēmumus un plāna uzdevumus, kā arī, lai prognozētu nākotni un gaidāmā plāna izpildes novērtējumu, lai izvairītos no nevēlamiem rezultātiem.

- *sekojošā* analīze (retrospektīvā, vēsturiskā) – tiek veikta pēc saimniecisko darbību veikšanas. Tā tiek īstenota, lai kontrolētu plāna izpildi, lai objektīvi novērtētu uzņēmuma darbības rezultātus.

Perspektīvā un retrospektīvā analīzes ir savstarpēji cieši saistītas. Bez retrospektīvās analīzes nav iespējams veikt perspektīvo analīzi. Darbības rezultātu analīze par iepriekšējo periodu ļauj izpētīt tendences, likumsakarības, atklāt neizmantojamas iespējas, jaunāko pieredzi u.t.t., kam ir liela nozīme, lai pamatotu ekonomisko rādītāju līmeni perspektīvā. Iespēju redzēt perspektīvu sniedz tieši retrospektīvā analīze, kas ir perspektīvās analīzes pamatā.

Retrospektīvā analīze, savukārt iedalās:

- *operatīvā* analīze tiek veikta uzreiz pēc saimniecisko operāciju veikšanas vai arī situācijas izmaiņas īsā laika periodā (maiņa, diennakts, dekāde u.t.t.). Tās mērķis ir operatīvi atklāt trūkumus un iedarboties un saimnieciskajiem procesiem. Tirgus ekonomika ir raksturīga ar situācijas dinamiskumu kā uzņēmuma ražošanas, saimnieciskajā, finansiālajā darbībā, tā arī uzņēmuma ārējā vidē. Šādos apstākļos operatīvai analīzei ir īpaša nozīme.

- *noslēguma* analīze tiek veikta par kādu noteiktu laika periodu (mēnesi, ceturksni, gadu). Tās vērtība ir tā, ka uzņēmuma darbība tiek pētīta kā vienots komplekss un daudzpusīgi pēc atskaites datiem par attiecīgo periodu. Šādi tiek nodrošināts daudz pilnīgāks uzņēmuma darbības novērtējums, kad tiek izmantotas visas rīcībā esošās iespējas.

Operatīvā un noslēguma analīzes ir savstarpēji saistītas un papildina viena otru. Tās uzņēmuma vadībai sniedz iespēju ne tikai operatīvi likvidēt trūkumus ražošanas procesā, bet arī vispusīgi apvienot sasniegumus un ražošanas rezultātus par attiecīgajiem laika periodiem, un izstrādāt pasākumus, kas virzīti uz ražošanas efektivitātes pieaugumu.

3) *Pēc telpiskuma principa* var izdalīt:

- *iekšsaimnieciskā* analīze pēta tikai pētāmā uzņēmuma darbību un tā struktūrvienības;
- *starp-saimnieciskajā* analīzē tiek salīdzināti divu vai vairāku uzņēmumu darbības rezultāti, kas ļauj atklāt labāku pieredzi, rezerves, trūkumus un uz to pamata sniegt daudz objektīvāku uzņēmuma darbības efektivitātes novērtējumu.

4) Liela nozīme ir saimnieciskās darbības analīzes klasifikācijai *pēc vadības objektiem*. Saimnieciskā darbība (vadības sistēma) sastāv no atsevišķām apakšsistēmām: ekonomikas, tehnoloģijas, ražošanas organizācijas, sociālo darba apstākļu, dabas aizsardzības darbībām u.t.t.. Analīzes aspekts pēc vadības vēlēšanās var tikt novirzīts uz kādas saimnieciskās darbības sistēmas pusi. Šajā sakarā izdala:

- *tehniski – ekonomiskā* analīze, ar kuru nodarbojas uzņēmuma tehniskie dienesti (inženieri, tehnologi). Tās būtība ir tāda, ka tiek pētītas sakarības starp tehniskajiem un ekonomiskajiem procesiem, un tiek noteikta to ietekme uz uzņēmuma darbības rezultātiem;

- *finansiāli – ekonomiskās* analīzes (uzņēmuma finansu dienests, finansu un kredītiestādes) uzmanība tiek pievērsta uzņēmuma darbības finansiālajiem rezultātiem: finansu plāna izpilde, pašu un aizņemtā kapitāla efektīva izmantošana, peļņas palielināšanas rezervju atklāšana, rentabilitātes palielināšanās, uzņēmuma finansiālā stāvokļa un maksātspējas uzlabošana;

- *audita jeb grāmatvedības analīze* – tā ir uzņēmuma finansiālās „veselības” ekspertu diagnostika. To veic auditori vai auditorfirmas ar mērķi novērtēt un prognozēt saimniecisko subjektu finansiālo stāvokli un finansiālo stabilitāti;

- *sociāli – ekonomiskā analīze* (vadības dienesti, socioloģiskās laboratorijas, statistika) pēta saikni starp sociālajiem un ekonomiskajiem procesiem, to savstarpējo ietekmi un ietekmi uz saimnieciskās darbības ekonomiskajiem rezultātiem;

- *ekonomiski – statistisko* analīzei piemēro, lai pētītu masu parādības sabiedrībā dažādos vadības līmeņos: uzņēmumā, nozarē, reģionā;

- *ekonomiski – ekoloģiskā* analīze pēta saikni starp ekoloģiskajiem un ekonomiskajiem procesiem, kas saistīti ar apkārtējās vides saglabāšanu un aizsardzību un izmaksām, kas saistītas ar ekoloģiju;

- *mārketinga analīzi* piemēro, lai pētītu uzņēmuma funkcionēšanas iekšējo vidi, izejvielu un gatavās produkcijas noieta tirgus, tā konkurētspēju, pieprasījumu un piedāvājumu, cenu politiku, mārketinga darbības taktikas un stratēģijas izstrādi.

5) *Pēc objektu izpētes metodikas:*

- *salīdzinošā* analīze parasti aprobežojas ar atskaites rādītāju par saimnieciskās darbības rezultātiem salīdzināšanu ar tekošā gada plāna rādītājiem, iepriekšējo gadu rādītājiem, vadošajiem uzņēmumiem;

- *diagnostiskā jeb ekspressanalīze* ir veids kā noteikt ekonomisko procesu normālas norises noviržu raksturu, pamatojoties uz tipiskām pazīmēm, kas raksturīgas tikai dotajai novirzei;

- *faktoru analīze* ir virzīta uz to, lai atklātu ietekmējošo faktoru līmeni uz rezultatīvo rādītāju pieaugumu un līmeni;

- *marginālā analīze* ir metode, lai novērtētu un pamatotu vadības lēmumu efektivitāti biznesā, pamatojoties uz iemeslu – seku savstarpējo sakarību preču tirdzniecībā, pašizmaksu un peļņu un izmaksu iedalījumu fiksētajās un mainīgajās;

- ar *ekonomiski – matemātiskās analīzes* palīdzību tiek izvēlēti visoptimālākie ekonomiskā uzdevuma risinājuma varianti, ražošanas efektivitātes palielināšanas rezervju atklāšana uz esošo līdzekļu pilnīgas izmantošanas rēķina;

- *ekonomiski – statistiskā* (dispersiju, korelāciju, komponentu u.c.) analīze tiek piemērota, lai pētītu stohastiskās sakarības starp pētāmajām saimnieciskās darbības parādībām un procesiem.

- *funkcionālās – vērtības analīze* ir rezervju atklāšanas metode. Tā pamatojas uz funkcijām, ko veic objekts, un ir orientēta uz to realizācijas optimālajām metodēm visās preces dzīves cikla stadijās (zinātniski pētnieciskie darbi, konstruēšana, ražošana, ekspluatācija un utilizācija). Tās pamatnozīme ir tā, lai atklātu un novērstu liekos izdevumus uz nevajadzīgu detaļu likvidēšanas, izstrādājuma konstrukcijas vienkāršošanas, materiāla nomaiņas u.c. rēķina.

6) *Pēc subjektiem (analīzes lietotāja)* izšķir:

- *iekšējo* analīzi, kas tiek veikta tieši uzņēmumā, lai veiktu operatīvo, īstermiņa un ilgtermiņa ražošanas, saimnieciskās un finansiālās darbības vadību;

- *ārējo* analīzi veic, saimnieciskās darbības vadība, bankas, akcionāri un investori, pamatojoties un finansu un statistiskajām atskaitēm.

7) *Pēc pētāmo objektu apjoma* analīze iedalās vispārīgajā un izlases, kur vispārējā analīzē secinājumi tiek veikti pēc visu bez izņēmuma objektu izpētes, bet izlases analīzē – tikai pēc atsevišķu objektu izpētes rezultātiem.

8) *Pēc programmas satura* analīze var būt vispusīga vai tematiska, kur vispusīgajā analīzē uzņēmuma darbība tiek pētīta virspusēji, bet tematiskajā analīzē – tikai atsevišķas darbības puses, kas uz doto brīdi izraisa lielāku interesi, piemēram, materiālo resursu izmantošanas jautājumi, uzņēmuma ražošanas jauda, produkcijas pašizmaksas samazināšana u.tml..

Liela loma analīzei tiek atvēlēta, lai atklātu un izlietotu rezerves, lai palielinātu ražošanas efektivitāti. Tas sekmē resursu izmantošanu, darbības organizāciju, jaunu ražošanas tehniku un tehnoloģiju pielietošanu, izvairīšanos no liekiem izdevumiem, dažādu darbības trūkumu atklāšanu. Kā rezultātā uzņēmuma darbības nostiprinās un palielinās ražošanas efektivitāte.

Šādā veidā saimnieciskās darbības analīze ir ražošanas vadības sistēmas svarīgs elements, efektīvs līdzeklis, lai atklātu iekšsaimnieciskās rezerves, zinātniski pamatotu plānu un vadības lēmumu izstrādes pamats.

Saimnieciskās darbības analīzes būtība izriet visupirms no tām funkcijām, kuras tā pilda citu praktisko zinātņu sistēmā. Viena no šādām funkcijām ir ekonomisko likumu būtības pētīšana, likumsakarību un ekonomisko parādību tendenču un procesu noteikšana noteiktos apstākļos uzņēmumā. Tāpat saimnieciskās darbības analīzes svarīga funkcija ir tekošo un perspektīvo plānu zinātniskā pamatotība. Bez padziļinātas pēdējo gadu (10-15) uzņēmuma darbības analīzes rezultātiem, bez pamatotas perspektīvas prognožu, bez uzņēmuma ekonomikas attīstības likumsakarību pētīšanas un bez trūkumu un kļūdu atklāšanas nevar izstrādāt zinātniski pamatotu plānu un izvēlēties vadības lēmumu optimālo variantu.

Pie analīzes funkcijām var pieminēt arī plānu un vadības lēmumu izpildes kontroli, ekonomiski pielietojot resursus, kaut gan daudzi ekonomikas literatūras autori mazina vai pat noliedz šo analīzes funkciju, pieraksta to tikai pie grāmatvedības uzskaites un kontroles. Bez šaubām, grāmatvedības uzskaitē pilda svarīgas kontroles funkcijas reģistrācijas brīdī, apkopojot un sistematizējot informāciju par saimnieciskās darbības operācijām un procesiem. Tomēr tas neizslēdz iespēju kontrolēt, veicot saimnieciskās darbības analīzi. Analīze tiek veikta ne tikai, lai konstatētu faktus un novērtētu panāktos rezultātus, bet arī ar mērķi atklāt trūkumus, kļūdas un operatīvo iedarbību uz ražošanas procesiem. Tieši tāpēc nepieciešams palielināt analīzes operativitāti un iedarbību.

Analīzes centrālā funkcija, ko tā veic uzņēmumā, ir ražošanas efektivitātes rezervju atklāšana, pamatojoties uz labāko pieredzi un zinātnes sasniegumiem.

Nākamā analīzes funkcija ir uzņēmuma darbības rezultātu novērtēšana – plāna izpilde, panāktais ekonomikas attīstības līmenis, esošo iespēju izmantošana. Tam ir liela nozīme, jo objektīvs uzņēmuma darbības novērtējums stimulē ražošanas pieaugumu un efektivitātes palielināšanos. Pasākumu izstrāde, lai izmantotu saimnieciskās darbības procesā atklātās rezerves, arī ir saimnieciskās darbības analīzes funkcija.

Šādā veidā saimnieciskās darbības analīze kā zinātne ir īpašu zināšanu sistēma, kas saistīta ar saimniekošanas attīstības tendencēm pētīšanu, plānu un vadības lēmumu zinātnisku pamatotību, to izpildes kontroles, sasniegto rezultātu novērtēšanu, ražošanas efektivitātes palielināšanas rezervju mērīšanu un apjoma pamatotības, kā arī ar pasākumu izstrādi, lai to visu varētu realizēt.

Tirgus ekonomikas apstākļos uzņēmuma vadītājs nevar paļauties uz savu intuīciju un aptuvenos „rēķinus galvā”. Vadības lēmumiem un darbībām šodien jābūt pamatotām uz precīziem aprēķiniem, dziļu un vispusīgu ekonomisko analīzi. Tiem jābūt zinātniski pamatotiem,

motivētiem un optimāliem. Neviens organizatoriskais, tehniskais un tehnoloģiskais pasākums nevar būt īstenos līdz brīdim, kamēr nav pamatota tā ekonomiskā lietderība. Saimnieciskās darbības analīzes lomas nenovērtēšana, kļūdas plānos un vadības lēmumos mūsdienās rada jūtamus zaudējumus. Un otrādi, tiem uzņēmumiem, kuri nopietni attiecas pret saimnieciskās darbības analīzi, ir augsti rezultāti un augsta ekonomiskā efektivitāte. [12;16]

1.3.Saimnieciskās darbības analīzes priekšmeti un objekti.

Katrai zinātnei ir savs pētījumu priekšmets, kuru tā pēta ar atbilstošu mērķi un tai piederošām metodēm. Priekšmeta noteikšanai ir principiāla nozīme atsevišķas zinātnes nozares patstāvīguma un tās atšķirību vienai no otras pamatojumam. Vienu un to pašu objektu var apskatīt dažādas zinātnes. Katra no tām atrod objekta specifiskās puses un attiecības. Par vienas vai otras zinātnes priekšmetu jāuzskata tā specifika, kas ļauj atšķirt to no citām zinātnēm.

Saimnieciskā darbība ir daudzu zinātņu (ekonomikas teorijas, makro- un mikroekonomikas, vadības teorijas, ražošanas un finansu darbības organizācijas un plānošanas, statistikas, grāmatvedības, ekonomiskās analīzes) pētījumu objekts. Piemēram:

- statistika pēta masu ekonomisko parādību un procesu, kuri notiek saimnieciskajā darbībā, kvantitatīvās puses;
- grāmatvedība dokumentāli atspoguļo visas saimnieciskās operācijas un ar to saistīto uzņēmumu līdzekļu kustību.

Speciālajā literatūrā par ekonomisko analīzi var atrast dažādas priekšmeta definīcijas. Visbiežāk sastopamās var sagrupēt šādi: a) uzņēmuma saimnieciskā darbība; b) saimnieciskie procesi un parādības. Taču jāatzīmē, ka ekonomiskā analīze pēta nevis pašu saimniecisko darbību kā tehnoloģisku un organizatorisku procesu, bet saimniekošanas ekonomiskos rezultātus kā ekonomisko procesu sekas. Tāpēc lielākā daļa pētnieku par ekonomiskās analīzes priekšmetu uzskata ekonomiskus procesus, kuri notiek saimnieciskās darbības rezultātā. [2, 27]

Uzņēmuma saimnieciskā darbība ir vairāku zinātņu pētījumu objekts. Kā izdalīt to specifisko, kas atbilst ekonomiskai analīzei? Iepriekš minētā ekonomiskā analīzes priekšmeta definīcija var būt pamatota šādi:

- *ekonomisko procesu* rezultāti, kā sekas, tiek plānoti un prognozēti nākotnei atbilstošos rādītājos, tiek uzskaitīti faktiskās veidošanas gaitā un pēc tam tiek analizēti;
- rezultāti, kā procesu sekas, nav ekonomiskas analīzes priekšmets, tie ir objekti;
- uzņēmumu saimnieciskās darbības cēloņseku sakarību izzināšana ļauj atklāt ekonomisko parādību būtību un uz tās pamata dot sasniegtajiem rezultātiem pareizu

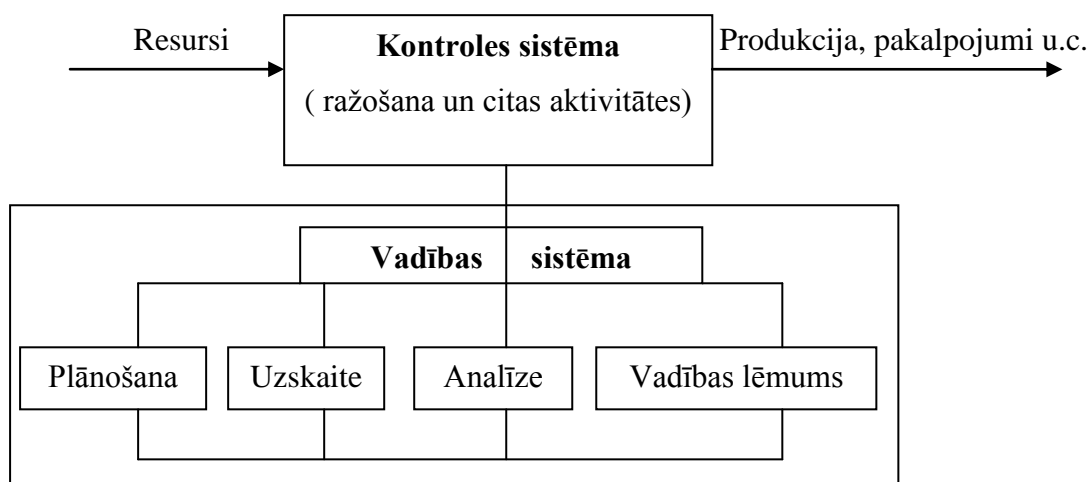
novērtējumu, noteikt ražošanas efektivitātes paaugstināšanas rezerves, pamatot plānus un vadības lēmumus;

- tādējādi, par *ekonomiskās analīzes priekšmetu* var nosaukt ekonomisko parādību un procesu cēloņseku sakarības.

Ražošanas uzņēmumos pie ekonomiskās analīzes objektiem pieskaitāma produkcijas ražošana un realizācija, tās pašizmaksa, materiālo un darba resursu izmantošana, ražošanas finansiālie rezultāti u.c. [3,8-9.]

1.4.Saimnieciskās darbības analīzes loma uzņēmuma vadībā un tā efektivitātes palielināšanā

Mūsdienās saimnieciskās darbības analīze ieņem ļoti svarīgu vietu starp visām ekonomiskajiem zinātnēm. To uzskata par vienu no uzņēmuma vadības funkcijām. Analīzes vieta vadības sistēmā ir atspoguļota attēlā (sk. 1.2 attēlu):

1.2. att. Ekonomiskās analīzes vieta vadības sistēmā [15,9]

Ir zināms, ka vadības sistēma sastāv no sekojošām savstarpējām funkcijām: plānošana, uzskaitē, analīze un vadības lēmums.

Plānošana ir ļoti svarīga funkcija uzņēmuma vadības sistēmā. Ar to palīdzību var noteikt virzienu un uzņēmuma aktivitātes saturu, tā struktūrvienības un atsevišķos darbiniekus. Plānošanas galvenais mērķis ir nodrošināt plānoto ekonomisko attīstību uzņēmumā un katra no tas biedriem, lai noteiktu veidus, kuri varētu palīdzēt uzņēmumam sasniegt labākus rezultātus.

Uzņēmuma vadībai ir nepieciešama pilnīga un precīza informācija par ražošanas procesu, par plānu īstenošanu. Tāpēc vienai no vadības funkcijām ir uzskaitē. Tā nodrošina pastāvīgo

vākšanu, sistematizāciju un datu apkopošanu, kuri nepieciešami uzņēmuma vadībai un kontrolei par plānu īstenošanu un ražošanas procesiem.

Tomēr, lai kontrolētu uzņēmumu ir vajadzīgs ne tikai priekšstats par plāna īstenošanu, saimnieciskās darbības rezultātiem, bet arī par tendencēm un izmaiņām uzņēmuma ekonomikā.

Izpratne par informāciju ir iegūta ar ekonomisko analīzes palīdzību. Analīzes procesā primārā informācija iziet analītisko apstrādi: tiek veikts uzņēmuma sasniegto rezultātu salīdzinājums ar iepriekšējiem laika periodiem, ar citiem uzņēmumiem. Tiek noteikta dažādu faktoru ietekme uz rezultatīvajiem rādītājiem, konstatētās nepilnības, kļūdas, neizmantotas iespējas, perspektīvas u.c.

Balstoties uz analīzes rezultātiem tiek izstrādāti un pamatoti vadības lēmumi. Ekonomiskā analīze pamato lēmumus un rīcību un ir pamats zinātnes vadībai uzņēmumā, nodrošina tās objektivitāti un efektivitāti. Tādējādi, ekonomiskā analīze – vadības funkcija, kas nodrošina zinātnes lēmumu pieņemšanu.

Kā vadības funkcija, saimnieciskās darbības analīze cieši saistīta ar plānošanu un prognozēšanu, jo bez rūpīgas analīzes šo funkciju nevar īstenot. Saimnieciskās darbības analīzes svarīgā loma ir informācijas sagatavošanai priekš plānošanas. Plānu apstiprināšana uzņēmumā ir būtībā lēmums, kas nodrošina uzņēmuma attīstību nākotnē un plānota laika periodā. Šajā nolūkā tiek ņemti vērā rezultāti no iepriekšējiem plāniem, tiek izpētīti uzņēmuma ekonomiskās attīstības tendences, identificēti un reģistrēti papildus rezerves.

Saimnieciskās darbības analīze ir ne tikai līdzeklis plānu attaisnošanai, bet arī uzrauga to īstenošanu. Plānošana sākas un beidzas ar uzņēmuma rezultātu analīzi. Saimnieciskās darbības analīze var paaugstināt plānošanas līmeni, izdarīt to zinātniski pamatotu. Analīzes liela loma ir rezerves noteikšanai un to izmantošanai, lai uzlabotu uzņēmuma efektivitāti. Tā veicina ekonomisko resursu izmantošanu, zinātnisko pārvaldību, jaunās iekārtas un tehnoloģijas, pārmērīgu izmaksu novēršana u.c.

Tādējādi, saimnieciskās darbības analīze ir svarīgs elements uzņēmuma vadības sistēmā, efektīvs līdzeklis iekšējo rezervju atklāšanā, attīstības pamats. [15,9-11.]

1.5.Uzņēmuma finansu stāvokļa analīzes saturs un virzieni.

Mūsdienu ekonomikas apstākļos jebkura saimnieciskā objekta darbība ir plaša tirgus attiecību dalībnieku (fizisko un juridisko personu) uzmanības lokā, kas ieinteresēti šī objekta funkcionēšanas rezultātos. Uz šī objekta pieejamās atskaites informācijas bāzes šīs personas tiecas novērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli.

Uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir uzņēmuma spēja finansēt savu darbību. Tas raksturojas ar finansu resursu, kas nepieciešami normālai uzņēmuma funkcionēšanai, nodrošinātību, mērķtiecīgu to izlietošanas un lietošanas efektivitāti savstarpējās finanšu attiecībās ar citām fiziskām un juridiskām personām, kā arī maksātspēju un finansiālo stabilitāti. Citiem vārdiem sakot, tā ir ekonomiska kategorija, kas atspoguļo kapitāla stāvokli tā aprites procesā un subjekta saimniekošanas spēju, kas virzīta uz pašattīstīšanos noteiktā laika sprīdī. Darbības apgādes, ražošanas, realizācija un finansēšanas procesā notiek nepārtraukts kapitāla aprites process.

Mainoties līdzekļu un to formēšanās avotu struktūrai, finanšu resursu esamībai un vajadzībai, mainās uzņēmuma finansiālais stāvoklis, kas kā tā ārējā izpausme ir maksātspēja.

Finansiālā stāvokļa novērtējumu var veikt ar dažādu detalizācijas pakāpi, atkarībā no analīzes mērķa, pieejamās informācijas u.t.t.

Finansiālais stāvoklis var būt stabils, nestabils un kritisks. Uzņēmuma spēja savlaicīgi veikt maksājumus, finansēt savu darbību raksturo labu finansiālo stāvokli. Šis finansiālais stāvoklis ir atkarīgs no tā ražošanas, saimnieciskās un finansiālās darbības. Finansiālai darbībai kā saimnieciskās darbības pamatsastāvdaļai jābūt virzītai uz naudas līdzekļu plānveidīgas ienākšanas un izlietošanas nodrošināšanu, aprēķinu disciplīnas izpildi, pašu un aizņemtā kapitāla racionālas proporcijas panākšanu un efektīvu to izlietošanu. Ja ražošanas un finanšu plāni veiksmīgi tiek izpildīti, tas pozitīvi ietekmē uzņēmuma finansiālo stāvokli. Un otrādi – ja ražošanas vai realizācijas plāni netiek izpildīti, notiek pašizmaksas celšanās, peļņas samazināšanās un kā rezultāts – uzņēmuma finansiālā stāvokļa un maksātspējas pasliktināšanās.

Stabils finansiālais stāvoklis, savukārt, pozitīvi ietekmē ražošanas un realizācijas plānu un nepieciešamo ražošanas un realizācijas resursu nodrošinājuma izpildi. Tā ir uzņēmuma spēja savlaicīgi veikt maksājumus un finansēt savu darbību.

Finansiālā stāvokļa novērtēšanas pamatinstruments ir finanšu analīze, kuras pamatmērķis ir iegūt nelielu skaitu atslēgparametrus, kas sniedz objektīvu un tiešu uzņēmuma finansiālā stāvokļa ainu, un ar kuras palīdzību var objektīvi novērtēt iekšējās un ārējās saimnieciskās darbības attiecības analizējamā objektā: noraksturot tā maksātspēju, finanšu stabilitāti, likviditāti, aktivitāti, efektivitāti un rentabilitāti; attīstības perspektīvas, bet pēc tam ar analīzes rezultātu palīdzību pieņemt pamatotus lēmumus. Finanšu analīze sniedz arī iespēju novērtēt: uzņēmuma īpašuma stāvokli; uzņēmējdarbības riska pakāpi, tai skaitā iespēju dzēst saistības ar trešajām personām; kapitāla pietiekamību tekošajai darbībai un ilgtermiņa ieguldījumiem; papildus finanšu avotu nepieciešamību; kapitāla pavairošanas spēju; aizņemtā kapitāla piesaistīšanas racionalitāti; peļņas sadales un izlietošanas politikas pamatotību u.c..

Tirgus ekonomikā ir izveidojušies patstāvīgi virzieni, kas ļauj risināt virkni uzstādīto uzdevumu, kas zināmi kā „Finanšu vadība” vai „Finanšu menedžments”.

Finansu menedžments ir zinātne ar komplicētu struktūru. Viena no tā sastāvdaļām ir finansu analīze, kas balstās uz grāmatvedības uzskaites datiem un saimnieciskās darbības nākotnes faktoru varbūtības novērtējumu. Grāmatvedības uzskaites sakarība ar vadību ir acīmredzams. Vadīt – nozīmē pieņemt lēmumus un paredzēt, bet, lai to realizētu, nepieciešama pienācīga informācija. Sakarā ar to, grāmatvedības uzskaitē ir informācijas pamats sekojošiem analītiskiem aprēķiniem, kas nepieciešami, lai pieņemtu vadības lēmumus. Tādējādi, finansiāla rakstura lēmumi ir tik precīzi, cik laba un objektīva ir informatīvā bāze.

Finansu menedžments balstās uz dažādām pamatkonceptijām: naudas resursu pārejošo vērtību, naudas plūsmu, finansu risku, kapitāla vērtību, efektīvu tirgu u.c.. Pārejošai naudas resursu vērtībai finansu menedžmentā ir īpaša nozīme, jo analītiskajos aprēķinos nākas salīdzināt naudas plūsmas, kuras ir ģenerētas dažādos laika periodos.

Finansu menedžeris uzņēmumā ir viena no galvenajām figūrām. Viņš ir atbildīgs par finansiāla rakstura problēmu nostādni, uzņēmuma vadības pieņemto lēmumu lietderības kādā jautājumā analīzi un vispieņemamākā darbības varianta risinājuma piedāvāšanu. Finanšu menedžera darbība kopumā varētu tikt nostādīta sekojoši – vispārējā finansu analīze un plānošana; uzņēmuma nodrošināšana ar finansu resursiem (resursu avotu vadība); finansu resursu izvietošana (investīciju politika). Un tā, sekmīga finansu vadība ir virzīta uz:

- uzņēmuma dzīvotspēju konkurences apstākļos;
- izvairīšanos no bankrota un lielām finansiālām neveiksmēm;
- līderpozīciju ieņemšanu cīņā ar konkurentiem;
- pieņemamiem uzņēmuma ekonomiskā potenciāla izaugsmes tempiem;
- realizācijas un ražošanas apjoma tempu palielināšanos;
- peļņas maksimizāciju;
- izmaksu minimizāciju;
- uzņēmuma rentablas darbības nodrošināšanu.

Tie arī ir finansu menedžmenta mērķi.

Finansu analīzes saturs un pamatmērķis ir saimnieciskās subjekta finansiālā stāvokļa novērtējums un funkcionēšanas efektivitātes paaugstināšanas iespēju atklāšana ar racionālas finansu politikas palīdzību. Finansiālās darbības galvenais mērķis ir palielināt uzņēmuma aktīvus. Lai to panāktu, pastāvīgi jāuztur maksātspēja un rentabilitāte, kā arī jāuztur optimāla bilances aktīva un pasīva struktūra. Uzņēmuma finansu analīzei ir vairāki mērķi:

- finansiālā stāvokļa noteikšana;
- finansiālā stāvokļa izmaiņu noskaidrošana telpā un laikā;
- pamatfaktoru, kas rada izmaiņas finansiālajā stāvoklī, noskaidrošana;
- finansiālā stāvokļa pamattendenču prognozēšana.

Šo mērķu sasniegšanai tiek pielietotas vairākas metodes un paņēmieni.

Darbības funkcionēšana neatkarīgi no darbības veida un formas tirgus apstākļos tiek noteikta ar saimnieciskā subjekta spēju iegūt pietiekošus ieņēmumus un peļņu. Tā finansiālais stāvoklis ir tā finansiālās konkurētspējas, (t.i. maksātspējas, kredītspējas), finanšu resursu un kapitāla izmantošanas, saistību izpildes pret valsti un citiem saimnieciskajiem subjektiem raksturojums. [8; 11]

Tradicionālā izpratnē finanšu analīze ir uzņēmuma finansiālā stāvokļa novērtēšanas un prognozēšanas metode, kas balstīta uz tā grāmatvedības datiem. Pieņemts izdalīt finanšu analīzes 2 veidus – iekšējā un ārējā. Iekšējā analīze tiek veikta ar uzņēmuma darbinieku (finanšu menedžeru) palīdzību, bet ārējo analīzi veic analītiķi un citas ar uzņēmumu nesaistītas personas (piemēram, auditori).

Finanšu analīzes pamatuzdevumi ir:

- savlaicīga finansiālās darbības trūkumu atklāšana un novēršana, un rezervju meklēšana, lai uzlabotu uzņēmuma finansiālos rezultātus un tā maksātspēju;
- iespējamo finanšu rezultātu, ekonomiskās rentabilitātes prognozēšana izejot no saimnieciskās darbības reālajām iespējām un pašu un aizņemtā kapitāla resursu esamības; finansiālā stāvokļa modeļa izstrāde pie dažādiem resursu izmantošanas variantiem;
- konkrētu pasākumu izstrāde, kas virzīti uz visefektīvāko finanšu resursu izmantošanu un uzņēmuma finansiālā stāvokļa nostiprināšanu.

Finanšu pārskatu analīzes galvenais uzdevums ir finanšu aprēķinu novērtēšana. Analīzes ietvaros parasti veic:

- 1) viena un vairāku gadu datu salīdzinošu analīzi;
- 2) datu struktūras analīzi;
- 3) rādītāju analīzi (absolūtie, relatīvie, struktūras, pieauguma);
- 4) atsevišķu problēmu analīzi:
 - naudas līdzekļu apgrozības analīzi;
 - finanšu stāvokļa pārmaiņu analīzi;
 - kritiskā punkta analīzi.

Metožu detalizācija ir atkarīga no nospraustajiem mērķiem, kā arī informācijas, metodiskajiem un tehniskā nodrošinājuma dažādiem faktoriem. Tātad, finanšu analīzes praksē ir izstrādāti t.s. noteikumi (analīzes metodika) finanšu atskaišu skaidrošanā. Starp tiem varētu izdalīt 6 pamatmetodes:

- 1) *vertikālā* - *struktūras* analīze – finanšu rādītāju struktūras noteikšana ar katras pozīcijas ietekmes atklāšanu uz rezultātiem kopumā;
- 2) *horizontālā* analīze – katras pozīcijas salīdzinājums ar iepriekšējo periodu;

3) *attīstības – tendenču (tenda)* analīze – katras atskaites pozīcijas salīdzināšana ar iepriekšējiem periodiem un trenda noteikšana, t.i. rādītāja dinamikas pamattendences, kas attīrīta no gadījuma ietekmes un atsevišķu periodu individuālajām īpatnībām. Ar trenda palīdzību formē rādītāju iespējamo nozīmi nākotnē, tādējādi tiek veikta perspektīva prognozes analīze;

4) *finansu koeficientu* aprēķināšana – atsevišķu pozīciju vai dažādu atskaišu formu pozīciju savstarpējās sakarības aprēķini, kas ietver nozares vidējo rādītāju, pagājušo gadu analogisko rādītāju, konkurējošo uzņēmumu rādītāju aprēķināšanu;

5) *salīdzinošā* analīze – tā ir atsevišķu uzņēmuma rādītāju, meitas uzņēmumu, struktūrvienību atskaišu apkopoto rādītāju iekšsaimnieciskā analīze, tā arī dotā uzņēmuma un konkurentu rādītāju, nozares vidējo rādītāju starpsaimnieciskā analīze;

6) *faktoru* analīze – atsevišķu faktoru (iemeslu) ietekmes analīze uz rezultatīvajiem rādītājiem ar pētīšanas determinēto paņēmieni palīdzību. Pie kam faktoru analīze var būt kā tieša analīze, kad rezultatīvo rādītāju sadala sastāvdaļās, tā arī atgriezeniska (sintēze), kad tā atsevišķus elementus apvieno kopējā rezultatīvajā rādītājā. [7, 187]

Lai novērtētu, vai rādītāju lielums, to dinamika ir labvēlīga vai nelabvēlīga, literatūrā aprakstīti 3 dažādi paņēmieni:

1. Salīdzināšana ar ideālo līmeni, kur aprēķinātos rādītājus (koeficientus) salīdzina ar šo rādītāju ideālo līmeni.

2. Salīdzināšana ar iepriekšējiem periodiem dod iespēju spriest, vai rādītāji ir uzlabojušies vai pasliktinājušies.

3. Salīdzināšana ar nozares līmeni dod iespēju noteikt analizējamā uzņēmuma rādītāju attiecību pret citu tās pašas nozares uzņēmuma rādītājiem. [7,188]

Tirgus ekonomikas apstākļos saimniekošanas subjektu grāmatvedības uzskaitē (bilance, peļņas un zaudējumu pārskats, kapitāla plūsma, naudas plūsmas pārskats u.c.) ir pamatlīdzeklis un svarīgākais finansu analīzes *informācijas avots*, lai komunicētos. Jebkuram uzņēmumam tā vai citādi pastāvīgi ir nepieciešami papildus finansu avoti. Tos var atrast kapitāla tirgū, piesaistot potenciālos investorus un kreditorus, tos objektīvi informējot par savu finansiāli-saimniecisko darbību, t.i. pamatojoties uz savu finansu atskaišu informāciju. Par cik publicētie finansu rādītāji, kas parāda tekošo un perspektīvo uzņēmuma finansiālo stāvokli ir saistoši, par tik augsta ir iespēja saņemt papildus finansu līdzekļus.

Pamatprasības informācijai, lai tā būtu lietderīga lietotājam, t.i. lai šo informāciju varētu izmantot, un lai, to izmantojot varētu pieņemt pamatotus lietišķus lēmumus. Informācijai jāatbilst šādām prasībām: Tai ir jābūt patiesai, nozīmīgai, neitrālai, skaidrai un salīdzināmai.

1.6. Saimnieciskās darbības analīzes izmantojamie rādītāji

Saimnieciskās darbības analīzes izmantojamie rādītāji raksturo:

- **uzņēmuma ekonomisko potenciālu:** uzņēmuma aktīvi, gada apgrozījums, strādājošo skaits, uzņēmuma pamatkapitāls, saražotās produkcijas apjoms;
- **uzņēmuma saimniecisko darbību:** ieņēmumi, to struktūra, izmaksas, to struktūra, uzņēmuma līdzekļu avoti, kapitālieguldījuma apjoms u.c.;
- **saimnieciskās darbības efektivitāte:** peļņa, rentabilitāte;
- **finansiālo stāvokli:** likviditāte, maksātspēja;
- **konkurētspēju:** uzņēmuma tirgus daļa, preču kvalitāte. [26]

Uzņēmuma saimnieciskās darbības rādītāji

1) Neto apgrozījums

Uzņēmuma pamatdarbības ieņēmums no preču vai pakalpojumu realizācijas, no kuriem atskaitīti nodokļi (akcīzes, PVN, muitas), kā arī atlaides.

Šo rādītāju jāsalīdzina ar iepriekšējo gadu rādītājiem un plānotajiem rādītājiem. Šo rādītāju novirzēm ir vairāki iemesli: cenu svārstības, apgrozījuma apjoma un struktūras izmaiņas.

2) Kopējie ieņēmumi, to struktūra

Uzņēmumam bez pamatdarbības ieņēmumiem var būt arī citi ieņēmumi, kas ir saistīti ar uzņēmuma finansiālo darbību:

- no aktīvu realizācijas;
- no darbības ar vērtspapīriem;
- no īpašuma izmantošanas;
- no līdzdalības citās sabiedrībās;
- no ekonomiskajām sankcijām;
- no valūtas operācijām u.c.

Ieņēmumu struktūra parāda atsevišķu ieņēmumu veidu īpatsvaru kopējos ieņēmumos.

3) Izmaksas, to struktūra

Izmaksas ir visi uzņēmuma izdevumi, saistīti ar produkcijas ražošanu un to realizāciju. Izmaksas tiek iedalītas kā pastāvīgās (daļu no kuriem uzņēmums nevar ietekmēt: pamatlīdzekļu amortizācija, kredīta procenti, nekustamā īpašuma nodoklis u.c.) un mainīgās, kurus uzņēmums var ietekmēt.

Ekonomiskās analīzes uzdevums ir atrast optimālu izmaksu struktūru, maksimāli samazināt izmaksas, jo tās tieši ietekmē uzņēmuma peļņu.

Izmaksu struktūras rādītāji:

- materiālu izmaksu īpatsvars neto apgrozījumā aprēķina pēc formulas:

$$\text{materiālu izmaksu īpatsvars neto apgrozījumā} = \frac{\text{materiālu izmaksas}}{\text{neto apgrozījums}} * 100 \quad [1.1][26];$$

- darba samaksas īpatsvaru neto apgrozījumā aprēķina pēc šādas formulas:

$$\text{darba samaksas īpatsvars neto apgrozījumā} = \frac{\text{darba izmaksas}}{\text{neto apgrozījums}} * 100 \quad [1.2.][26];$$

- izmaksu īpatsvaru neto apgrozījumā aprēķina pēc formulas:

$$\text{izmaksu īpatsvars neto apgrozījumā} = \frac{\text{ražošanas, pārdošanas un administrācijas izmaksas}}{\text{neto apgrozījums}} * 100$$

[1.3.][26].

4) Peļņa

Peļņa ir starpība starp uzņēmums ieņēmumiem un izmaksām.

Peļņu ietekmē:

- produkcijas cenu līmenis;
- realizētās produkcijas daudzums un struktūra;
- izmaksas;
- izmaksu struktūra.

Bruto peļņa ir starpības starp realizācijas ieņēmumiem un pārdotās produkcijas ražošanas izmaksām. Bruto peļņas izmaiņas rodas gan apgrozījuma svārstību ietekmē, gan ražošanas izmaksu dēļ.

Peļņa no finansiālās darbības ir starpība starp finansiālās darbības ieņēmumiem un izdevumiem. Šis rādītājs nepieciešams, lai atdalītu saimnieciskās darbības peļņu no procentiem, dividendēm, valūtas operācijām, pamatlīdzekļu pārdošanas, saņemtas nomas maksas un citiem peļņas avotiem.

Operatīvās darbības (saimnieciskās darbības) peļņa ir peļņa pirms procentu un nodokļu atskaitīšanas, kurā netiek ietverti ieņēmumi un izmaksas, kas nav saistīti ar produkcijas ražošanu un pārdošanu, piemēram, ārkārtas ieņēmumi un izmaksas u.tml.

Neto peļņa (tīrā peļņa) ir peļņas daļa, kas paliek uzņēmuma rīcībā pēc ienākuma un citu nodokļu atskaitīšanas.

Bruto segums ir rādītājs, kuru izmanto uzņēmuma ekonomiskās darbības analīzei un plānošanai un kas raksturo produkcijas vērtības pārsniegumu pār mainīgajām izmaksām.

$$\text{Segums} = \text{Ieņēmumi} - \text{mainīgās izmaksas.} \quad [1.4.] [26]$$

Segums dod iespēju pieņemt lēmumu par kāda produkcijas veida ražošanu vai ražošanas izbeigšanu.

5) Bezzaudējumu punkts

Bezzaudējumu punkts ir situācija, kurā ieņēmumi no produkcijas realizācijas ir vienādi ar izmaksām, bet vēl nedod peļņu.

Bezzaudējuma punkta analīze dod iespēju atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- cik lielam jābūt preču pārdošanas apjomam, lai uzņēmumam nebūtu zaudējumu;
- kādam jābūt pārdošanas apjomam, lai nodrošinātu plānoto peļņu;
- kā uzņēmuma peļņa ietekmes produkcijas realizācijas cenu, apjoma un izmaksu izmaiņas?

Bezzaudējuma punkta aprēķins:

- ja uzņēmums ražo un realizē vienu produkcijas veidu, tad bezzaudējumu punktu aprēķina pēc šādas formulas:

$$\text{Bezzaudējuma punkts} = \frac{\text{pastāvīgās izmaksas}}{\text{cena}} - \text{mainīgās izmaksas uz vienu vienību} \quad [1.5.] [26]$$

- ja uzņēmums ražo vairākus produkcijas veidus, tad:

$$\text{Bezzaudējumu ieņēmumi} = \frac{FC}{a} * 100 \quad [1.6] [26];$$

kur *a*- seguma īpatsvars kopējos ieņēmumos.

6) Rentabilitāte

Rentabilitāte ir uzņēmuma darbības efektivitātes rādītājs.

- **Realizācijas rentabilitāte** = $\frac{\text{bruto peļņa}}{\text{neto apgrozījums}} * 100 \quad [1.7.] [26];$

- **Realizācijas rentabilitāte** = $\frac{\text{tīrā peļņa}}{\text{neto apgrozījums}} * 100 \quad [1.8.] [26];$

- **Operatīvās darbības rentabilitāte** = $\frac{\text{operatīvās darbības peļņa}}{\text{neto apgrozījums}} * 100$

[1.9.] [26];

- **Aktīvu rentabilitāte** = $\frac{\text{peļņa pirms procentu un nodokļu atskaitīšanas}}{\text{aktīvu vidējā vērtība}} * 100$

[1.10.] [26];

Aktīvu rentabilitāte atspoguļo ienesīgumu no kapitāla.

- **Pašu kapitāla rentabilitāte** = $\frac{\text{gada tīrā peļņa}}{\text{pašu kapitāla gada vidējā vērtība}} * 100$

[1.11.] [26].

Pašu kapitāla rentabilitāte atspoguļo ienesīgumu no pašu kapitāla.

Trīs faktoru rentabilitātes modelis

Trīs faktoru rentabilitātes modelis dod iespēju izanalizēt dažādu faktoru ietekmi uz rentabilitāti.

Trīs faktoru modeļa aprēķinos tiek izmantoti trīs rādītāji:

1. **Apgrozījuma rentabilitāte** = $\frac{P}{N}$ [1.12.] [26];

kur P – peļņa, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

2. **Pamatkapitāla ietilpība** = $\frac{F}{N}$ [1.13.] [26];

kur F – pamatlīdzekļu vidējā gada vērtība, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

3. **Apgrozāmā kapitāla ietilpība** = $\frac{E}{N}$ [1.14.] [26];

kur E – apgrozāmo līdzekļu vidējā vērtība, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

Piecu faktoru modelis

Piecu faktoru modelī tiek izmantoti pieci rādītāji:

1. **Materiālietilpība** = $\frac{M}{N}$ [1.15.] [26];

kur M – Materiālu izmaksas, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

2. **Darbietilpība** = $\frac{U}{N}$ [1.16.] [26];

kur U – darbaspēka izmaksas, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

3. **Amortizācijas ietilpība** = $\frac{A}{N}$ [1.17.] [26];

kur A – amortizācija, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

4. **Amortizācijas likme** = $\frac{A}{F}$ [1.18.] [26];

kur A – amortizācija, latos;

F – pamatlīdzekļu vidējā vērtība, latos.

5. **Apgrozāma kapitāla ietilpība** = $\frac{E}{N}$ [1.19.] [26];

kur E – apgrozāmo līdzekļu vidējā vērtība, latos;

N – neto apgrozījums, latos.

Rentabilitātes faktoru analīzei tiek izmantota informācija no uzņēmuma finanšu pārskatiem.

Faktoru izmaiņu ietekmes aprēķini trīs faktoru modelī

Trīs faktoru modelis. Aprēķinu secība ir šāda:

1. Aktīvu rentabilitāte bāzes gadam:

$$R_0 = \frac{P}{N} : \left(\frac{F}{N} + \frac{E}{N} \right) \quad [1.20.] [26];$$

kur P – peļņa, latos;

N – neto apgrozījums, latos;

F – pamatlīdzekļu vidējā vērtība, latos;

E – apgrozāmo līdzekļu vidējā vērtība, latos.

2. Aktīvu rentabilitāte pārskata gadam:

$$R_1 = \frac{P}{N} : \left(\frac{F}{N} + \frac{E}{N} \right) \quad [1.21.] [26];$$

kur P – peļņa, latos;

N – neto apgrozījums, latos;

F – pamatlīdzekļu vidējā vērtība, latos;

E – apgrozāmo līdzekļu vidējā vērtība, latos.

3. Rentabilitātes pieaugums (samazinājums):

$$\Delta R = R_1 - R_0 \quad [1.22.] [26];$$

kur R_1 – aktīvu rentabilitāte bāzes gadam, latos;

R_0 – aktīvu rentabilitāte pārskata gadam, latos.

4. Rentabilitātes faktoru izmaiņu ietekme:

- produkcijas ienesīguma izmaiņu ietekme $\Delta R = R_p - R_0$ [1.23.] [26]

- pamatkapitāla ietilpības izmaiņu ietekme $\Delta R = R_f - R_0$ [1.24.] [26]

- apgrozāmo līdzekļu ietilpības izmaiņu ietekme $\Delta R = R_E - R_0$ [1.25.] [26]

Piecu faktoru modeļa rādītāju aprēķini

Aprēķinu secība ir šāda:

1. Aktīvu rentabilitātes bāzes gadam R_0

Aktīvu rentabilitātes pārskata gadam R_1

2. Rentabilitātes izmaiņas $\Delta R = R_1 - R_0$ [1.26.] [26]

3. Rentabilitātes faktoru izmaiņu ietekme:

- materiālietilpības faktora izmaiņu ietekme $\Delta R = R_m - R_0$ [1.27.] [26]

- darbietilpības faktora izmaiņu ietekme $\Delta R = R_u - R_0$ [1.28.] [26]

- amortizācijas ietilpības faktora izmaiņu ietekme $\Delta R = R_a - R_0$ [1.29.] [26]

- amortizācijas īpatsvara faktora izmaiņu ietekme $\Delta R = A_{a/f} - R_0$ [1.30] [26]

- apgrozāma kapitāla ātruma izmaiņu faktora ietekme $\Delta R = R_e - R_0$ [1.31.] [26]

Uzņēmuma līdzekļu izmantošanas rādītāji

Šos rādītājus aprēķina pēc šādam formulām:

$$1. \text{ Visu aktīvu aprites koeficients} = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{aktīvu kopsumma}} * 100 \quad [1.32.] [26]$$

$$2. \text{ Krājumu aprites koeficients} = \frac{\text{iepirkto un pārdoto krājumu vērtība}}{\text{vidējā krājumu vērtība gadā}} * 100 \quad [1.33.] [26]$$

Šīs koeficients parāda ātrumu, ar kādu ražošanas krājumi tiek pārvērsti skaidras naudas formā. Zems šā koeficienta rādītājs rāda, ka krājumos ir ieguldīts daudz līdzekļu, kas nedod peļņu.

Augsts rādītājs liecina, ka preču krājumi ir pārāk mazi, kas var radīt sarežģījumus produkcijas ražošanā.

$$3. \text{ Pamatlīdzekļu atdeve} = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{pamatlīdzekļu gada vidējā vērtība}} \quad [1.34.] [26]$$

$$4. \text{ Pamatlīdzekļu rentabilitāte} = \frac{\text{peļņa}}{\text{pamatlīdzekļu gada vidējā vērtība}} \quad [1.35.] [26]$$

$$5. \text{ Apgrozāmo līdzekļu aprites koeficients} = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{vidējā apgrozāmo līdzekļu vērtība gadā}} \quad [1.36.] [33]$$

$$6. \text{ Aprites cikls (dienās)} = \frac{360}{\text{aprites ātrums}} \quad [1.37.] [26]$$

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa rādītāji

Finanšu analīzē izmanto šādas finanšu koeficientu grupas:

- likviditātes rādītājs;
- lietišķās aktivitātes rādītāji;
- kapitāla un maksāspējas rādītāji;
- rentabilitātes rādītāji;
- tirgus aktivitātes rādītāji.

Informācija, ko dod finanšu rādītāju analīze, ir svarīga:

- uzņēmuma īpašniekiem;
- uzņēmuma kreditoriem;
- uzņēmuma investoriem un piegādātājiem.

Maksāspējas jeb kapitāla struktūras rādītāji

Viens no svarīgākajiem uzņēmuma finansiālā stāvokļa rādītājiem ir maksāspēja t.i., iespēja laikus un pilnā apmērā nokārtot savus īstermiņa un ilgtermiņa saistības.

Maksāspējas rādītāji ir svarīgi kreditoriem, lai noteiktu uzņēmuma kredīspēju.

Uzņēmuma maksāspējas novērtēšanai izmanto šādus rādītājus:

- saistību īpatsvaru bilancē (finanšu atkarības koeficients);
- finanšu neatkarības koeficientu;
- finanšu līdzsvara koeficientu.

$$\text{Saistību īpatsvars bilancē} = \frac{\text{saistību kopsumma}}{\text{bilances kopsumma (kopējais kapitāls)}} * 100 \quad [1.38.][26]$$

Uzņēmuma maksāspēja ir apdraudēta, ja saistības pārsniedz 50 % no kopēja kapitāla. Šo rādītāju var izteikt arī koeficienta veidā – finansiālās atkarības koeficients.

$$\text{Finansiālās atkarības koeficients} = \frac{\text{saistību kopsumma}}{\text{bilances kopsumma (kopējais kapitāls)}} \quad [1.39.][26]$$

Šis rādītājs raksturo uzņēmuma finansiālo atkarību no ārējiem aizņēmumiem. Jo šis rādītājs ir zemāks, jo labprātāk kreditori izsniedz kredītu. Rādītāja pieļaujamais lielums ir no 0,5 līdz 1. Ja šis rādītājs pārsniedz 1, tad uzņēmumam ir grūtības atmaksāt kredītu, jo par tiem ir jāmaksā liela procentu summa.

Finansiālās neatkarības (autonomijas) jeb īpašuma koeficients

Šis koeficients raksturo pašu kapitāla īpatsvaru uzņēmuma kopējā kapitāla struktūrā, tātad īpašnieku un kreditoru interešu attiecību.

$$\text{Finanšu neatkarības (īpašuma) koeficients} = \frac{\text{pašu kapitāls}}{\text{kopējais kapitāls (bilances kopsumma)}}$$

[1.40.] [26]

Koeficients, kas raksturo stabilo uzņēmuma finansiālo stāvokli, jābūt vismaz 0,5 – 0,6 līmenī (jeb 50-60%). Jo ir pašu kapitāla daļa kopkapitālā, jo augstāka ir uzņēmuma finansiālā stabilitāte.

Finanšu līdzsvara vai finansiāla riska koeficients

Šis koeficients raksturo uzņēmuma finansiālo neatkarību. Uzņēmums ir maksāspējīgs, ja tā pašu kapitāls ir lielāks vai vienāds ar ārējo parādu summu. Ja saistību (parādu) summa ir pārmērīga, uzņēmumam var draudēt maksātspēja.

$$\text{Saistību līdzsvara vai riska koeficients} = \frac{\text{saistību kopsumma}}{\text{pašu kapitāls}} \quad [1.41.] [26]$$

Šā koeficienta kritiskā robeža ir 1. Augsts šā rādītāja līmenis rāda, ka uzņēmums daudz izmanto aizņemtos līdzekļus. Kreditori parasti dod priekšroku uzņēmumam ar zemāku rādītāju.

Likviditātes rādītāji

Likviditāte ir uzņēmuma spēja jebkurā laikā nokārtot savas īstermiņa saistības. Likvids nozīmē – viegli realizējams, pārvēršams skaidrā naudā. Ir:

- augsti jeb 1. pakāpes likvīdi – nauda kasē, norēķinu kontos, valūtu konti;
- vidēji jeb 2. pakāpes likvīdi – debitoru parādi, īstermiņa vērtspapīri, nosūtītā produkcija, kuras samaksas termiņš vēl nav iestājies, nepabeigtā ražošana, preču krājumi;
- zemi jeb 3. pakāpes likvīdi – pamatlīdzekļi, ilgtermiņa finanšu ieguldījumi.

Atkarībā no aktīvu likviditātes pakāpes izšķir:

- absolūtās likviditātes koeficients (1. pakāpes likviditāte);
- starpseguma likviditātes koeficients (2. pakāpes likviditāte);
- kopējās likviditātes koeficients (3. pakāpes likviditāte).

Absolūtās likviditātes koeficients

Visdrošākais likviditātes novērtējums ir pēc naudas līdzekļu lieluma, kurš ir uzņēmuma rīcībā.

$$\text{Absolūtās likviditātes koeficients} = \frac{\text{naudas līdzekļi kasē un bankā}}{\text{īstermiņa saistības}} \quad [1.42.][26]$$

Par optimālu tiek uzskatīta tāda saimniekošana, ja koeficients svārstās 0,1 – 0,7 robežās. Tās nozīmē, ka uzņēmums ir spējīgs atmaksāt īslaicīgos kredītus. Tomēr pārāk augsta likviditāte liecina par to, ka uzņēmumam rīcībā ir vairāk naudas, nekā to uzņēmums spēj efektīvi izmantot.

Starpseguma likviditātes koeficients (2. pakāpes)

Šis koeficients saistīts ar uzņēmuma saimnieciskajā darbībā iesaistīto naudu.

$$\text{Starpseguma likviditātes koeficients} = \frac{\text{Naudas līdzekļi} + \text{īstermiņa vērtspapīri} + \text{debitori}}{\text{īstermiņa saistības}} \quad [1.43.] [26]$$

Šā rādītāja zemākā robeža ir 0,8 – 1,0. Ja rādītājs iz mazāks, tas liecina, ka liela daļa apgrozāmo līdzekļu ir ieguldīti krājumos. Ja koeficients ir lielāks nekā 1, tas nozīmē, ka uzņēmums strāda ar zemu finansiālo risku un tam ir labas iespējas piesaistīt līdzekļus no ārienes.

Kopējā likviditātes koeficients (3. pakāpes)

Šis rādītājs raksturo uzņēmuma spēju segt savas īstermiņa saistības.

$$\text{Kopējās likviditātes koeficients} = \frac{\text{apgrozāmie līdzekļi}}{\text{īstermiņa saistības}} \quad [1.44.] [26]$$

Šā koeficienta vēlamā robeža ir 1-2. Ja koeficients ir mazāks par 1, tas nozīmē, ka uzņēmums strādā finansiālā riska apstākļos.

Ja likviditāte ir zema, tad:

- uzņēmuma aktivitāte ir ierobežota;
- kreditori un investori atsaka savu kapitālu;
- tās noved pie dārgiem kredītiem un nokavētam procentu naudām.

Likviditātes riska samazināšana

Lai samazinātu likviditātes risku nepieciešams ievērot šādus nosacījumus:

- apgrozījuma pieauguma tempiem jāpārsniedz ražošanas krājumu pieauguma tempu;
- jāpieaug debitoru parādu aprites ātrumam;
- jāpazeminās debitoru parādu īpatsvaram kopējā aktīvu vērtībā un apgrozījumā. [26]

Likviditātes risks nozīmē, ka uzņēmums kādu dienu nevarēs samaksāt par saviem pienākumiem, t.i., lai atmaksātu parādu summas: darbiniekiem, piegādātājiem, bankām u.c. Likviditātes risks ir tieši saistīts ar uzņēmuma naudas apgrozījumu.

2. SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze 2009.-2011. gads

2.1. SIA Liepiņš uzņēmuma apraksts

Saimnieciskās darbības analīzei autore izvēlējās uzņēmumu SIA Liepiņš.

SIA Liepiņš ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA). Sabiedrība ar ierobežotu atbildību Liepiņš tika dibināta 1994. gadā 2. novembrī. Juridiska adrese ir Rīga, Jūrkalnes iela 11, Rīga, LV-1046.

SIA Liepiņš ir reģistrēts Komercreģistrā ar vienoto reģistrācijas numuru 40003225559.

SIA Liepiņš pamatkapitāls ir 200 000 Ls.

Uzņēmums savā darbībā vadās pēc Latvijas Republikas likumiem, Latvijas Republikai saistošām starptautiskām tiesību normām un statūtiem. Sabiedrība ir izveidota uz neierobežotu laiku.

SIA Liepiņš īsteno savu darbību tāda nozarē, kā nodarbojas ar degvielas uzpildes staciju apsaimniekošanu un degvielas pārdošanu.

2.2. Uzņēmuma SIA Liepiņš konkurenti

Konkurence kā virzošais spēks liek ikvienam uzņēmējam būt labākam par otru, iegūt patērētāja atzinību un panākt, lai piedāvātais produkts tiktu realizēts ātrāk, iespējams par lielāku cenu.

Konkurencei ir arī labvēlīga ietekme attiecībā uz patērētāju, jo konkurences rezultātā tiek apmierinātas patērētāja vajadzības un vēlmes.

Konkurenti ir viens no organizācijas ārējās vides elementiem. Tie ietekmē tirgus izvēli, kā arī mārketinga starpnieku un piegādātāju izvēli, preču sortimenta veidošanu un visu menedžmenta darbību kopumā. [9]

SIA Liepiņš konkurenti ir uzņēmumi, kas piedāvā identiskas preces un preču grupas, kas domātas vienu un to pašu vajadzību apmierināšanai.

2012. gadā Latvijā tiek darbojas 20 lielākie degvielas mazumtirgotāji. Tie ir:

1. Statoil Fuel & Retail Latvia;
2. Neste Latvia;
3. Lukoil Baltija R;
4. Virši-A;
5. East-West Transits (Latvijas Nafta);
6. Astarte-Nafta;

7. Aparts (Dinaz);
8. Akselss (Lukoil);
9. Gotika Auto;
10. Latvijas propāna gāze;
11. Augstceltne (Statoil);
12. Ruslatnafta (Dinaz);
13. Ziko (Statoil);
14. Kings;
15. Ingrid A;
16. Viada;
17. Trest;
18. Sumata;
19. Lateva;
20. MC.

No visa šī saraksta SIA Liepiņš nozīmīgi konkurenti ir Sumata, Gotika Auto, Viada.

SIA „Sumata” dibināta 1995. gadā un šobrīd ir viens no lielākajiem degvielas vairumtirgotājiem Kurzemes reģionā.

SIA „Sumata” piedāvā iegādāties degvielu arī kādā no 8 kompānijai piederošām degvielas uzpildes stacijām.

Šobrīd SIA „Sumata” ir viens no 10 lielākajiem un pieredzes bagātākajiem degvielas tirgotājiem Latvijā, kas nodrošina saviem klientiem augstu klientu apkalpošanas servisu, elastīgus sadarbības nosacījumus, konkurētspējīgas cenas un kvalitāti.[24]

Uzņēmums "Gotika auto" reģistrēts 1993. gadā, kā sabiedrība ar ierobežotu atbildību. SIA "Gotika auto" ir uzņēmums ar 100% vietējo kapitālu. 2011. gadā uzņēmuma apgrozījums pārsniedza vairāk kā 27 miljonus latu. SIA "Gotika auto" un ar to saistītajos uzņēmumos nodarbināti vairāk nekā 200 cilvēku un tā pieredze degvielas tirdzniecības nozarē pārsniedz jau 19 gadus.

SIA "Gotika auto" stratēģiskie klienti ir Latvijā reģistrētie uzņēmumi: zemnieku saimniecības, sauszemes transports, ūdens transports, aviotransports, ražošanas un pārstrādes uzņēmumi, kā arī sabiedrības ar valsts kapitāla daļu.

SIA "Gotika auto" kopā ar SIA "Gotika oil trading" un SIA "Stars oil" veido trīs uzņēmumu grupu, kura aptver visus naftas produktu tirdzniecības virzienus : vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība.

Mazumtirdzniecība notiek ar "Gotika auto" preču zīmi. Tīkls sastāv no 33 degvielas uzpildes stacijām, kurās tiek piedāvāta kvalitatīva degviela, kas atbilst Eiropas Savienības

standartiem. Degvielas uzpildes stacijas ir izvietoti lielajos rajonu centros un uz stratēģiski svarīgiem ceļiem. Latvijas galvaspilsētā, Rīgā, atrodas 6 degvielas uzpildes stacijas. Stacijās tiek piedāvāta degviela, gāze, pārtikas grupa, sadzīves preces, auto preces un autoķīmija. [23]

"VIADA" sāka ar naftas produktu tirdzniecību, īrējot valsts uzņēmuma Latvijas nafta degvielas uzpildes stacijas. Taču jau pirmie darba gadi pierādīja, ka prātīgāk ir līdzekļus ieguldīt personīgo ražošanas jaudu attīstībā. Tādēļ 1993. un 1994. gadā izsolēs tika nopirktas septiņas DUS. Turpmāko divu gadu laikā tās tika kardināli modernizētas — nomainītas novecojušās iekārtas, izremontētas telpas. No iepriekšējām stacijām palika tikai pazemes rezervuāri, laika gaitā arī tie tika rekonstruēti atbilstoši mūsdienu tehniskajām prasībām.

Kompānijas Viada aktīvā ir 21 visaugstākā tehniskā līmeņa degvielas uzpildes stacijas ar mūsdienīgu servisu. Tās atrodas pie svarīgākajām automaģistrālēm visā Latvijas teritorijā. [25]

2.2.2. Konkurentu cenas

Degvielas cenas Latvijā seko pasaules cenu izmaiņām. Vairāk nekā 90% no degvielas cenas veido produkta iepirkšanas cena biržā un nodokļi, kurus degvielas mazumtirgotājs ietekmēt nevar. Tas nozīmē, ka degvielas tirgotājs saņem tikai nepilnus 6% - 8% no tās cenas, kuru redzat stacijās uz tā dēvētajiem piloniem. Ar šiem ienākumiem tiek segtas visas izmaksas – gan tās, kas saistītas ar degvielas transportēšanu, drošību, staciju un termināļu uzturēšanu, gan no tiem tiek maksātas algas darbiniekiem un citi valsts un nodokļi un pašvaldību nodevas.

Kopumā cenu veidošanu ietekmē:

- Benzīna un dīzeļdegvielas biržas cenu svārstības
- Benzīna un dīzeļdegvielas ražošanas izmaksu izmaiņas naftas pārstrādes rūpnīcās
- Valūtas kursu svārstības
- Eiropas Savienības kvalitātes prasību palielināšanās benzīnam un dīzeļdegvielai
- Izmaiņas likumdošanā attiecībā uz nodokļu (PVN un akcīzes) likmēm
- Izmaiņas likumdošanā attiecībā uz obligāto valsts rezervju glabāšanu. [28]

Degvielas cenas uz 19.04.2013 [20]

	Sumata	Viada	Gotika Auto	Liepiņš
95	0.957	0.939	0.947	0.947
98	0.997	0.969	0.987	0.987
Dīzelis	0.917	0.889	0.867	0.877

No 2.1. tabulas var redzēt, ka uz 19.04.2014 datumu visdārgākais 95 un 98 markas benzīns ir Sumata uzņēmumam, bet vislētākais ir Viada, tomēr visdārgākais dīzelis ir arī Sumata degvielas uzpildes stacijām, bet vislētākais ir Gotika Auto un Liepiņš. No autores 2.1. sastādītas tabulas var redzēt ka Gotika Auto un Liepiņš gandrīz vienādas cenas uz degvielu.

2.2.3. Konkurentu priekšrocības un vājās puses salīdzinājumā ar SIA „Liepiņš”

Noteikt stiprās un vājās puses ir salīdzinoši komplicēti - pieeja konkurentu informācijai parasti tiek rūpīgi slēpta. Līdz ar to lēmumi par konkurentiem parasti balstās tirgus pētījumos, personiskajā pieredzē un publiskajā informācijā pieejamā par attiecīgo konkurentu uzņēmumu. Zināšanas par konkurentu stiprajām un vājajām pusēm atvieglo ne tikai situācijas izskaidrošanas procesu, bet arī ļauj prognozēt konkurentu reakciju uz tādām darbībām kā cenu pazemināšana, reklāmas kampaņu pielietošana un jaunas produkcijas ieviešana. [17]

Lai salīdzinātu SIA Liepiņš priekšrocības un vājās puses, autore izvēlējās lielākas firmas, lai redzētu, kas tieši trūkst uzņēmumam.

Konkurentu priekšrocības un vājās puses¹

Nosaukums	Priekšrocības	Vājās puses
Statoil	1. Liels pakalpojumu klāsts; 2. Lojalitātes programma; 3. Reklāmas pasākumi.	1. Dārgākas cenas uz degvielu

¹ Autores veidota tabula

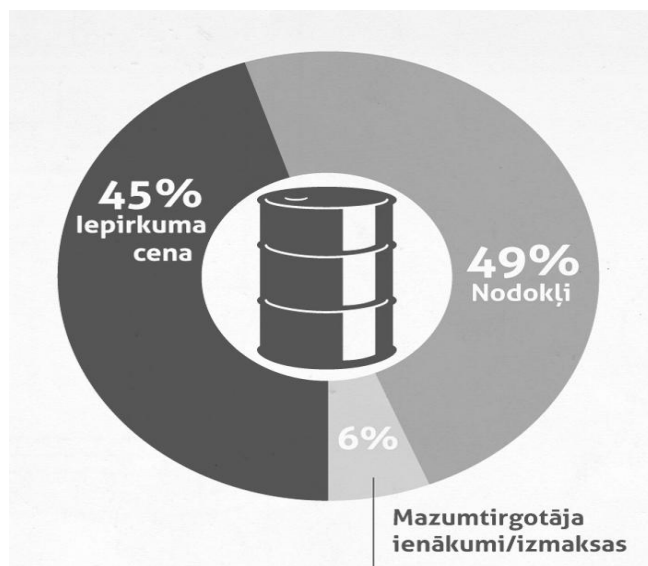
Neste Oil	1. Reklāmas pasākumi 2. Lētākās cenas	-
Lukoil	1. Lukoil plus atlaižu karte; 2. Reklāmas pasākumi; 3. Labs serviss.	-
Virši-A	1. Klientu apkalpošanas serviss; 2. Plašais pakalpojumu klāsts; 3. Impulss karte.	1.Maz reklāmu pasākumu
Dinaz	1. Degvielas atlaižu kartes; 2. Reklāmas pasākumi.	-
Gotika Auto	1. Degvielas atlaižu kartes; 2. Pastāvīgi piedāvā klientiem dažādas akcijas sadarbībā ar kompāniju Baltstor.	-
Liepiņš	1. Lētākā degviela	1.Maz reklāmu pasākumu

Kā redzams 2.2. tabula SIA Liepiņš ļoti maz priekšrocību salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem. SIA Liepiņš jāpiedāvā saviem klientiem vairāk dažādu akciju, visāda veida atlaižu kartes, ka arī vairāk līdzekļu jāinvestē reklāmas pasākumos, jo mūsdienās reklāma ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc cilvēki pievērš savu uzmanību uz produktu vai pakalpojumu sniedzējiem.

2.2.4.Cenu politika

Degvielas cena šķērsgrīzumā

Degviela tiek pārdota par starptautiskās biržās noteiktajām cenām, tāpēc tās cenu mazumtirgotāji nevar ietekmēt – tā ir atkarīga ne tikai no garā piegādes ceļa, bet arī politiskās un klimatiskās situācijas, pieprasījuma pieauguma pasaulē, nodokļu sloga un citiem faktoriem.

2.1.att. Degvielas cena šķērsgriezumā [18]

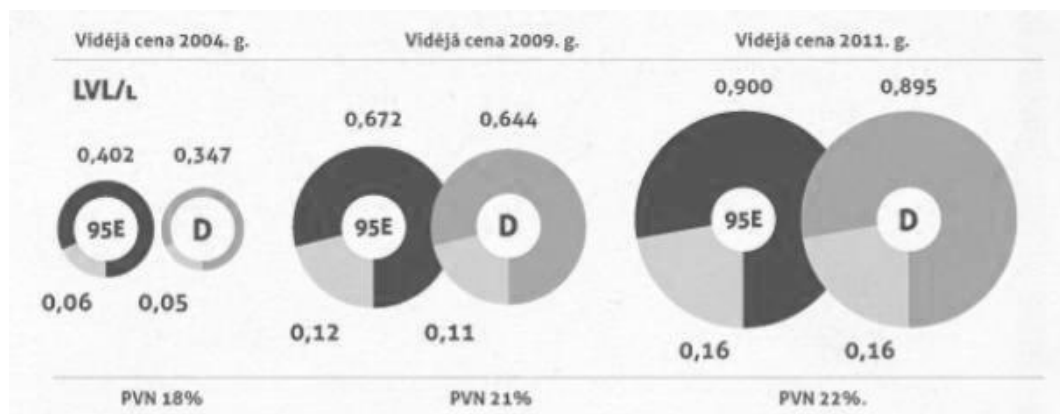
No 2.1. attēla var redzēt, ka degvielas cena sastāv no iepirkuma cenas, nodokļiem un mazumtirgotāju ienākumiem/izmaksām. Zemāk, autore aprakstīja to plašāk.

Iepirkuma cena sastāda 45 % no degvielas cenas. Un tā ir atkarīga:

- Naftas un degvielas cena (nafta un degviela ir atsevišķas biržas preces. Abu produktu cenu nosaka gan kopīgi, gan atšķirīgi faktori, tāpēc degvielas cena biržā atšķiras no naftas cenas biržā);
- Valūtas kurss (degviela biržā tiek kotēta ASV dolāros, tāpēc dolāra kursa svārstības ietekmē degvielas cenas);
- Tirdzniecības darījumu (daļu no degvielas veido finanšu institūciju tirdzniecības darījumi, kas ir pamats spekulācijām un paaugstina cenu);
- Ģeopolitiskā situācija (politiskā nestabilitāte un nemieri ietekmē naftas ieguves, ka arī naftas produktu ražošanas un transportēšanas iespējas);
- Klimatiskā situācija (dabas katastrofas un straujas klimata pārmaiņas ietekmē degvielas pieprasījumu un piedāvājumu).
- Kvalitātes prasības (ES ir spēkā vairākas kvalitātes prasības degvielai, kas saudzē vidi un automašīnu, taču palielina degvielas ražošanas izmaksas. Krievijā šādu kvalitātes prasību nav, tāpēc degvielas cena ir zemāka);
- Pieprasījums (iedzīvotāju un automašīnu skaita, ekonomiskās un rūpnieciskās aktivitātes pieaugums pasaulē palielina pieprasījumu pēc degvielas, kā rezultātā cenas aug).

Protams, kā degvielas cenu veido nodokļi. Tie sastāda 49 % no visas degvielas cenas. Nodokļi ir:

- Akcīze (akcīzes nodoklis par litru benzīna kopš 1998. gada ir palielinājies par 14,9 santīmiem jeb aptuveni 2 reizes, un šobrīd akcīze ir jau 29 santīmi par litru).
- PVN (PVN pēdējo gadu laikā ir vairakkārt palielināts un patlaban tas ir 22 %. Jo augstākas ir degvielas cenas, jo augstāka ir PVN summa)

2.2.att. Nodokļi Latvijā [18]

No 2.2. attēla var redzēt, ka 2004. gadā nodokļa likme bija 18 % procenti, no tā izriet, ka 95 markas benzīns ar vidējo cenu 0,402 santīmi, bija jāsamaksā nodoklis 0,06 santīmu apmērā no katra litra, bet ar dīzeļa vidējo cenu 0,347 – nodoklis sastādīja 0,05 santīmi. Jau skatoties uz 2011. gadu, var redzēt, ka vidējās cenas apmērs palielinājās 2 reizēs, ka arī palielinājās PVN – 22 %. Vidējā 95 markas benzīna cena 2011. gadā bija 0,900 santīmi, no tiem 0,16 bija nodoklis, bet dīzeļim ar cenu 0,895 santīmi, nodoklis sastādīja arī 0,16 santīmi.

- Nodeva (nodeva par obligāto valsts rezervju glabāšanu degvielas cenu sadārdzina par 1,6 santīmiem benzīnam un 1,2 santīmiem dīzeļdegvielai).

Mazumtirgotāja ienākumi/izmaksas sastāv no:

- Piedevas (papildu izmaksas veido obligātā bio-piedevas 5% apmērā. Igaunijā biopiedevas nav obligāta – tas ir viens no iemesliem degvielas cenu atšķirībām starp Latviju un Igauniju);
- Tirgus specifika (Latvijā ir tirgus ar nelielu pieprasījumu, tāpēc degvielas izmaksas mazumtirgotājiem ir lielākas par litru un mazākas apjoma atlaides no degvielas ražotājiem);
- Izmaksas (mazumtirgotājam jāsedz savas izmaksas (vairāk nekā 130 pozīcijas-algas, staciju un termināļu uzturēšana u.c.). Kāpjot degvielas cenai, samazinās patēriņš, taču izmaksas paliek nemainīgas);
- Augsta konkurence (Latvijā ir liels DUS skaits pret iedzīvotāju skaitu, tāpēc tirgotāju starpā ir sīva konkurence par klientiem);

- Atlai des (cenai, kas norādīta uz degvielas sūkņa, bieži ir tikai informatīvs raksturs, un vidējā pārdošanas cena ir zemāka. Mazumtirgotāji piemēro dažādas atlai des gan saviem patstāvīgajiem klientiem, gan biznesa klientiem);

- Drošība (degvielas tirdzniecība ir saistīta ar īpaši augstām drošības prasībām. Jaunas, ES drošības un vides aizsardzības standartiem atbilstošas DUS izveide maksā ap 1 milj. eiro, neskaitot turpmākās uzturēšanas izmaksas). [21]

2.3.Uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīze

Uzņēmuma saimniecisko darbību un attīstību galvenokārt atspoguļo grāmatvedības bilance un peļņas un zaudējumu aprēķins. Bilance ir līdzekļu, finansēšanas avotu pārskats naudas izteiksmē noteiktā datumā, savukārt peļņas un zaudējumu aprēķins rāda, kāda uzņēmuma darbība bija noteiktā laika posmā starp diviem bilances pārskatiem.

Uzņēmuma finansiālās darbības analīzes veikšanā ir ieinteresētas dažādas lietotāju grupas. Katrai lietotāju grupai var būt dažādas intereses un līdz ar to arī atšķirīgi analizējamie finanšu rādītāji un to interpretācija. Viena no svarīgākajām finanšu analīzes lietotāju grupām ir investori jeb akcionāri. Par tiem pieņemts saukt uzņēmuma īpašniekus, kuri savus līdzekļus iegulda uzņēmuma attīstībā, lai iegūtu peļņu. Tādējādi, investoru interesējošo uzņēmuma finansiālās darbības analīzes rādītāju izvēli un aktualitāti nosaka tieši šie aspekti. Protams, ka finanšu analīzes rādītājus izmanto ne tikai investori, bet arī uzņēmuma vadītāji un speciālisti, kreditori, kā arī valsts un pašvaldību institūcijas. Uzņēmuma vadītājus galvenokārt interesē sekojošās analīzes rādītāju grupas:

- saimnieciskās darbības analīzes rādītāji;
- resursu izmantošanas analīzes rādītāji;
- ienesīguma analīzes rādītāji.

Nākamā lietotāju grupa ir kreditori. Kreditorus interesē uzņēmuma finansiālais stāvoklis, lai noskaidrotu, vai aizņēmējs ir spējīgs atgriezt aizdevumu un samaksāt procentus noteiktā laikā.

Pastāv arī citas lietotāju grupas, kuru intereses un mērķi ir atšķirīgi. Tie ir piegādātāji, augstāk stāvošās institūcijas, ieņēmumu (nodokļu) dienests un dažādi citi. Katrai lietotāju grupai pārsvarā ir dažādas interese, kaut arī pastāv finanšu analīzes rādītāji, kuri interesē visus un kuru svarīgums var būt līdzvērtīgs. [5]

Uzņēmuma SIA Liepiņš saimnieciskās darbības analīzei darba autore izvēlējās sekojošus rādītāju analīzes : likviditātes (apgrozāmu līdzekļu) rādītāju analīze, aktivitātes analīze,

kapitāla struktūras analīze, ienesīguma (rentabilitātes) analīze, finanšu stabilitātes robežas aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa. Šajā nodaļā arī veikta horizontālā un vertikālā analīze.

2.3.1. Likviditātes (apgrozāmo līdzekļu) analīze

Likviditātes analīze aplūko uzņēmuma īstermiņa finansiālos rādītājus un likviditāti. Pamatā, tā sniedz priekšstatu par to, vai uzņēmums ir spējīgs tikt galā ar savām īstermiņa saistībām, kā arī ar īstermiņa finansiālajiem riskiem, ja tādi rodas. [22]

$$\text{Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients} = \frac{\text{apgrozāmie līdzekļi}}{\text{īstermiņa parādi}} \quad [2.1.] [22]$$

$$\text{Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients} = \frac{(\text{apgrozāmie līdzekļi} - \text{krājumi})}{\text{īstermiņa parādi}}$$

[2.2.] [22]

$$\text{Brīvie apgrozāmie līdzekļi} = \text{Apgrozāmie līdzekļi} - \text{Īstermiņa parādi} \quad [2.3.] [22]$$

Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients

Likviditāte - ja koeficients ir virs viens, uzņēmumam nevajadzētu būt problēmām savu īstermiņa saistību kārtošanā. Ja koeficients samazinās zem viens, parādās risks, ka uzņēmumam varētu rasties problēmas īstermiņa saistību maksājumos. Finansisti uzskata, ka šim koeficientam vajadzētu būt robežās no viens līdz trīs. Pārāk augsts likviditātes koeficients liecina par neracionālu apgrozāmo līdzekļu izmantošanu. Vērtējot ideālo līmeni, nedrīkst neņemt vērā nozares specifiku un konkrētā rādītāja dinamiku uzņēmumā. [22]

2.3.tabula

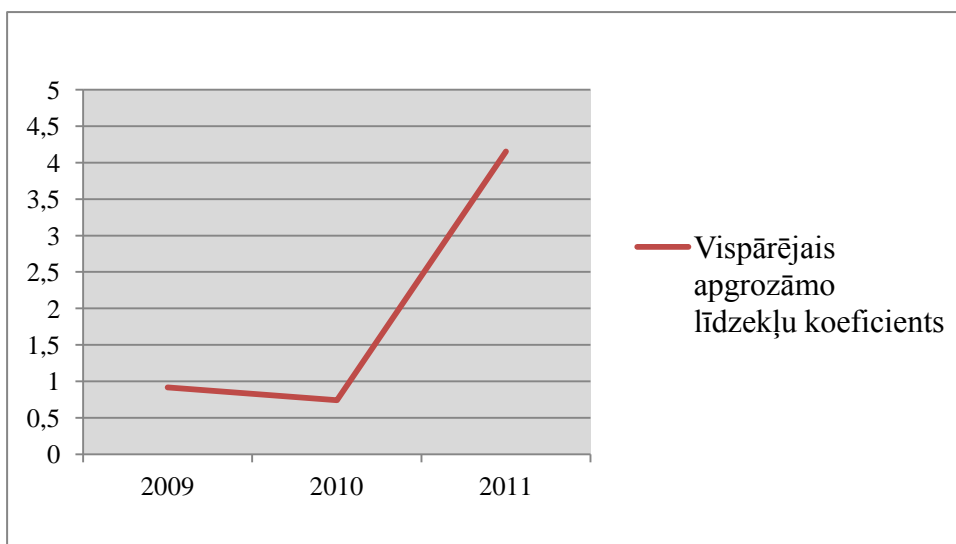
Vispārējo apgrozāmo līdzekļu koeficienta aprēķins no 2009.-2011. gadam [29]

	2009	2010	2011
Apgrozāmie līdzekļi	688191	789081	450245
Īstermiņa parādi	751543	1063260	108389
Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients	0.9157	0.7421	4.1540

$$\text{Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients 2009.g.} = 688191/751543 = 0.9157$$

$$\text{Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients 2010.g.} = 789081/1063260 = 0.7421$$

$$\text{Vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients 2011.g.} = 450245/108389 = 4.1540$$

2.3.att. Vispārējo apgrozāmo līdzekļu koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011. gadam [29]

Kā redzams 2.4. attēlā, vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients 2011. gadā krietni palielinājās un sastādīja 4,15 un tās liecina, ka uzņēmumam SIA „Liepiņš” ir neracionāla apgrozāmo līdzekļu izmantošana, bet 2009. un 2010. gadā pastāvēja risks, ka uzņēmumam būs problēmas īstermiņa saistību maksājumos.

Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients

Ar šī koeficienta palīdzību tiek veikts daudz stingrāks īstermiņa likviditātes tests, jo tas izslēdz dažus no Apgrozāmajiem līdzekļiem (Krājumus), kurus ne vienmēr var viegli pārvērst naudas līdzekļos. Krājumi ir visnelikvidākais apgrozāmo līdzekļu posteņiem. Zems koeficients liecina, ka pārāk daudz līdzekļu ir ieguldīts krājumos. [22]

2.3. tabula

Precīzo (stingro) apgrozāmo līdzekļu koeficienta aprēķins no 2009. – 2011.gadam [29]

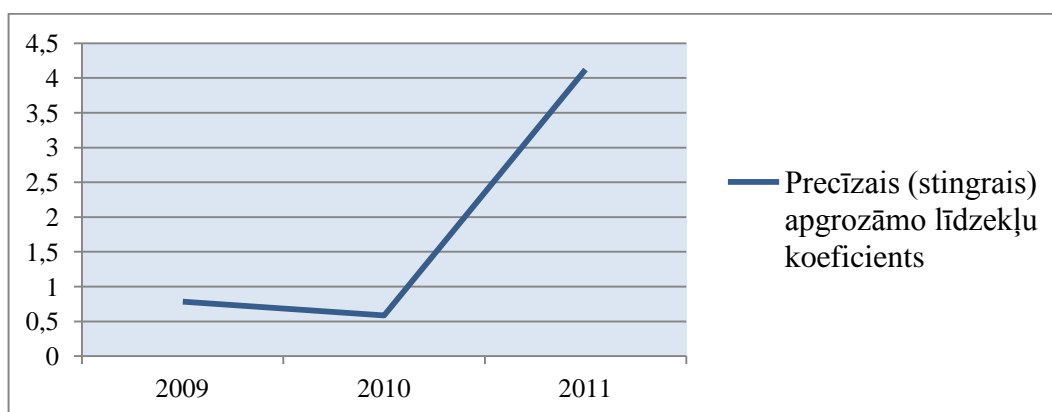
	2009	2010	2011
Apgrozāmie līdzekļi	688191	789081	450245
Krājumi	97814	164456	3802

Īstermiņa parādi	751543	1063260	108389
<i>Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients</i>	<i>0.7856</i>	<i>0.5875</i>	<i>4.1189</i>

Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients 2009.g. = $(688191-97814) / 751543 = 0.7856$

Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients 2010. g. = $(789081-164456) / 1063260 = 0.5875$

Precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients 2011.g. = $(450245-3802) / 108389 = 4.1189$

2.4.att. Precīzo (stingro) apgrozāmo līdzekļu koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

2009. gada precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients sastādīja 0.78. Kā redzams 2.5. attēlā 2010. gadā šis koeficients samazinājās uz 0.2 punktiem, to ietekmēja īstermiņa parādu un krājumu palielinājums. Liels kāpums notika 2011. gadā, kur šis koeficients sastādīja 4.11, to ietekmēja ļoti liels krājumu samazinājums.

Brīvie apgrozāmie līdzekļi

Jāņem vērā, ka brīvie apgrozāmie līdzekļi parasti ir proporcionāli realizācijas apjomiem. Ja, tiek plānots realizācijas apjomu pieaugums, būs nepieciešams arī lielāki brīvie apgrozāmie līdzekļi, lai finansētu realizācijas izmaksas. Šim rādītājam jābūt sabalansētam, jo negatīvu efektu

var radīt gan pārmērīgi liels brīvo apgrozāmo līdzekļu apjoms, gan to trūkums. Pārāk mazs brīvo apgrozāmo līdzekļu apjoms liecina par uzņēmuma nespēju kārtot īstermiņa saistības, bet pārāk liels par neefektīvu resursu izmantošanu. [20]

2.5.tabula

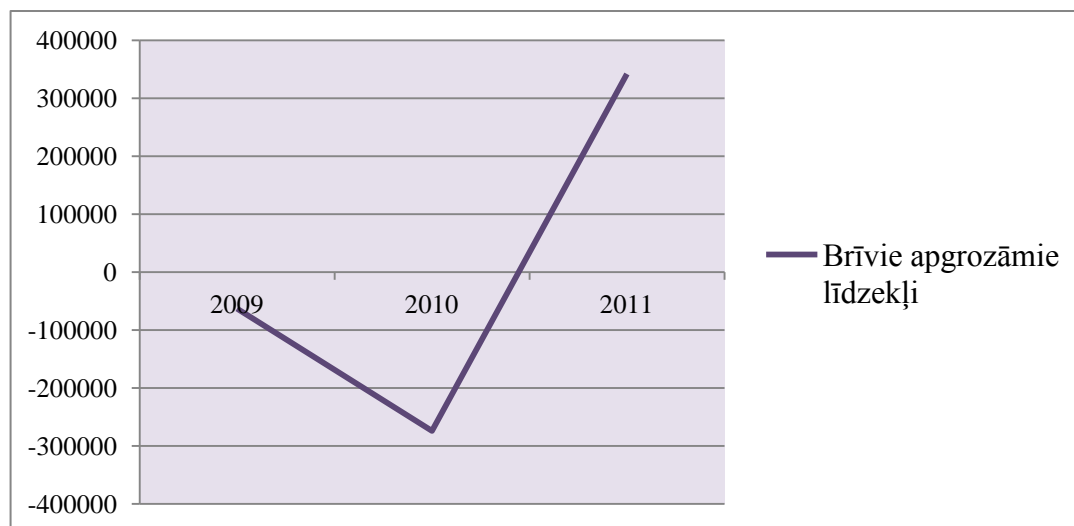
Brīvo apgrozāmo līdzekļu aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

Gads	2009	2010	2011
Apgrozāmie līdzekļi	688191	789081	450245
Īstermiņa parādi	751543	1063260	108389
<i>Brīvie apgrozāmie līdzekļi</i>	<i>-63352.00</i>	<i>-274179.00</i>	<i>341856.00</i>

Brīvie apgrozāmie līdzekļi 2009.g. = 688191 – 751543 = -63352

Brīvie apgrozāmie līdzekļi 2010.g. = 789081-1063260 = -274179

Brīvie apgrozāmie līdzekļi 2011.g. = 450245-108389= 341856

2.5.att. Brīvo apgrozāmo līdzekļu grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

2.6. attēlā var ieraudzīt, ka brīvie apgrozāmie līdzekļi 2009. un 2010. gadā bija negatīvi. Šajos gados bija mazs brīvo apgrozāmo līdzekļu apjoms, kas liecina par uzņēmuma nespēju kārtot īstermiņa saistības. Jau 2011. gadā brīvo apgrozāmo līdzekļu apjoms ļoti palielinājās un sastādīja 341856 Ls.

2.3.2. Aktivitātes analīze

Aktivitātes koeficienti norāda uz to, cik efektīvi uzņēmums izmanto tam esošos resursus. Ja, uzņēmumam ir pārāk daudz aktīvu, tad ieguldījumi tajos var būt nelietderīgi. Ja, pietrūkst aktīvu, tad var būt, ka uzņēmums darbojas neefektīvi. [20]

$\text{Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums} = \frac{\text{neto apgrozījums}}{\text{debitori kopā}} \quad [2.4.][22]$
$\text{Vidējais iekasēšanas periods (dienas)} = \frac{365}{\text{Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums}} \quad [2.5.]$
[22]
$\text{Apgrozāmo līdzekļu kustība} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Apgrozāmie līdzekļi}} \quad [2.6.][22]$
$\text{Kopējo aktīvu apgrozījums} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Kopējie aktīvi}} \quad [2.7.][22]$
$\text{Krājumu apgrozījums} = \frac{\text{Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{Krājumi}} \quad [2.8.][22]$
$\text{Krājumu apgrozījuma periods (dienas)} = \frac{365}{\text{Krājumu apgrozījums}} \quad [2.9.][22]$

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījuma koeficients parāda, cik reizes gada laikā debitoru parādi tiek pārvērsti par naudas līdzekļiem. Nav iespējams noteikt optimālu šī rādītāja lielumu, jo tas ļoti lielā mērā ir atkarīgs no nozares, kādā uzņēmums strādā. [22]

2.6.tabula

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījuma koeficienta aprēķins no 2009.-2011. gadam

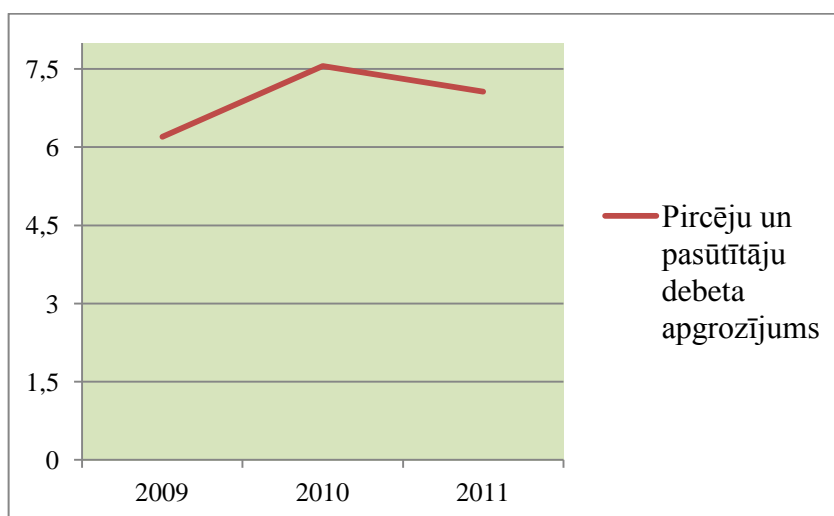
[29]

	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	3373087	4405685	3072321
Debitori kopā	544197	583169	435079
Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums	6.1983	7.5547	7.0615

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums 2009.g. = 3373087/544197 = 6.1983

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums 2010.g. = 4405685/583169 = 7.5547

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījums 2011.g. = $3072321/435079 = 7.0615$

2.6.att. Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījuma grafiskais attēlojums no 2009.-2011. gadam [29]

Pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījuma koeficients rāda, ka 2009. gadā debitoru parādi bija pārvērsti par naudas līdzekļiem 6 reizes gada laikā, bet 2010. un 2011. gadā 7 reizes.

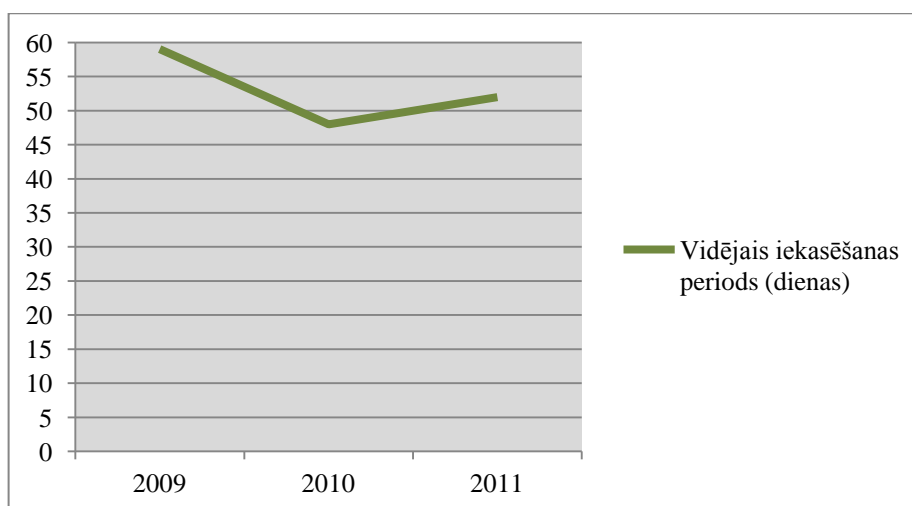
Vidējais iekasēšanas periods (dienas)

Šis rādītājs parāda laiku, kas nepieciešams apmaksas saņemšanai no preces vai pakalpojuma pārdošanas brīža. Tas noteiks vai uzņēmumam ir pietiekami labi izstrādātas iekasēšanas procedūras, kā arī vai klienti neaiztur maksājumus. Arī šis rādītājs ļoti lielā mērā ir atkarīgs no nozares kurā uzņēmums strādā. [22]

Vidējais iekasēšanas periods (dienas) 2009.g. = $365/6.1983 = 58.8873 \sim 59$

Vidējais iekasēšanas periods (dienas) 2010.g. = $365/7.5547 = 48.3141 \sim 48$

Vidējais iekasēšanas periods (dienas) 2011.g. = $365/7.0615 = 51.6886 \sim 52$

2.7.att. Vidējo iekasēšanas perioda grafiskais attēlojums (dienas) no 2009.-2011.gadam [29]

Kā redzams 2.8. attēlā 2009. gadā vidējais iekasēšanas periods bija 59 dienas, tas uz 11 dienām vairāk nekā 2010. gadā, bet 2011. gadā iekasēšanas periods sastādīja 52 dienas. Var secināt, ka visātrākā apmaksas saņemšana no preces pakalpojuma pārdošanas brīža bija 2010. gadā – 48 dienas.

Apgrozāmo līdzekļu kustība

Augsts koeficients norāda, ka uzņēmumam ir nepietiekams apgrozāmo līdzekļu daudzums, turpretī zems koeficients var norādīt uz esošo apgrozāmo līdzekļu neefektīvu izmantošanu. [22]

2.7. tabula

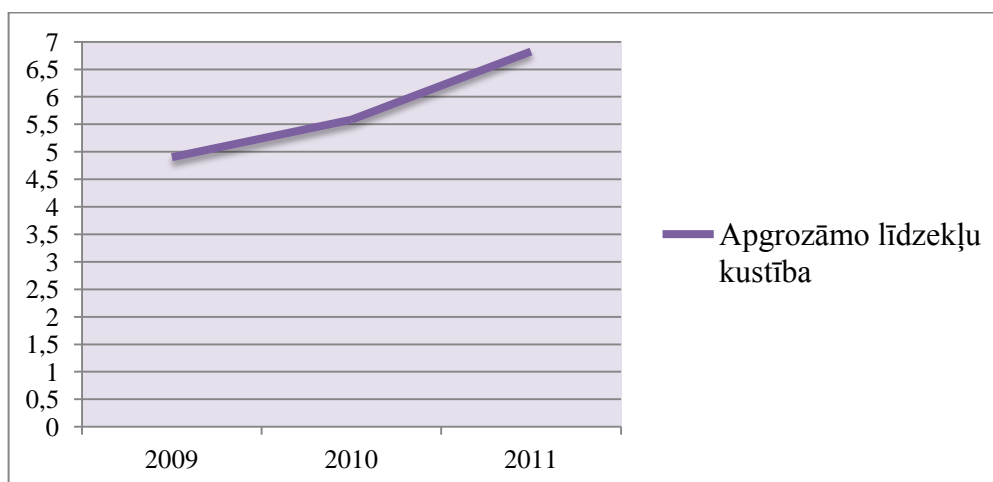
Apgrozāmo līdzekļu kustības koeficientu aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	3373087	4405685	3072321
Apgrozāmie līdzekļi	688191	789081	450245
<i>Apgrozāmo līdzekļu kustība</i>	<i>4.9014</i>	<i>5.5833</i>	<i>6.8237</i>

Apgrozāmo līdzekļu kustība 2009.g. = $3373087/688191 = 4.9014$

Apgrozāmo līdzekļu kustība 2010.g. = $4405685/789081 = 5.5833$

Apgrozāmo līdzekļu kustība 2011.g. = $3072321/450245 = 6.8237$

2.8.att. Apgrozāmo līdzekļu kustības koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

No 2.9. attēla ir redzams, ka apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients no 2009. gada līdz 2011.gadam visu laiku palielinājās. 2009. gadā tās bija 4.9, bet jau 2011. gada tās sasniedza 6.8 līmeni, tas notika tāpēc, ka 2011. gadā apgrozāmie līdzekļi samazinājās un sasniedza 450245 Ls.

Kopējo aktīvu apgrozījums

Pārāk zems koeficients parāda, ka investīcijas uzņēmumā ir bijušas pārāk lielas un nepieciešams likvidēt daļu pamatlīdzekļu un krājumu, kas dotu iespēju uzlabot uzņēmuma likviditāti. Ļoti augsts aktīvu apgrozījuma koeficients var norādīt arī uz to, ka uzņēmumam ir jāiegulda papildus līdzekļi aktīvos, lai izturētu konkurenci. Svarīgi ir pievērst uzmanību šī rādītāja dinamikai, lai gan koeficienta vērtību būtiski var ietekmēt aktīvu apjoma izmaiņa. Šai izmaiņai vajadzētu pievērst īpašu uzmanību pirms izdarīt secinājumus par uzņēmuma darbības uzlabošanu vai pasliktināšanos. [22]

Kopējo aktīvu apgrozījuma koeficienta aprēķins [29]

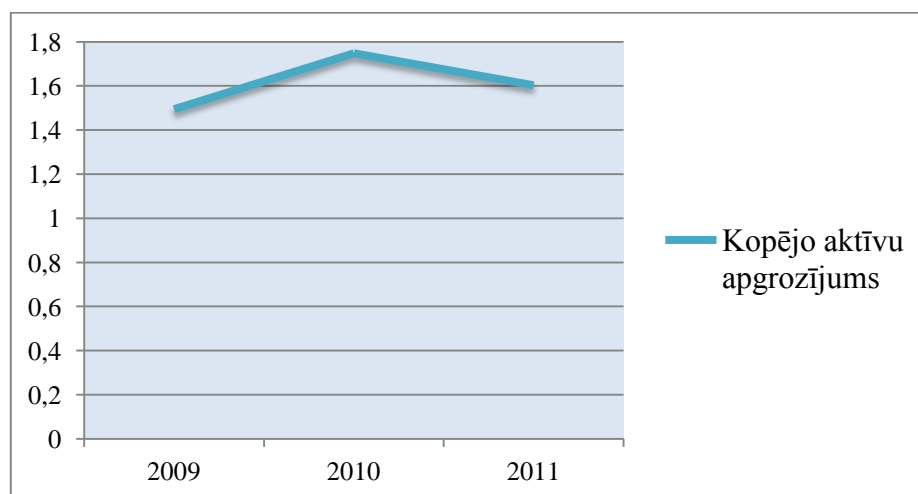
	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	3373087	4405685	3072321
Kopējie aktīvi	2256176	2519174	1915770
Kopējo aktīvu apgrozījums	1.4951	1.7489	1.6037

Kopējo aktīvu apgrozījums 2009.g. = $3373087/2256176 = 1.4951$

Kopējo aktīvu apgrozījums 2010.g. = $4405685/2519174 = 1.7489$

Kopējo aktīvu apgrozījums 2011.g. = $3072321/1915770 = 1.6037$

Norma ≥ 1

2.9. att. Kopējo aktīvu apgrozījuma koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

No 2.10. attēla var redzēt, ka no 2009. – 2011. gadam ir liels kopējo aktīvu apgrozījuma koeficients. Tas noraida uz to, ka uzņēmumam ir jāiegulda papildus līdzekļi aktīvos, lai izturētu konkurenci.

Krājumu apgrozījums

Krājumu apgrozījums parāda, cik reizes ir notikusi krājumos ieguldītās naudas aprīte. Zems krājumu apgrozījums parāda, ka krājumos ieguldītā nauda nenes ienākumus, kā arī rada

papildus izdevumus šo krājumu uzglabāšanā. Latvijā tam par iemeslu mēdz būt krājumu iekūlāšana. Komerķīlas ņēmēji bieži vēlas, lai devējs uzturētu noteiktu krājumu apjomu noliktavās kā garantiju. Ja krājumu apgrozījums ir pārāk liels, tas var nozīmēt, ka kādā momentā var rastie problēmas ar izejvielām, kas var radīt ražošanas procesa pārrāvumus, kā arī var nebūt preces noliktavā, lai pilnībā apmierinātu klientu vajadzības. [22]

2.9. tabula

Krājumu apgrozījuma koeficienta aprēķins periodā no 2009.-2011. gadam [29]

	2009	2010	2011
Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	3007001	3936832	2710350
Krājumi	97814	164456	3802
<i>Krājumu apgrozījums</i>	30.7420	23.9385	712.8748

Krājumu apgrozījums 2009.g. = $3007001 / 97814 = 30.7420$

Krājumu apgrozījums 2010.g. = $3936832 / 164456 = 23.9385$

Krājumu apgrozījums 2011.g. = $2710350 / 3802 = 712.8748$

No 2.9. tabulas var secināt, ka vismazākais krājumu apgrozījuma koeficients bija 2010. gadā – 24, bet vislielākais 2011. gadā – 713. 2010. gadā 713 reizes ir notikusi krājumos ieguldītās naudas aprīte, bet 2010. gada koeficients rada uz to, ka krājumos ieguldīta nauda nenes ienākumus, kā arī rāda papildus izdevumus šo krājumu uzglabāšanā.

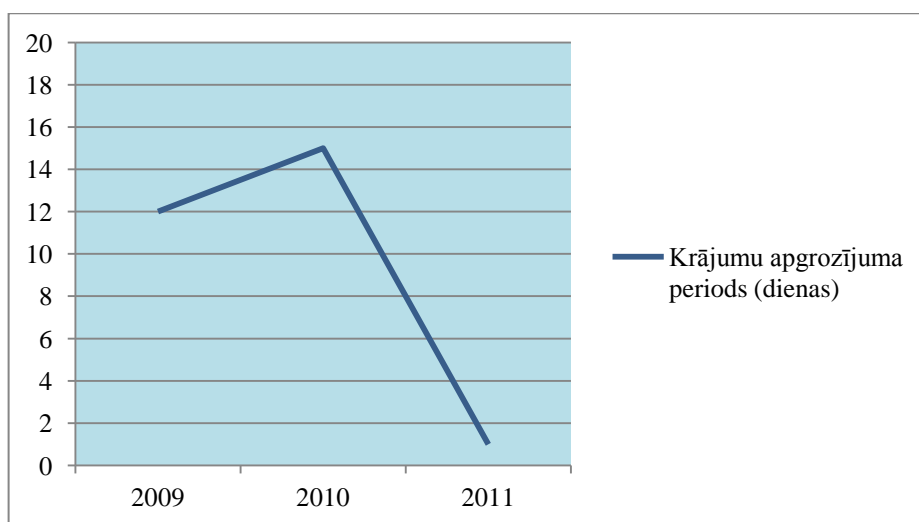
Krājumu apgrozījuma periods (dienas)

Šis koeficients norāda uz laika periodu, kas nepieciešams, lai pārdotu krājumus. Augsts rādītājs var norādīt uz to, ka uzņēmumam ir lēna krājumu kustība. [22]

Krājumu apgrozījuma periods (dienas) 2009.g. = $365 / 30.7420 = 11.8730 \sim 12$

Krājumu apgrozījuma periods (dienas) 2010.g. = $365 / 23.9385 = 15.2474 \sim 15$

Krājumu apgrozījuma periods (dienas) 2011.g. = $365 / 712.8748 = 0.5120 \sim 1$

2.10.att. Krājumu apgrozījuma perioda grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

No 2.11. attēla var secināt, ka visātrākais krājuma apgrozījuma periods bija 2011. gadā – 1 diena, bet vislētākais laika periods, kas nepieciešams, lai pārdotu krājumus bija 2010. gadā – 15 dienas. Tas norāda uz to, ka uzņēmumam bija lēna krājumu kustība.

2.3.3.Kapitāla struktūras analīze

Šie koeficienti apskata uzņēmuma kapitāla struktūru un indicē cik lielas papildus saistības uzņēmums ir spējīgs uzņemt. Pārmērīgs parāds var izraisīt bankrotu un nespēju iegūt nepieciešamos līdzekļus kritiskās situācijās. [22]

$$\text{Finansu līdzsvara koeficients} = \frac{\text{Kopējie aktīvi}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [2.10.] [22]$$

$$\text{Parāds pret pašu kapitālu} = \frac{\text{Kreditori}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [2.11.] [22]$$

$$\text{Ilgtērmiņa aktīvi pret pašu kapitālu} = \frac{\text{Ilgtērmiņa ieguldījumi}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [2.12.] [22]$$

Finansu līdzsvara koeficients

Finansu līdzsvara koeficients parāda uzņēmumu īpašnieku ieguldītas naudas īpatsvaru uzņēmuma aktīvos. Jo lielāks pašu kapitāla īpatsvars, jo stabilāka ir uzņēmuma finansu struktūra, attiecīgi kreditori labprātāk kreditē uzņēmumu un paveras iespēja piekļūt lētākiem un lielākiem

finansu resursiem. Pārāk augsts rādītājs norāda, ka uzņēmumam ir jāsamazina parādu apjoms. Zems koeficients liecina par to, ka uzņēmumam nepieciešami papildus līdzekļi, lai uzlabotu savu ienesīgumu. Šā koeficienta kritiskā robeža ir 1. [22]

2.10. tabula

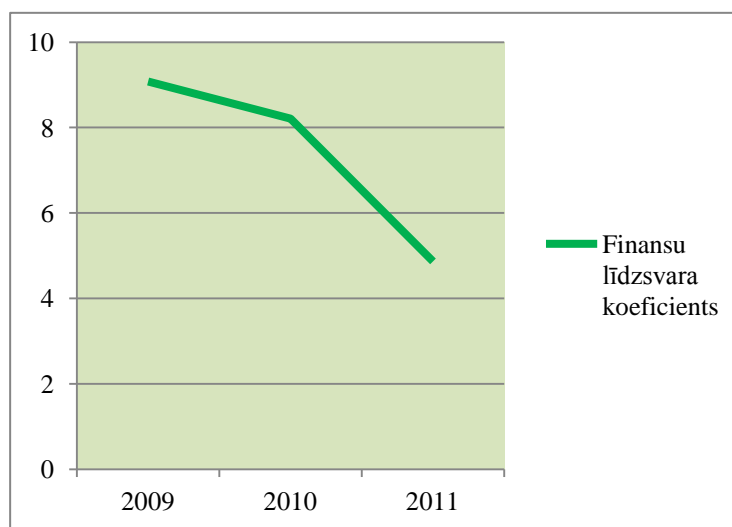
Finansu līdzsvara koeficienta aprēķina no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Kopējie aktīvi	2256176	2519174	1915770
Pašu kapitāls	248476	306971	393522
<i>Finansu līdzsvara koeficients</i>	<i>9.0801</i>	<i>8.2066</i>	<i>4.8683</i>

Finansu līdzsvara koeficients 2009.g. = $2256176 / 248476 = 9.0801$

Finansu līdzsvara koeficients 2010.g. = $2519174 / 306971 = 8.2066$

Finansu līdzsvara koeficients 2011.g. = $1915770 / 393522 = 4.8683$

2.11. att. **Finansu līdzsvara koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]**

Autores izveidotā 2.12. attēlā var redzēt, ka periodā no 2009. – 2011. gadam bija ļoti augsts finansu līdzsvara koeficients. Kopumā var secināt, ka uzņēmumam ir jāsamazina parādu apjoms, jo kreditori parasti dod priekšroku uzņēmumam ar zemāku rādītāju.

Parāds pret pašu kapitālu

Parāds pret pašu kapitālu raksturo, cik lielā mērā uzņēmums ir atkarīgs no aizņemta kapitāla. Augsts rādītājs nozīmē, ka uzņēmums daudz izmanto aizņemto kapitālu, kas uzņēmumam rada papildus izmaksas procentu maksājuma veidā. Rādītāja novērtēšanai jāvērtē arī vidējais rādītājs nozarē, kā arī rādītāja dinamika. Ja rādītājam ir tendence pieaugt, tas norāda uz arvien pieaugošu uzņēmuma atkarību no aizņemtā kapitāla. Procentu maksājumi par aizņemto kapitālu ir nemainīgi, neatkarīgi no realizācijas apjoma, līdz ar to var ievērojami ietekmēt uzņēmuma stabilitāti mainoties realizācijas apjomam. Pārāk zems koeficients var liecināt par to ka uzņēmumam nepieciešams piesaistīt papildus finansu resursus, lai uzlabotu savu ienesīgumu. Kritiskā robeža ir 1. [22]

2.11. tabula

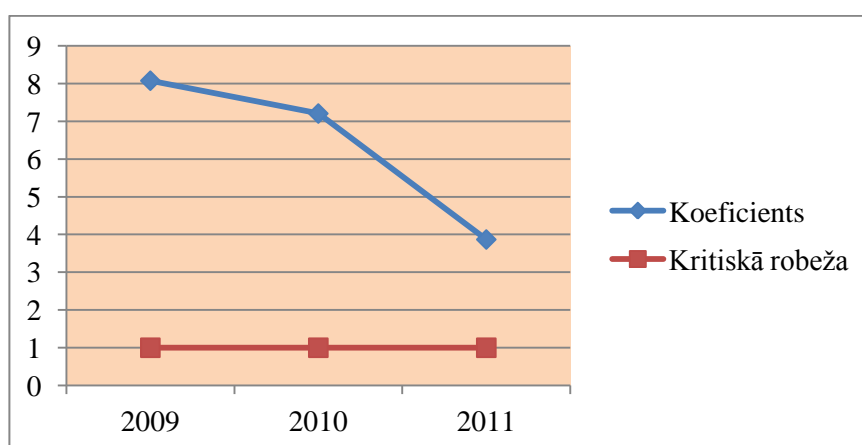
Parāds pret pašu kapitāla koeficienta aprēķins [29]

	2009	2010	2011
Kreditori	2007700	2212203	1521112
Pašu kapitāls	248476	306971	393522
<i>Parāds pret pašu kapitālu</i>	<i>8.0801</i>	<i>7.2066</i>	<i>3.8654</i>

Parāds pret pašu kapitālu 2009.g. = $2007700 / 248476 = 8.0801$

Parāds pret pašu kapitālu 2010.g. = $2212203 / 306971 = 7.2066$

Parāds pret pašu kapitālu 2011.g. = $1521112 / 393522 = 3.8654$

2.12.att. Parāds pret pašu kapitāla koeficienta grafiskais attēlojums no 2009.-2011.gadam [29]

No 2.12. attēla var redzēt, ka periodā no 2009.-2011. gadam parāds pret pašu kapitāla koeficients pat nerasniedza kritisko robežu. 2009. gadā šis koeficients bija pārāk augsts – 8,08, tās rāda uz to, ka uzņēmums daudz izmanto aizņemtus līdzekļus. Tāda paši situācija bija un 2010. gadā, bet jau 2011. gadā tās sāka strauji palielināties un sasniedza jau 3,87 līmeni un vērtējot to dinamikā, ir tendence uzlaboties.

Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu

Trīs tā saucamie bilances zelta likumi izsaka uzņēmuma ieguldījumu finansēšanas noteikumus. Pirmais likums paredz, ka ilgtermiņa ieguldījumus jāfinansē no pašu kapitāla. Tā kā pašu kapitāls ir uzņēmuma rīcībā uz neierobežotu laiku, tāpēc ar to ir jāfinansē ar ilgtermiņa ieguldījumiem. Ja pašu kapitāls ir mazāks nekā ilgtermiņa ieguldījumu summa, tas nozīmē, ka pašu kapitāls nesus visus ilgtermiņa ieguldījumus. Tas liecina par racionālu pašu kapitāla izmantošanu. Bet, ja pašu kapitālu lieto apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, to uzskata par neracionālu pašu kapitāla izmantošanu. Otrais likums nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi jāfinansē no pašu kapitāla un ilgtermiņa saistībām. Tā kā ilgtermiņa saistības ir jādzēš pēc viena gada un ilgāk, tāpēc tās var izmantot ilgtermiņa ieguldījumu finansēšanai. Ja ilgtermiņa rīcībā esošais kapitāls ievērojami pārsniedz ilgtermiņa ieguldījumus, tad uzņēmumam ir iespējas lielu daļu apgrozāmo līdzekļu segt ar ilgtermiņa lietošanā saņemto kapitālu. Bet lietderīgāk būtu palielināt ilgtermiņa ieguldījumus. Trešais likums attiecas uz apgrozāmo līdzekļu finansēšanu. [22]

2.12. tabula

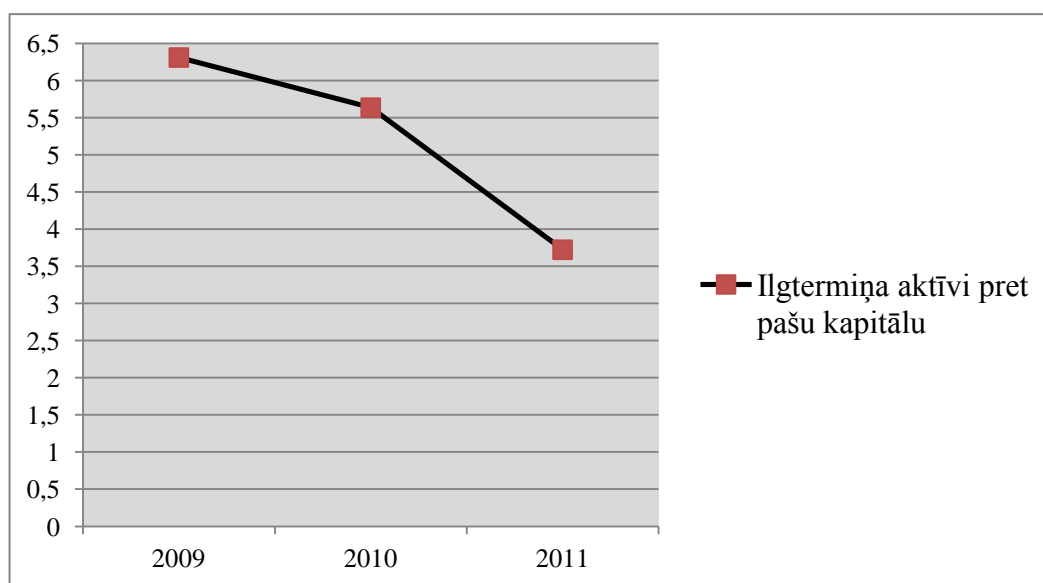
Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitāla koeficienta aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Ilgtermiņa ieguldījumi	1567985	1730093	1465525
Pašu kapitāls	248476	306971	393522
<i>Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu</i>	<i>6.3104</i>	<i>5.6360</i>	<i>3.7241</i>

Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu 2009.g. = 1567985/ 248476 = 6.3104

Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu 2010.g. = 1730093/ 306971 = 5.6360

Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu 2011.g. = 1465525/ 393522 = 3.7241

2.13.att. Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitāla koeficienta aprēķins no 2009.- 2011.gadam [29]

Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu periodā no 2009. – 2011. gadam samazinājās. 2009. gadā koeficients sastādīja 6,31, bet jau 2011. gadā – 3,72.

2.3.4. Ienesīguma (rentabilitātes) analīze

Ienesīguma koeficienti analizē vadības lēmumu efektivitāti finansu uzdevumu pildīšanai. Šie koeficienti norāda apgrozāmo līdzekļu, ilgtermiņa ieguldījumu un kreditoru administrēšanas ietekmi uz uzņēmuma darbību. Visumā, jo augstāks koeficients, jo labāk. [22]

$$\text{Bruto peļņas robeža} = \frac{\text{Bruto peļņa vai zaudējumi}}{\text{Neto apgrozījums}} * 100 \% \quad [2.13.][22]$$

Kapitāla atdeve (ROE) =

$$\frac{\text{Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Pašu kapitāls}} * 100 \% \quad [2.14.][22]$$

Aktīvu atdeve (ROA) =

$$\frac{\text{Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Aktīvu bilance}} * 100 \% \quad [2.15.][22]$$

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve =

$$\frac{\text{Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)}}{\text{Ilgtermiņa ieguldījumi}} * 100 \% [2.16.] [22]$$

Bruto peļņas robeža

Bruto peļņas robeža (apgrozījuma rentabilitāte) parāda uzņēmuma darbības efektivitāti, cik ražoto preču vai sniegto pakalpojumu cenas ir atbilstošas tirgus stāvoklim, kā arī to vai ražošanas izmaksas ir nozarei atbilstošā līmenī. Bruto peļņas rentabilitātes rādītāji dod iespēju aprēķināt kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu. Bruto peļņas koeficients parāda pārdošanas apjomu un tiešo izmaksu attiecību, cik lielu peļņu dod katrs produkciju realizējot iegūtais lats pēc apgrozījuma izmaksu segšanas. Tā vidējais rādītājs ir 15%. [22]

2.13. tabula

Bruto peļņas robežas aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Bruto peļņa vai zaudējumi	366086	468853	361971
Neto apgrozījums	3373087	4405685	3072321
<i>Bruto peļņas robeža</i>	<i>10.8531</i>	<i>10.6420</i>	<i>11.7817</i>

Bruto peļņas robeža 2009.g. = $366086 / 3373087 * 100 \% = 10.8531 \%$

Bruto peļņas robeža 2010.g. = $468853 / 4405685 * 100\% = 10.6420 \%$

Bruto peļņas robeža 2011.g. = $361971 / 3072321 * 100\% = 11.7817 \%$

No 2.13. tabulas var redzēt, ka periodā no 2009.-2011. gadam bruto peļņas rentabilitātes koeficients bija zem vidējās robežas. 2009. un 2010. gadā uzņēmumam bija 10 % liela peļņa no produkciju realizācijas iegūta lata pēc apgrozījuma izmaksu segšanas, bet 2011. gada peļņa bija 11 %.

Kapitāla atdeve (ROE)

Pašu kapitāla rentabilitāte (kapitāla atdeve) parāda, cik efektīvi tiek izmantots tas kapitāls, ko ir investējuši uzņēmumā īpašnieki. No ieguldītāja viedokļa šis ir viens no svarīgākajiem

rādītājiem, jo parāda cik potenciālais investors nopelnīs no katra sava ieguldītā lata. Šis rādītājs bieži vien tiek salīdzināts ar banku depozītu ienesīgumu. Zemākais līmenis ir 15% [22]

2.14. tabula

Kapitāla atdeves koeficienta aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	48426	58495	86551
Pašu kapitāls	248476	306971	393522
Kapitāla atdeve	19.4892	19.0555	21.9939

Kapitāla atdeve 2009.g. = $48426 / 248476 * 100\% = 19.4892\%$

Kapitāla atdeve 2010.g. = $58495 / 306971 * 100\% = 19.0555\%$

Kapitāla atdeve 2011.g. = $86551 / 393522 * 100\% = 21.9939\%$

No 2009. – 2011. gadam pašu kapitāla rentabilitātes rādītājs bija virs zemākās robežas. Investori no katra sava ieguldītā lata 2009. gadā nopelnīja 19% , 2010. gadā – 19% , 2011. gadā – 22%.

Aktīvu atdeve (ROA)

Aktīvu rentabilitāte ir viens no svarīgākajiem rādītājiem, kas parāda uzņēmuma konkurētspēju. Šis rādītājs ievērojami svārstās atkarībā no nozares, tāpēc ir svarīgi salīdzināt uzņēmuma rādītāju ar vidējiem rādītājiem. Ja rādītājs ir augstāks par nozares vidējo rādītāju, tas var liecināt par stipru uzņēmuma konkurētspēju. Degvielas vidējā aktīvu atdeve ir 1,8%. [22]

2.15. tabula

Aktīvu atdeves koeficienta aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	48426	58495	86551

Aktīvu bilance	2256176	2519174	1915770
Aktīvu atdeve	2.1464	2.3220	4.5178

Aktīvu atdeve 2009.g. = $48426 / 2256176 * 100\% = 2.1464\%$

Aktīvu atdeve 2010.g. = $58495 / 2519174 * 100\% = 2.3220\%$

Aktīvu atdeve 2011.g. = $86551 / 1915770 * 100\% = 4.5178\%$

Pēc 2.15. tabulas var secināt, ka degvielas aktīvu atdeve periodā no 2009. -2011. gadam bija virs vidējās aktīvu atdeves. 2009. gadā tas sasniedza 2.14 %, 2010. gadā – 2,32 %, bet 2011. gadā – 4.52 %. 2011. gada aktīvu atdeves koeficients saistīts ar to, ka palielinājās neto peļņa par 28056 latiem jeb 32,42 % salīdzinājumā ar 2010. gadu.

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve parāda ienesīgumu atkarībā no uzņēmuma ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvos. Ja uzņēmums maz investē līdzekļus attīstībā, tas var novest pie konkurētspējas samazināšanās nākotnē. Svarīgi pievērst uzmanību rādītāja dinamikai, kā arī salīdzināt to ar vidējiem rādītājiem, lai noteiktu optimālo rādītāju. [22]

2.16. tabula

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeves koeficienta aprēķins no 2009.-2011.gadam [29]

	2009	2010	2011
Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	48426	58495	86551
Ilgtermiņa ieguldījumi	1567985	1730093	1465525
Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve	3.0884	3.3810	5.9058

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve 2009.g. = $48426 / 1567985 * 100\% = 3.0884\%$

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve 2010.g. = $58495 / 1730093 * 100\% = 3.3810\%$

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeve 2011.g. = $86551 / 1465525 * 100\% = 5.9058\%$

Ilgtermiņa ieguldījumu atdeves koeficients periodā no 2009.-2011. gadam katru gadu palielinājās un 2011. gadā tās sasniedza 5.9, no tā var secināt, ka uzņēmums sāka vairāk investēt līdzekļus attīstībā.

2.3.5. Finanšu stabilitātes robežas aprēķins

Altmana formula ir amerikāņu finansista E. Altmana (E.I. Altman) 1968. gadā izstrādātā formula, kas tiek izmantota uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai. Regulāri aprēķinot šos maksātspējas rādītājus ir iespējams noteikt uzņēmuma finanšu darbības tendenci un secināt par tās izmaiņām uz labo vai sliktu pusi.

$$Z = 1,2 * X1 + 1,4 * X2 + 3,3 * X3 + 0,6 * X4 + 1,0 * X5, \quad [2.17.] [25]$$

$$\text{kur } X1 = \frac{\textit{tīrais apgrozāmais kapitāls}}{\textit{aktīvi}};$$

$$X2 = \frac{\textit{neto peļņa}}{\textit{aktīvi}};$$

$$X3 = \frac{\textit{peļņa pirms nodokļiem}}{\textit{aktīvi}};$$

$$X4 = \frac{\textit{akciju tirgus vērtība vai pašu kapitāls pēc tirgusvērtības}}{\textit{aizņemtais kapitāls}};$$

$$X5 = \frac{\textit{pārdošanas apjoms}}{\textit{aktīvi}}.$$

Aprēķina rezultāts:

Z > 3 - maksātspēja neiestāties;

2,7 < Z < 3 - maksātspēja var iestāties, t.i. uzņēmuma ir radušās zināmas problēmas, bet tās ir vēl iespējams novērst;

1,8 < Z < 2,7 - pastāv augsta maksātspējas varbūtība;

0 < Z < 1,8 - pastāv liela maksātspējas varbūtība;

Z < 0 - uzņēmuma maksātspēja jau ir iestājusies. [25]

Šī formula uzņēmuma maksātspējas iespējamību ļauj prognozēt ar 95% precizitāti, tomēr modelī nav ņemta vērā dažādu valstu specifika, nozaru īpatnības un tas orientēts uz publiskajām akciju sabiedrībām.

Finanšu stabilitātes robežas aprēķins pēc Altmaņa formulas periodā no 2009.-2011. gadam [29]

	2009	2010	2011
<i>X1</i>	0,305	0,313	0,235
<i>X2</i>	0,021	0,023	0,045
<i>X3</i>	0,029	0,037	0,069
<i>X4</i>	0,124	0,139	0,259
<i>X5</i>	1,495	1,749	1,604
Z	2,0605	2,3623	2,3321

Pēc finanšu stabilitātes robežas aprēķina var secināt, ka 2009. – 2011. gada laikā pastāvēja augsta maksātspējas varbūtība. Finanšu stabilitātes robežas aprēķinu var apskatīt 7. pielikumā.

2.3.6. Finanšu atkarības un neatkarības koeficientu analīze

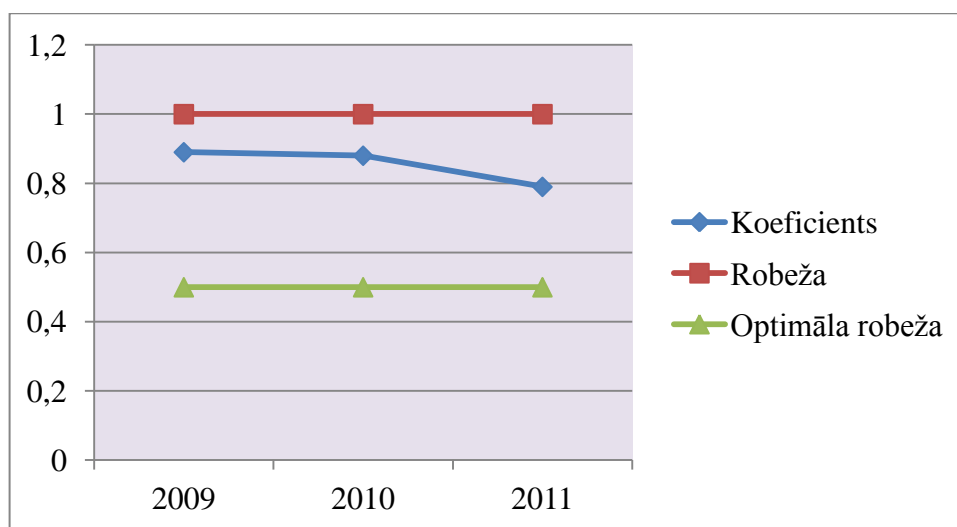
Finansiālas atkarības koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$\text{Finansiālas atkarības koeficients} = \frac{\text{aizņemtais kapitāls}}{\text{kopējais kapitāls}} \quad [2.18.][26]$$

Finansiālas atkarības koeficienta aprēķins periodā no 2009.-2011. gadam. [29]

Gads	Aprēķins	Koeficients
2009	2007700/ 2256176	0,89
2010	2212203/ 2519174	0,88
2011	1521112/ 1915770	0,79

Lai labāk ieraudzītu koeficienta dinamiku, autore izveidoja grafiku.

2.14.att. **Finansiālās atkarības koeficienta grafiskais attēlojums periodā no 2009.-2011. gadam. [29]**

Uzņēmuma finansiālās atkarības koeficientam ir tendence samazināties, kas saistīts ar to, ka kreditoriem samazinās kredīta risks, bez uzņēmumam stiprinās maksātspēja. Šī koeficienta lielums rada, ka 2009. gadā uz 1 pašu kapitāla latu bija 0,89 Ls saistību, bet 2011. gadā šis rādītājs krita līdz 0,79 Ls. Katru gadu finansiālās atkarības koeficients tuvojas optimālajam līmenim.

Finansiālās neatkarības (autonomijas) jeb īpašuma koeficientu aprēķina pēc formulas:

$$\text{Finanšu neatkarības (īpašuma) koeficients} = \frac{\text{pašu kapitāls}}{\text{kopējais kapitāls (bilances kopsumma)}}$$

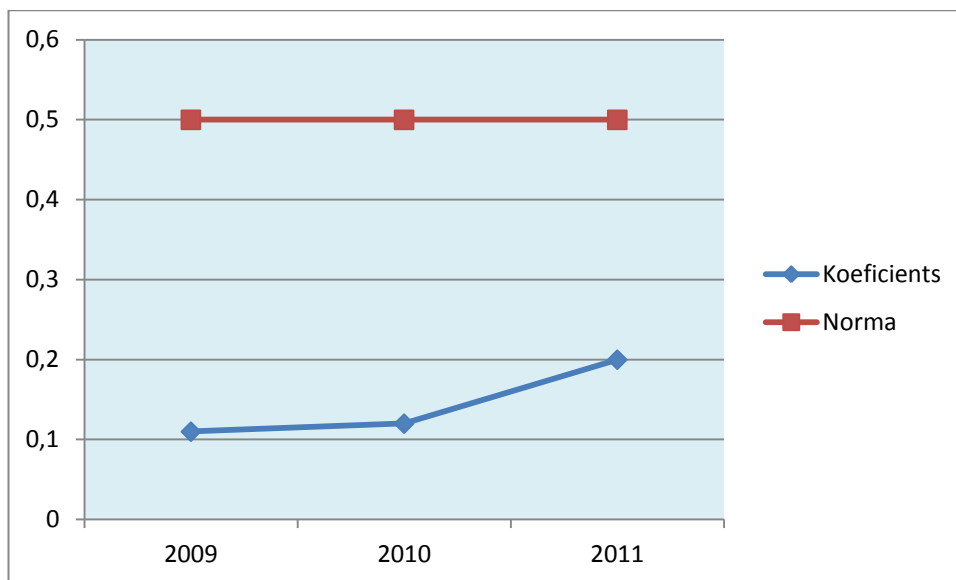
[2.19.][26]

2.19. tabula

Finansiālās neatkarības koeficienta aprēķins periodā no 2009.-2011. gadam.[29]

Gads	Aprēķins	Koeficients
2009	248476/ 2256176	0,11
2010	306971/ 2519174	0,12
2011	393522/ 1915770	0,20

Lai labāk ieraudzītu finansiālās neatkarības koeficienta dinamiku, autore izveidoja grafiku.

2.15.att. Finansiālās atkarības koeficienta grafiskais attēlojums periodā no 2009.-2011. gadam. [29]

Šis koeficients rāda pašu kapitāla īpatsvaru finansēšanas avotu kopējā summā, kā arī uzņēmuma neatkarības pakāpi no aizņemtajiem avotiem, t.i. finansiālo stabilitāti. Pēc 2.15. attēla var redzēt, ka finansu neatkarības koeficientiem ir tendence palielināties katru gadu un tikai mazāk par pusi uzņēmuma līdzekļu tiek finansēti no pašu kapitāla, savukārt samazina kreditoru finansu riska pakāpi un palielina uzņēmuma stabilitāti un neatkarību. 2009. gadā šis koeficients bija 0,11, bet jau 2011. gadā tās sasniedza 0,20.

2.3.7. Vertikālā bilances analīze

Saimnieciskās darbības analīzei autore izvēlējās vertikālo bilances analīzi, tāpēc ka vertikālā bilances analīze rāda uzņēmuma līdzekļu avotu struktūras pārmaiņas procentos, par bāzi ņemot vai nu bilances kopsummu, vai peļņu no peļņas un zaudējumu aprēķina. [6,145]

Vertikālā analīze palīdz apzināt, kāds ir katra sistēmas elementa īpatsvars. Tās dod iespēju viegli atrast vājas vietas, kuras kavē uzņēmuma produktīvu darbu un neveicina tas bagātināšanu. Konkrēti vertikālā analīze padara iespējamu prognozi, kas ir principāls katra uzņēmuma darbībā.

Darba autore veica vertikālo bilances analīzi par 2009, 2010 un 2011. gadu. Analīzes rezultāta autore izveidoja tabulas, kuras var apskatīt darba pielikumā.

Pēc 2009. gada vertikālās bilances analīzes datiem, darba autore secina, ka:

1. Ilgtermiņa ieguldījumu īpatsvars 2009. gadā palielinājās par 12,95 %. Visvairāk palielinājās pamatlīdzekļi, jo uzņēmums iegādājas iekārtas un mašīnas, ka arī uzņēmums ieguldīja naudu inventārā un pārējos pamatlīdzekļos.

2. Kopā krājumi palielinājušies par 2,48 %. Krājumu posteņa palielinājums nav īpaši labvēlīgs uzņēmumam, jo uzņēmumam varētu izveidoties pārpalikumi.

3. Debitoru saistības samazinājās par 15,04 %, visvairāk to ietekmēja pircēju un pasūtītāju parādi, kuri samazinājās par 14,29%. Tas liecina par to, ka uzņēmumam ļoti labas iekasēšanas procedūras.

4. 2009. gadā uzņēmuma naudas līdzekļi samazinājās par 0,39 %. Šis samazinājums ne vienmēr liecina par sliktajām izmaiņām, jo var būt uzņēmumam bija ieguldījums, kurš pagaidām neatnes peļņu.

5. Kopumā gada laikā apgrozāmie līdzekļi samazinājās par 12,95 %.

6. Pašu kapitāls 2009. gadā palielinājās par 5,88 %, to veicināja pārskata gada nesadalītas peļņas palielinājums uz 4,15 procentu punktiem.

7. Ilgtermiņa kreditori palielinājās par 4,93 %. Uzņēmums ņēm aizņēmumus, lai kaut kā turpinātu ieguldīt naudu attīstībā.

8. Īstermiņa kreditoru bilances postenis samazinājās par 10,82 %. Šis mazinājums vērtējams pozitīvi, jo uzņēmumam samazinās pārādu īpatsvars, kurus jāatmaksā drīza laikā. (sk. 1.pielikums)

Izpētot uzņēmuma 2010. gada vertikālo analīzi, autore var izdarīt sekojošus secinājumus:

1. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi 2010. gadā samazinājās par 0,10 %. Būtiskākas izmaiņas notika tādos posteņos kā:

- pamatlīdzekļu īpatsvars samazinājās par 11,57 %,
- ilgtermiņa finanšu ieguldījumi arī samazinājās uz 0,10 procentu punktiem.

2. Apgrozāmie līdzekļi pieauga par 4,72 %. Tiem ir pozitīva tendence, jo uzņēmumam ir iespēja pārvērst tos naudā.

3. Salīdzinājumā ar 2009. gadu aktīvi apskatāmajā periodā palielinājās par 2 293 998 latiem.

4. 2010. gadā ilgtermiņa kreditori kopā samazinājās par 8,67 %.

5. Neparāk labvēlīgi vērtējams īstermiņa kredītu pieaugums, kas sastādīja 1,45 %: jo krietni palielinājās aizņēmumi no kredītiestādēm (15,44%), ka arī neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes – 4,92 %.

6. Kopumā 2010. gada pasīvi salīdzinājuma ar 2009. gadu palielinājās par 262 998 latiem. (sk. 2.pielikums)

Pēc bilances rādītāju strukturālajām pārmaiņām 2011. gadā, autore var secināt, ka:

1. Kopumā ilgtermiņa ieguldījumi palielinājās par 0,82 %. Pamatlīdzekļu īpatsvars samazinājās par 3,56 %. Tās norāda uz to, ka uzņēmums sāka mazāk ieguldīt naudas līdzekļus uzņēmuma attīstībā.

2. Debitoru īpatsvars palielinājās uz 0,97 %, kas liecina par to, ka uzņēmums mēģina ātrāk saņemt naudu par saviem pakalpojumiem. Uz to arī norāda pircēju un pasūtītāju parādi, kuri 2011. gada palielinājās par 0,45 procentu punktiem, kas protams mazāk nekā tie bija 2010. gadā (2,82 %), bet tie pastāv pozitīvi.

3. Uzņēmuma nauda kasē un bankas kontos arī palielinājās par 0,40 procentiem, bet tām ir redzams liels samazinājums salīdzinājumā ar 2009. gadu, kur naudas postenis bija 41456 Ls, bet 2011. gada tās sastādīja tikai 11364 (samazinājums gandrīz 4 reizēs). Tās var būt saistīts ar to, ka naudas līdzekļi tiek ieguldīti uzņēmuma darbībā, lai gūtu vēl lielāko peļņu.

4. Apgrozāmo līdzekļu postenis samazinājās par 0,82 %. Būtiskāko samazinājumu šim postenim veidoja krājumi.

5. Bilances pasīvos ir redzams, ka pašu kapitāls samazinājās par 1,17 %. Tas saistīts ar to ka nesadalīta peļņa kopā samazinājās par 2,10 %.

6. Postenis ilgtermiņa kreditori palielinājās par 10,07 procentu punktiem. Visvairāk šo posteņu palielinājums bija aizņēmumiem no kredītiestādēm (5,20 %), bet vislielākais samazinājums notika ar parādiem piegādātājiem un darbuzņēmējiem (15,43 %). (sk. 3.pielikums)

2.3.8.Horizontālā bilances analīze

Horizontālā analīzes gaitā tiek noteiktas dažādu pārskatu posteņu relatīvās un absolūtas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu. Analizējot šos datus ir iespējams noteikt uzņēmuma attīstības tendences. [4,8]

Horizontālā analīze paredz rādītāju aprēķinu pieauguma tempu, kuri tiek izmantoti galveno rādītāju dinamikas novērtējumam, ka arī, ar horizontālās analīzes palīdzību var izsekot netipiskas (teicami no vidējiem) rādītāju izmaiņas, kas var tikt izmantotas ticama atskaites novērtējumam.

Autore izveidoja horizontālo analīzi par periodu no 2009. – 2011. gadam.

No SIA Liepiņš horizontālās bilances analīzes, autore secina, ka

1. 2009. gadā pamatlīdzekļi palielinājās par 7,10 % jeb 37676 latiem. Būtiskāko šo posteņu palielinājumu veido posteņi:

- pārējie pamatlīdzekļi un inventārs (29,64 %);
- pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas (12,31 %).

Tās saistīts ar to, ka uzņēmuma SIA Liepiņš 2009. gadā sāka celt vienu degvielas uzpildes staciju.

2. Krājumu postenis ļoti palielinājās tās sastādīja 29202 lati jeb 33,49 %.
3. Debitoru īpatsvars palielinājās 2,5 reizēs salīdzinājuma ar iepriekšējo gadu un šis samazinājums sastādīja 59,80 %, jeb 322961 lati.
4. Apgrozāmo līdzekļu kopsumma samazinājās par 45,41 %.
5. 2009. gadā pasīvu kopsumma samazinājās par 13,66 %.
6. Visbūtiskākās izmaiņas notika tādos posteņos, kā:
 - palielinājās pašu kapitāls par 14,20 %;
 - liels samazinājums īstermiņa kreditoru kopsummā, kas sastādīja 40,52 %, jeb 270240 lati.(sk. 4. pielikums)

Analizējot horizontālo analīzi par 2010. gadu, autore secina, ka:

- 1.2010. gadā pamatlīdzekļi sāka samazināties par 40,05 %.
- 2.Īlgtermiņa ieguldījumi samazinājās par 20,75 %, jeb 325284 latiem.
- 3.Krājumu īpatsvaram 2010. gadā arī bija negatīva tendence.
- 4.Debitoru kopsumma samazinājās par 4129 latiem, tas var būt saistīts ar to, ka samazinājās nākamo periodu izmaksas.
- 5.Naudas līdzekļi kasē un banka kontos palielinājās par 4,80 %;
- 6.Pasīvi 2010. gadā palielinājās par 14,97 % jeb 337823 latiem. Visbūtiskākās izmaiņas notika:
 - rezerves samazinājās par 100 %;
 - pašu kapitāla īpatsvaram bija pozitīva tendence palielināties;
 - īlgtermiņa kreditoru samazinājums bija par 28,21 %, tas saistīts ar to, ka uzņēmums sāka ātrāk atdot aizņēmumus;
 - ka arī samazinājās īstermiņa kreditori (11,26%, jeb 84645 lati). (sk. 5.pielikums)

Apskatot horizontālās bilances analīze par 2011. gadu, var secināt, ka:

- 1.2011. gadā pamatlīdzekļu postenis samazinās par 17,89 %..
- 2.Debitoru īpatsvara kopsumma krita par 6,68 %, jeb 38972 latiem.
3. Naudas līdzekļi turpina palielināties, un šis kāpums sastādīja 11,40 , jeb 4724 lati.
- 3.Kopumā pasīvi 2011. gadā samazinājās par 10,44 %.
- 4.Būtiskākas izmaiņas notika tādos posteņos, kā:
 - samazinājās kreditoru īpatsvars (9,24 %);

- pašu kapitāls krita par 19,06 %. (sk. 6.pielikums)

Kopumā horizontālā un vertikālā analīzes mērķis ir pārskatāmi iztēlot izmaiņas, kas notika galvenos bilances posteņos, lai palīdzētu uzņēmuma menedžeriem pieņemt lēmumu attiecībā uz to, kādā veidā turpināt savējo darbību.

3. Uzņēmuma SIA Liepiņš tālākas attīstības iespējas

Debitoru un kreditoru parādu analīzes uzdevumi ir cieši saistīti ar ekonomisko saturu no debitoru un kreditoru parādu jēdzieniem.

Līdzekļi un uzņēmuma kapitāla avoti ir pastāvīgā apritē - nauda pārvēršas par izejvielām un materiāliem, kuri ražošanas procesā kļūst par gatavu produkciju, kas tiek pārdota par naudu vai bankas pārskaitījumiem. Šajos procesos parādās maksājumi ar juridiskām personām un privātpersonām, pensiju fondiem, iestādēm u.c. Tāpēc apgrozāmo līdzekļu optimāla lieluma un struktūras uzturēšana, to seguma avoti un attiecībām starp tām ir nepieciešama daļa, lai nodrošinātu stabilu un efektīvu darbību uzņēmumā. Savukārt, stabilitāte un efektivitāte uzņēmumā ir atkarīga no tās spējas izpildīt savas īstermiņa un ilgtermiņa saistības, kā arī laikā saņemt naudu no preču vai pakalpojumu realizācijas, lai saglabātu nepārtrauktu ražošanas ciklu.

Parādi var ievērojami traucēt apgrozāmā kapitāla struktūru. Ja, piemēram, apgrozāmo aktīvu sastāvā dominē debitoru parādi, tad uzņēmumam, vai nu jāpiesaista banku kredītus ar augstām procentu likmēm, vai nu gaidīt, kamēr būs tiek samaksāti parādi.

Šajā nodaļā darba autore veiks uzņēmuma SIA Liepiņš debitoru un kreditoru parādu politikas pilnveidošanas iespēju analīzi..

3.1. Finansiālās darbības uzlabošanas iespēju analīze

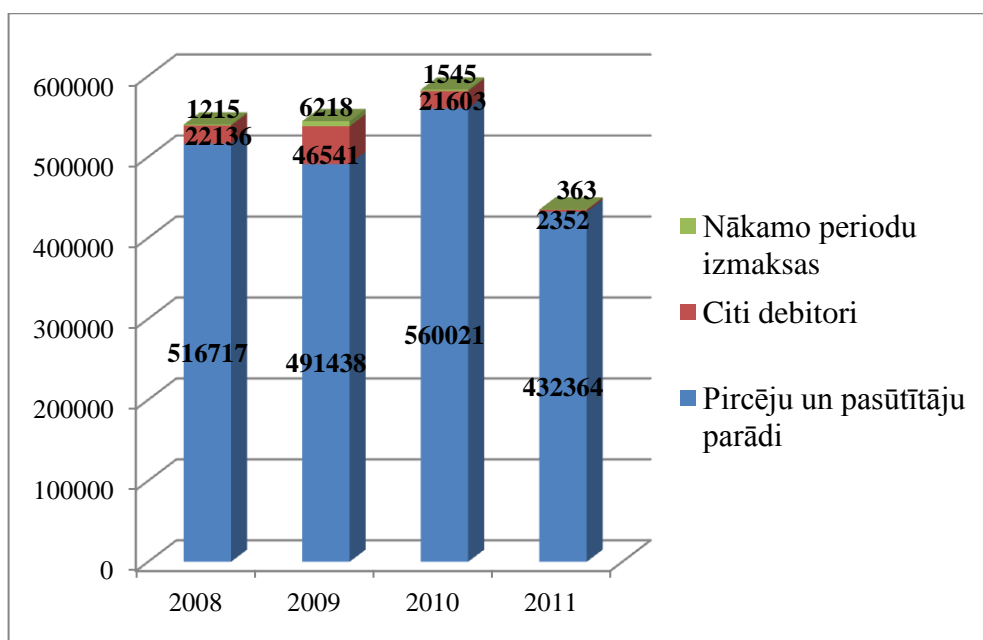
Vispirms darba autore apskatīs debitoru parādu politikas pilnveidošanas iespējas, kas tiek attēlotas 3.1.1. apakšnodaļā.

3.1.1. Debitoru parādu politikas pilnveidošanas iespējas

SIA Liepiņš debitoru parādi izveidojas norēķinos ar pircējiem pēc tam, kad uzņēmums izpildījis savas līgumsaistības, bet pircējs vēl nav samaksājis.

SIA Liepiņš debitoru parādi sastāv no:

1. pircēju un pasūtītāju parādiem;
2. citiem debitoriem;
3. nākamo periodu izmaksām.

3.1.att. SIA „Liepiņš” debitoru parādu struktūra (Ls) laika posmā no 2008.gada līdz 2011.gadam [29]

Izanalizējot uzņēmuma debitoru parādus, darba autore nonāca pie secinājuma, ka laika posmā no 2008. gada līdz 2011. gadam:

1. Kopējiem debitoru parādiem ir tendence ik gadu palielināties, bet jau no 2011. gada tie sāka samazināties.
2. Nākamo periodu izmaksas:
 - 2009. gadā palielinājās par 5003 Ls salīdzinājumā ar 2008. gadu;
 - 2010. gadā samazinājās par 4673 Ls salīdzinājumā ar 2009. gadu.
3. Citi debitori 2009. gadā pieauga par 24405 latiem salīdzinājumā ar 2008. gadu, savukārt 2010. gadā tas samazinājās par 24938 Ls.
4. Pircēju un pasūtītāju parādi:
 - 2009. gadā samazinājās par 25279 Ls salīdzinājumā ar 2008. gadu;
 - 2010. gadā palielinājās par 68583 Ls salīdzinājumā ar 2009. gadu.

Lai uzņēmumam SIA Liepiņš uzlabotu esošo un nākamo situāciju ar debitoriem, ir nepieciešams pilnīgi pārskatīt klientu atlases un sadarbības nosacījumus, kā arī debitoru politiku, izvirzot stingrākus nosacījumus un padarot sev drošākus.

Kā bija jau izanalizēts darba otrajā nodaļā, pircēju un pasūtītāju debeta apgrozījuma koeficients parādīja, ka periodā no 2009. – 2011. gadam vidēji 7 reizes gadā debitoru parādi bija pārvērsti par naudas līdzekļiem. Pēc autores domām, tā nav ļoti slikti.

Vidējais iekasēšanas periods, kas nepieciešams apmaksas saņemšanai no preces pārdošanas brīža periodā no 2009. – 2011. gadam vidēji bija aptuveni 53 dienas. Uzņēmuma pietiekami labi izstrādātas iekasēšanas procedūras, bet, protams, tos ir jāpilnveido.

Autore piedāvā šādus risinājumus:

- jāpārskata iespējas un nepieciešamību pēc sadarbības ar tiem pastāvīgajiem klientiem, kuru parādu apmaksas termiņš ir garāks par vidējo;
- nepieciešams palielināt avansa maksājumus, lai vismaz kaut kādu naudas daļu saņemtu laikā;
- jāveic nepārtrauktu klientu rēķinu apmaksas uzraudzību. Gadījumā, ja debitors aizkavē maksājumu vairāk par 10 dienām, nosūtīt atgādinājumu, vēl pēc 10 dienām brīdinājumu ar aprēķināto līguma soda naudu. Ja klients nekādā veidā nereaģē uz atgādinājumiem un brīdinājumiem, būtu daudz racionālāk griezties pie firmas, kas piedāvā parādu piedziņas pakalpojumus. Kaut gan šī firma ņem kādu procentu no piedzītās summas par sadarbību, tomēr šis problēmas risinājums ir ātrāks un galvenais efektīvāks, nekā mēģināt ar saviem spēkiem saņemt apmaksu.

3.1.2. Kreditoru parādu pilnveidošanas iespējas.

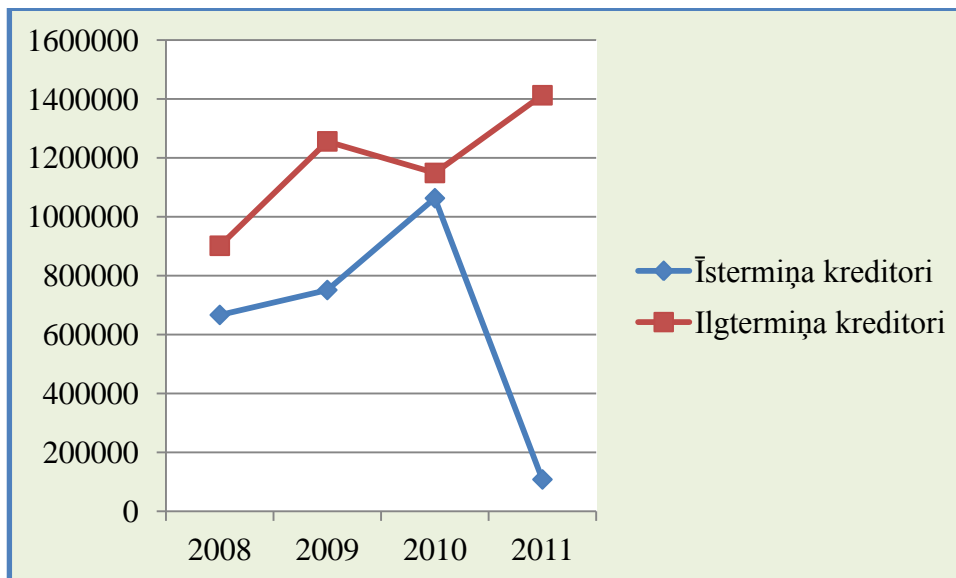
Lai izvirzītu priekšlikumus par uzņēmuma kreditoru parādu pilnveidošanas iespējām, jāapskata kreditoru parādus un to dinamiku periodā no 2008. – 2011. gadam.

3.1.tabula

Kreditoru parādu īpatsvars periodā no 2008. – 2009. gadam [29]

	2008	% daļa no visiem pasīviem	2009	% daļa no visiem pasīviem	2010	% daļa no visiem pasīviem	2011	% daļa no visiem pasīviem
Īstermiņa kreditori	666898	34,76	751543	33,31	1063260	42,21	108389	5,66
Īlgtermiņa kreditori	901805	47,01	1256157	62,57	1148943	51,94	1412723	73,74

No 3.1. tabulas var redzēt, ka īstermiņa kreditori procentuālā izteiksmē pret visiem pasīviem visvairāk bija 2010. gadā, kas sastādīja 42,21 %, bet jau 2011. gadā tās samazinājās gandrīz 8 reizēs un palika tikai 5,66 %. Analizējot ilgtermiņa kreditorus var pateikt, ka tiem tendence palielināties. Vislielākais īpatsvars bija 2011. gadā un sastādīja 73,74 %.

3.2.att. Kreditoru parādu dinamika periodā no 2008. – 2011. gadam [29]

Pēc 3.2. attēla var secināt, ka kreditoru parādu rezultātīvs gads bija 2010. gada, kad ilgtermiņa kreditori palielinājās, bet īstermiņa, otrādi, strauji samazinājās. Tās liecina par to, ka uzņēmums kļūst neatkarīgi no ārējiem investoriem.

Lai efektīvi pārvaldītu kredītu stratēģiju kredītu politika ietvaros, uzņēmumam nepieciešams:

7. Noteikt optimālu kredītu struktūru attiecībā uz konkrētu situāciju. Būtu labi, lai uzņēmums sastādītu kreditoru parādu budžetu;

8. Izstrādāt sistēmu rādītājiem, kas raksturotu, gan kvalitatīvu, gan kvantitatīvu novērtējuma stāvokli un attiecību attīstības ar uzņēmuma kreditoriem un pieņemt tādu rādītāju vērtības par plānotiem.

9. Kreditoru parādu optimizācijas procesā ir jābūt vieta faktisku rādītāju un to rāmīšu līmenim atbilstības analīzei, ka arī analīzei, kura dod priekšstatu par to, kādi bija noviržu cēloņi.

10. Atkarībā no konstatētajām neatbilstībām un to rašanās cēloņiem, ir jāizstrādā un jāīsteno praktisku pasākumu virkni, lai parādu struktūra būtu saskaņā ar plānu (optimāliem) parametriem.

Secinājumi un priekšlikumi

Apkopojot visu darbam iegūto informāciju autore var izdarīt sekojošus secinājumus:

1. Saimnieciskās darbības analīzei ir liela nozīme uzņēmumā, jo ar to palīdzību var noteikt faktorus un tendences, kas ietekmē uzņēmuma darbības rezultātus.
2. Degvielas cenas Latvijā seko pasaules cenu izmaiņām: vairāk nekā 90 % no degvielas cenas veido produkta iepirkšanas cena biržā un nodokļi, kurus degvielas mazumtirgotājs ietekmēt nevar.
3. Uzņēmumam SIA Liepiņš nav tik daudz priekšrocību konkurences ziņā, jo maz reklāmas pasākumu, visāda veida akciju.
4. Likviditātes (apgrozāmo līdzekļu) analīze parādīja, ka: vispārējais apgrozāmo līdzekļu koeficients 2011. gadā bija 4,15, bet 2009. un 2010. gadā pastāvēja risks, ka uzņēmumam būs problēmas īstermiņa saistību maksājumos; 2009. gada precīzais (stingrais) apgrozāmo līdzekļu koeficients sastādīja 0.78, 2010. gadā šis koeficients bija 0,76, to ietekmēja īstermiņa parādu un krājumu palielinājums, tomēr 2011. gada tās sastādīja 4.11, ko ietekmēja ļoti liels krājumu samazinājums; brīvie apgrozāmie līdzekļi 2009. un 2010. gadā bija negatīvi. Jau 2011. gadā brīvo apgrozāmo līdzekļu apjoms ļoti palielinājās un sastādīja 341 856 Ls.
5. Uzņēmuma aktivitātes analīze parādīja, ka: 2009. gadā debitoru parādi bija pārvērsti par naudas līdzekļiem 6 reizes gada laikā, bet 2010. un 2011. gadā 7 reizes; 2009. gadā vidējais iekasēšanas periods bija 59 dienas, 2010. gadā - 48, bet 2011. gadā iekasēšanas periods sastādīja 52 dienas un apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients 2009. gadā bija 4.9, bet jau 2011. gada tās sasniedza 6.8 līmeni, tas notika tāpēc, ka 2011. gadā apgrozāmie līdzekļi samazinājās un sasniedza 450 245 Ls.
6. Ienesīguma (rentabilitātes) analīze pēc veicamajiem aprēķiniem, rāda, ka: periodā no 2009.-2011. gadam bruto peļņas rentabilitātes koeficients bija zem vidējās robežas, kas sastāda 15 %; Degvielas aktīvu atdeve 2009. gadā sasniedza 2.14 %, 2010. gadā – 2,32 %, bet 2011. gadā – 4.52 %., 2011. gada aktīvu atdeves koeficients saistīts ar to, ka palielinājās neto peļņa par 28 056 latiem jeb 32,42 % salīdzinājumā ar 2010. gadu; ilgtermiņa ieguldījumu atdeves koeficients periodā no 2009.-2011. gadam katru gadu palielinājās un 2011. gadā tās sasniedza 5.9, ko rāda, ka uzņēmums sāka vairāk investēt līdzekļus attīstībā.
7. Maksāspējas koeficients periodā no 2009. – 2011. gadam ievērojami pārsniedz kritisko robežu, tas norāda uz to, ka bija problēmas ar kredītu atmaksu, uzņēmuma daudz izmanto aizņemto kapitāli, kas uzņēmumam rada papildus izmaksas procentu maksājuma veidā.
8. Uzņēmuma finansiālas atkarības koeficientam ir tendence samazināties, kas saistīts ar to, ka kreditoriem samazinās kredīta risks, bez uzņēmumam stiprinās maksāspēja. Šī

koeficienta lielums rāda, ka 2009. gadā uz 1 pašu kapitāla latu bija 0,89 Ls saistību, bet 2011. gadā šis rādītājs krita līdz 0,79 Ls. Katru gadu finansiālas atkarības koeficients tuvojas optimālajam līmenim.

9. Pēc uzņēmuma finansiālās neatkarības koeficienta rāda pašu kapitāla īpatsvaru finansēšanas avotu kopējā summā, kā arī uzņēmuma neatkarības pakāpi no aizņemtajiem avotiem, t.i. finansiālo stabilitāti. Pēc veiktās analīzes var redzēt, ka finansu neatkarības koeficientam ir tendence palielināties katru gadu un tikai mazāk par pusi uzņēmuma līdzekļu tiek finansēti no pašu kapitāla, savukārt samazina kreditoru finansu riska pakāpi un palielina uzņēmuma stabilitāti un neatkarību. 2009. gadā šis koeficients bija 0,11, bet jau 2011. gadā tās sasniedza 0,20.

Darba autore pēc izdarītiem secinājumiem, var izdarīt sekojošus priekšlikumus:

1. Izanalizējot SIA Liepiņš priekšrocības un vājās puses, salīdzinājumā ar konkurentiem, uzņēmumam jāpiedāvā saviem klientiem vairāk dažādu akciju, visāda veida atlaižu kartes, ka arī vairāk līdzekļu jāinvestē reklāmas pasākumos, jo mūsdienās reklāma ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc cilvēki pievērš savu uzmanību uz produktu vai pakalpojumu sniedzējiem.

2. Uzņēmumam pastāvīgi ir jāveic konkurentu monitorings, lai uzzinātu konkurentu vājās un stipras puses, lai gūtu priekšstatu par situāciju tirgū un izmantot to sev labumā.

3. Lai pilnveidotu uzņēmuma debitora politiku, SIA Liepiņš vadībai ir :

- jāpārskata iespējas un nepieciešamību pēc sadarbības ar tiem pastāvīgajiem klientiem, kuru parādu apmaksas termiņš ir garāks par vidējo;
- nepieciešams palielināt avansa maksājumus, lai vismaz kaut kādu naudas daļu saņemtu laikā;
- jāveic nepārtrauktu klientu rēķinu apmaksas uzraudzību. Gadījumā, ja debitors aizkavē maksājumu vairāk par 10 dienām, nosūtīt atgādinājumu, vēl pēc 10 dienām brīdinājumu ar aprēķināto līguma soda naudu. Ja klients nekādā veidā nereaģē uz atgādinājumiem un brīdinājumiem, būtu daudz racionālāk griezties pie firmas, kas piedāvā parādu piedziņas pakalpojumus. Kaut gan šī firma ņem kādu procentu no piedzītās summas par sadarbību, tomēr šis problēmas risinājums ir ātrāks un galvenais efektīvāks, nekā mēģināt ar saviem spēkiem saņemt apmaksu.

4. Lai uzlabotu likviditātes koeficientu, uzņēmumam SIA Liepiņš ir jāsamazina kreditoru parādus un jāpalielina apgrozāmo līdzekļu izmantošanas efektivitāti.

5. Uzņēmumam ir jāpaaugstina rentabilitātes rādītājus. To uzlabošanai ir jāsamazina izmaksas un jāpaaugstina uzņēmuma produktivitāti.

Izmantotās literatūra un avoti

1. **Leopold A. Bernstein Bernard, John J. Wild** *Financial Statement Analysis*. the city University of New York, 1999, 529 p.
2. **Samulsen J.M., Wilkes F.M.** *Management of Company Finance*. International Thompson Business, 1996, 243 p.
3. **Didenko K., Sundukova Z.** *Ekonomikas analīzes teorētiskie pamati*. Rīga: RTU, 2003, 71.lpp.
4. **Hoff Kjell Gunnar, Marinska K.** *Biznesa ekonomika*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2000.
5. **Kasalis J.** *Uzņēmumu finanšu pārskatu analīzes modeļi un to pielietojums dažādām lietotāju grupām*. Promocijas darba kopsavilkums, Rīga, 2005, 42.lpp.
6. **Kālis I.** *Finansu menedžments*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004, 189.lpp.
7. **Rurāne M.** *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Biznesa Augstskola Turība, 1997, 254.lpp.
8. **Slavinska I.** *Uzņēmējdarbības plānošana un kontrole*. Rīga: Biznesa Augstskola Turība, 2003, 167.lpp.
9. **Zinātnisko – pētniecības darbu 6. sējums.** *Tautsaimniecības attīstību ietekmējošo faktoru izpēte un analīze*. Jēkabpils, 2008, 291. lpp.
10. **Zinātnisko – pētniecības darbu 7. sējums.** *Tautsaimniecības attīstību ietekmējošo faktoru izpēte un analīze*. Jēkabpils, 2009, 226. lpp.
11. **Балабонов И.Т.** *Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта.2 издание*. Москва: Финансы и статистика, 2002, 208 с.
12. **Басовский Л.У., Басовская Е.Н.** *Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Учебное пособие*. Москва: ИНФРА, 2006, 368 с.
13. **Канке А.А., Кошечая И.П.** *Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия*. Москва, 2007. 287 с.
14. **Ковалёв В.В.** *Финансовый анализ: методы и процедуры*. Москва: Финансы и статистика, 2002, 560 с.
15. **Савицкая Г.В.** *Анализ хозяйственной деятельности предприятия*. Минск ООО “Новое знание”, 2000, 530. с.
16. **Шеремет А. Д., Аксененко А. Ф.** *Хозрасчёт, учёт и экономический анализ в новых условиях хозяйствования*. Сборник статей, Москва: Изд-во МГУ, 1989, 224 с.
17. *Konkurences monitorings*. Pieejams: <http://www.alberts.lv/printable.php?cid=8&oid=7> (skatīts 18.03.2013).

18. *Degvielas cena šķērsgriezumā*. Pieejams: <http://enkurs.lv/degvielas-cena-skersgriezuma/> (skatīts 17.03.2013).
19. *Ekonomikas institūta pētījums par degvielas tirgu Latvijā*. Pieejams: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/nodoklu_politika/akcizes_nodoklis/cita_informacija (skatīts 4.04.2013).
20. *Degvielas cenas uz 19.04.2013* Pieejams: <http://www.gudriem.lv/degviela?lng=ru&ci=&st=&co=10&t=&fc=&o=1> (skatīts 19.04.2013).
21. *Degvielas cena šķērsgriezumā*. Pieejams: <http://www.kakao.lv/index.php?zoomzina=5304> (skatīts 17.03.2013).
22. *Finansu analīze*. Pieejams: http://www.lursoft.lv/finansu_analizes_piemers.html (skatīts 25.03.2013).
23. *SIA Gotika Auto apraksts*. Pieejams: <http://www.gotikaauto.lv/lv/par-uznemumu> (skatīts 17.03.2013).
24. *SIA Sumata apraksts*. Pieejams: www.sumata.lv (skatīts 17.03.2013)
25. *SIA Viada mājas apraksts*. Pieejams: <http://www.viada.lv/lat/about/history> (skatīts 17.03.2013).
26. *Uzņēmuma darbības analīze*. Pieejams: http://ocw.elearning.lv/EK0102/lv/M_Volodina/Prezentacijas_1_sem/8_Uzņemuma_darbības_analīze.pps. (skatīts 17.03.2013).
27. *Altmaņa formula*. Pieejams: http://wiki.venta.lv/mediawiki/index.php/Altmana_formula (skatīts 4.04.2013).
28. *Degvielas cenas*. Pieejams: http://www.statoil.lv/lv_LV/pg1334072745785/private/Degviela/degvielas-cenas.html (skatīts 17.03.2013).
29. *SIA Liepiņš gada pārskats par 2008, 2009, 2010, 2011*

Pielikumi

SIA Liepiņš 2009. gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze

Bilances postenis - Aktīvs	Perioda beigās	Perioda sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+,- %.)
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	18,25	23,42	5,17
2.Iekārtas un mašīnas	0,80	0,99	0,19
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	2,30	3,45	1,15
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	0,76	0,99	0,23
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	5,55	5,46	-0,09
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	27,66	34,31	6,65
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	37,12	43,43	6,30
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	64,78	77,73	12,95
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	0,24	0,28	0,04
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	4,22	6,70	2,48
5.Avansa maksājumi par precēm	0,08	0,05	-0,03
I. KRĀJUMI KOPĀ	4,54	7,03	2,48
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	26,94	12,65	-14,29
4.Citi debitori	1,15	0,43	-0,73
7.Nākamo periodu izmaksas	0,06	0,04	-0,03
III. DEBITORI KOPĀ	28,15	13,11	-15,04
V. NAUDA (KOPĀ)	2,52	2,13	-0,39
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	35,22	22,27	-12,95
AKTĪVA BILANCE	100,00	100,00	-

Pasīvs			
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	10,43	12,08	1,65
d) pārējās rezerves.	0,90	1,05	0,14
4. REZERVES KOPĀ	0,90	1,05	0,14
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	0,11	0,04	-0,07

b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	6,79	10,94	4,15
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	18,23	24,11	5,88
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	12,90	23,38	10,48
4.Citi aizņēmumi	9,57	10,12	0,55
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	14,61	16,92	2,31
13.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	8,60	0,00	-8,60
Atliktā nodokļa saistības	1,33	1,52	0,19
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	47,01	51,94	4,93
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	20,64	0,00	-20,64
4.Citi aizņēmumi	0,00	6,04	6,04
5.No pircējiem saņemtie avansi	0,49	0,76	0,28
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	7,77	7,63	-0,14
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	0,41	0,61	0,20
11.Pārējie kreditori	0,21	0,20	-0,02
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	4,92	8,30	3,38
15.Uzkrātās saistības	0,32	0,42	0,10
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	34,76	23,95	-10,82
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	81,77	75,89	-5,88
PASĪVA BILANCE	100,00	100,00	0,00

SIA Liepiņš 2010.gada bilance aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze

Bilances postenis - Aktīvs	Perioda beigās	Perioda sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+,- %.)
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	24,93	18,25	-6,68
2.Iekārtas un mašīnas	4,78	0,80	-3,99
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	3,13	2,30	-0,84
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	0,62	0,76	0,15
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	5,76	5,55	-0,21
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	39,22	27,66	-11,57
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	30,17	37,12	6,95
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	0,10	0,00	-0,10
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	0,10	0,00	-0,10
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	69,50	64,78	-4,72
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	0,27	0,24	-0,03
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	3,95	4,22	0,27
5.Avansa maksājumi par precēm	0,11	0,08	-0,03
I. KRĀJUMI KOPĀ	4,34	4,54	0,21
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	21,78	26,94	5,15
4.Citi debitori	2,06	1,15	-0,91
7.Nākamo periodu izmaksas	0,28	0,06	-0,21
III. DEBITORI KOPĀ	24,12	28,15	4,03
V. NAUDA (KOPĀ)	2,05	2,52	0,48
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	30,50	35,22	4,72
AKTĪVA BILANCE	100,0	100,0	0,00

Pasīvs			
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	8,86	10,43	1,56
d) pārējās rezerves.	0,00	0,90	0,90
4. REZERVES KOPĀ	0,00	0,90	0,90
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	0,00	0,11	0,11
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	2,15	6,79	4,64
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	11,01	18,23	7,21
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	19,94	12,90	-7,04
4.Citi aizņēmumi	23,27	9,57	-13,70
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	11,79	14,61	2,82
13.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	0,00	8,60	8,60
Atliktā nodokļa saistības	0,68	1,33	0,65
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	55,68	47,01	-8,67
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	5,20	20,64	15,44
4.Citi aizņēmumi	2,37	0,00	-2,37
5.No pircējiem saņemtie avansi	1,89	0,49	-1,40
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	23,32	7,77	-15,55
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	0,00	0,41	0,41
11.Pārējie kreditori	0,19	0,21	0,03
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	0,00	4,92	4,92
15.Uzkrātās saistības	0,34	0,32	-0,02
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	33,31	34,76	1,45
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	88,99	81,77	-7,21
PASĪVA BILANCE	100,00	100,00	0,00

SIA Liepiņš 2011.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu vertikālā analīze

Bilances postenis - Aktīvs	Perioda beigās	Perioda sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+,- %.)
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	32,13	24,93	-7,20
2.Iekārtas un mašīnas	3,33	4,78	1,45
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	3,38	3,13	-0,24
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	0,00	0,62	0,62
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	3,95	5,76	1,81
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	42,78	39,22	-3,56
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	25,78	30,17	4,40
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	0,12	0,10	-0,02
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	0,12	0,10	-0,02
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	68,68	69,50	0,82
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	0,16	0,27	0,11
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	6,26	3,95	-2,31
5.Avansa maksājumi par precēm	0,10	0,11	0,01
I. KRĀJUMI KOPĀ	6,53	4,34	-2,19
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	22,23	21,78	-0,45
4.Citi debitori	0,86	2,06	1,21
7.Nākamo periodu izmaksas	0,06	0,28	0,21
III. DEBITORI KOPĀ	23,15	24,12	0,97
V. NAUDA (KOPĀ)	1,65	2,05	0,40
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	31,32	30,50	-0,82
AKTĪVA BILANCE	100,00	100,00	0,00

Pasīvs			
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	7,94	8,86	0,93
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	1,92	0,00	-1,92
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	2,32	2,15	-0,18
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	12,19	11,01	-1,17
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	19,44	19,94	0,50
4.Citi aizņēmumi	19,88	23,27	3,39
6.Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem	5,79	11,79	5,99
Atliktā nodokļa saistības	0,49	0,68	0,19
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	45,61	55,68	10,07
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	0,00	5,20	5,20
4.Citi aizņēmumi	1,34	2,37	1,03
5.No pircējiem saņemtie avansi	0,67	1,89	1,22
6.Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem	38,75	23,32	-15,43
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	0,81	0,00	-0,81
11.Pārējie kreditori	0,25	0,19	-0,06
15.Uzkrātās saistības	0,39	0,34	-0,05
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	42,21	33,31	-8,90
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	87,81	88,99	1,17
PASĪVA BILANCE	100,00	100,00	0,00

SIA Liepiņš 2009.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze

Balances postenis - Aktīvs	Gada beigās	Gada sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+/-)	
			Latos	%
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	350082	387859	37777	10,79
2.Iekārtas un mašīnas	15293	16390	1097	7,17
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	44067	57129	13062	29,64
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	14660	16465	1805	12,31
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	106433	90368	-16065	-15,09
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	530535	568211	37676	7,10
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	712166	719270	7104	1,00
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	1242701	1287481	44780	3,60
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	4640	4608	-32	-0,69
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	81012	110984	29972	37,00
5.Avansa maksājumi par precēm	1535	797	-738	-48,08
I. KRĀJUMI KOPĀ	87187	116389	29202	33,49
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	516717	209444	-307273	-59,47
4.Citi debitori	22136	7073	-15063	-68,05
7.Nākamo periodu izmaksas	1215	590	-625	-51,44
III. DEBITORI KOPĀ	540068	217107	-322961	-59,80
V. NAUDA (KOPĀ)	48397	35312	-13085	-27,04
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	675652	368808	-306844	-45,41
AKTĪVA BILANCE	1918353	1656289	-262064	-13,66

Pasīvs				
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	200000	200000	0,00	0,00
d) pārējās rezerves.	17342	17342	0,00	0,00
4. REZERVES KOPĀ	17342	17342	0,00	0,00
5. Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	2058	698	-1360,00	-66,08
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	130250	181260	51010,00	39,16
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	349650	399300	49650,00	14,20
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	247500	387200	139700,00	56,44
4. Citi aizņēmumi	183500	167603	-15897,00	-8,66
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	280280	280280	0,00	0,00
13. Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	165000	0	-165000,00	-100,00
Atliktā nodokļa saistības	25525	25248	-277,00	-1,09
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	901805	860331	-41474,00	-4,60
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	396000	0	-396000,00	-100,00
4. Citi aizņēmumi	0	100000	100000,00	100,00
5. No pircējiem saņemtie avansi	9380	12669	3289,00	35,06
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	149057	126294	-22763,00	-15,27
10. Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	7956	10107	2151,00	27,04
11. Pārējie kreditori	4065	3249	-816,00	-20,07
14. Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	94300	137400	43100,00	45,71
15. Uzkrātās saistības	6140	6939	799,00	11,51
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	666898	396658	-270240,00	-40,52
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	1568703	1256989	-311714,00	-19,87
PASĪVA BILANCE	1918353	1656289	-262064,00	-13,66

SIA Liepiņš 2010.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze

Balances postenis - Aktīvs	Gada beigās	Gada sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+/-)	
			latos	%
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	562428	350082	-212346	-37,76
2.Iekārtas un mašīnas	107919	15293	-92626	-85,83
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	70711	44067	-26644	-37,68
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	13908	14660	752	5,41
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	129974	106433	-23541	-18,11
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	884940	530535	-354405	-40,05
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	680745	712166	31421	4,62
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	2300	0	-2300	-100,00
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	2300	0	-2300	-100,00
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	1567985	1242701	-325284	-20,75
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	6148	4640	-1508	-24,53
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	89179	81012	-8167	-9,16
5.Avansa maksājumi par precēm	2487	1535	-952	-38,28
I. KRĀJUMI KOPĀ	97814	87187	-10627	-10,86
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	491438	516717	25279	5,14
4.Citi debitori	46541	22136	-24405	-52,44
7.Nākamo periodu izmaksas	6218	1215	-5003	-80,46
III. DEBITORI KOPĀ	544197	540068	-4129	-0,76

V. NAUDA (KOPĀ)	46180	48397	2217	4,80
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	688191	675652	-12539	-1,82
AKTĪVA BILANCE	2256176	1918353	-337823	-14,97

Pasīvs				
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	200000	200000	0	0,00
d) pārējās rezerves.	0	17342	17342	100,00
4. REZERVES KOPĀ	0	17342	17342	100,00
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	50	2058	2008	97,57
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	48426	130250	81824	62,82
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	248476	349650	101174	40,72
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	449880	247500	-202380	-44,99
4.Citi aizņēmumi	525011	183500	-341511	-65,05
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	265920	280280	14360	5,40
13.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	0	165000	165000	100,00
Atliktā nodokļa saistības	15346	25525	10179	66,33
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	1256157	901805	-354352	-28,21
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	117360	396000	278640	237,42
4.Citi aizņēmumi	53473	0	-53473	-100,00
5.No pircējiem saņemtie avansi	42658	9380	-33278	-78,01
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	526130	149057	-377073	-71,67
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	67	7956	7889	99,16
11.Pārējie kreditori	4212	4065	-147	-3,49
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	0	94300	94300	100,00

15.Uzkrātās saistības	7643	6140	-1503	-19,67
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	751543	666898	-84645	-11,26
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	2007700	1568703	-438997	-21,87
PASĪVA BILANCE	2256176	1918353	-337823	-14,97

SIA Liepiņš 2011.gada bilances aktīvu un pasīvu posteņu horizontālā analīze

Balances postenis - Pasīvs	Gada beigās	Gada sākumā	Gada beigās salīdz. ar gada sākumu(+/-)	
			latos	%
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	809380	562428	-246952	-30,51
2.Iekārtas un mašīnas	83925	107919	23994	28,59
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	85042	70711	-14331	-16,85
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	0	13908	13908	100,00
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	99423	129974	30551	30,73
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	1077770	884940	-192830	-17,89
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	649323	680745	31422	4,84
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	3000	2300	-700	-23,33
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	3000	2300	-700	-23,33
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	1730093	1567985	-162108	-9,37
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	4094	6148	2054	33,41
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	157723	89179	-68544	-43,46
5.Avansa maksājumi par precēm	2639	2487	-152	-5,76
I. KRĀJUMI KOPĀ	164456	97814	-66642	-40,52
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	560021	491438	-68583	-12,25

4.Citi debitori	21603	46541	24938	53,58
7.Nākamo periodu izmaksas	1545	6218	4673	75,15
III. DEBITORI KOPĀ	583169	544197	-38972	-6,68
V. NAUDA (KOPĀ)	41456	46180	4724	11,40
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	789081	688191	-100890	-12,79
AKTĪVA BILANCE	2519174	2256176	-262998	-10,44

Pasīvs				
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	200000	200000	0,00	0,00
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	48476	50	-48426,00	-99,90
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	58495	48426	-10069,00	-17,21
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	306971	248476	-58495,00	-19,06
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	489811	449880	-39931,00	-8,15
4.Citi aizņēmumi	500886	525011	24125,00	4,82
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	145920	265920	120000,00	82,24
Atliktā nodokļa saistības	12326	15346	3020,00	24,50
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	1148943	1256157	107214,00	9,33
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	0	117360	117360,00	100,00
4.Citi aizņēmumi	33835	53473	19638,00	58,04
5.No pircējiem saņemtie avansi	16813	42658	25845,00	60,59
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	976087	526130	-449957,00	-46,10
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	20419	67	-20352,00	-99,67
11.Pārējie kreditori	6271	4212	-2059,00	-32,83

15. Uzkrātās saistības	9835	7643	-2192,00	-22,29
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	1063260	751543	-311717,00	-29,32
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	2212203	2007700	-204503,00	-9,24
PASĪVA BILANCE	2519174	2256176	-262998,00	-10,44

Finanšu stabilitātes aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa

Finanšu stabilitātes robežas aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa (finanšu koeficienta izmantošana bankrota prognozēšanā) 2009. gadā.

$$X1 = 688191 / 2256176 = 0,305$$

$$X2 = 48426 / 2256176 = 0,021$$

$$X3 = 66380 / 2256176 = 0,029$$

$$X4 = 248476 / (1256157 + 751543) = 0,124$$

$$X5 = 3373087 / 2256176 = 1,495$$

$$Z = 1,2 * 0,305 + 1,4 * 0,021 + 3,3 * 0,029 + 0,6 * 0,124 + 1,0 * 1,495 = 0,366 + 0,0294 + 0,0957 + 0,0744 + 1,495 = \mathbf{2,0605}$$

Finanšu stabilitātes robežas aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa (finanšu koeficienta izmantošana bankrota prognozēšanā) 2010. gadā.

$$X1 = 789081 / 2519174 = 0,313$$

$$X2 = 58495 / 2519174 = 0,023$$

$$X3 = 94397 / 2519174 = 0,037$$

$$X4 = 306971 / (1148943 + 1063260) = 0,139$$

$$X5 = 4405685 / 2519174 = 1,749$$

$$Z = 1,2 * 0,313 + 1,4 * 0,023 + 3,3 * 0,037 + 0,6 * 0,139 + 1 * 1,749 = 0,3756 + 0,0322 + 0,1221 + 0,0834 + 1,749 = \mathbf{2,3623}$$

Finanšu stabilitātes robežas aprēķins pēc E. Altmaņa modeļa (finanšu koeficienta izmantošana bankrota prognozēšanā) 2011. gadā

$$X1 = 450245 / 1915770 = 0,235$$

$$X2 = 86551 / 1915770 = 0,045$$

$$X3 = 133030 / 1915770 = 0,069$$

$$X4 = 393522 / (1412723 + 108389) = 0,259$$

$$X5 = 3072321 / 1915770 = 1,604$$

$$Z = 1,2 * 0,235 + 1,4 * 0,045 + 3,3 * 0,069 + 0,6 * 0,259 + 1 * 1,604 = 0,282 + 0,063 + 0,2277 + 0,1554 + 1,604 = \mathbf{2,3321}$$

SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2008.gads

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda sākumā
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	60	350082	387859
2.Iekārtas un mašīnas	70	15293	16390
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	44067	57129
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	14660	16465
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	106433	90368
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	530535	568211
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	104	712166	719270
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	1242701	1287481
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	4640	4608
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	81012	110984
5.Avansa maksājumi par precēm	250	1535	797
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	87187	116389
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	516717	209444
4.Citi debitori	310	22136	7073
7.Nākamo periodu izmaksas	340	1215	590
III. DEBITORI KOPĀ	350	540068	217107
V. NAUDA (KOPĀ)	400	48397	35312
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	675652	368808
AKTĪVA BILANCE	420	1918353	1656289
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	200000	200000
d) pārējās rezerves.	490	17342	17342
4. REZERVES KOPĀ	500	17342	17342
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	2058	698
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	130250	181260
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	349650	399300
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	247500	387200
4.Citi aizņēmumi	601	183500	167603
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	603	280280	280280
13.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	633	165000	0
Atliktā nodokļa saistības	634	25525	25248

I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	640	901805	860331
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	396000	0
4.Citi aizņēmumi	671	0	100000
5.No pircējiem saņemtie avansi	680	9380	12669
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	149057	126294
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	7956	10107
11.Pārējie kreditori	740	4065	3249
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	770	94300	137400
15.Uzkrātās saistības	771	6140	6939
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	780	666898	396658
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	1568703	1256989
PASĪVA BILANCE	800	1918353	1656289
Strādājošo skaits	990	13	13

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda beigās
1.Neto apgrozījums	10	4563363	1902406
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-4184151	-1538888
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	379212	363518
4.Pārdošanas izmaksas	40	-103253	-62100
5.Administrācijas izmaksas	50	-69210	-83059
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	8545	52003
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-9262	-11508
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-41807	-32585
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	164225	226269
15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	164225	226269
16.Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	160	-24571	-31283
17.Pārējie nodokļi	170	-9127	-11398
18.Atliktais uzņēmuma ienākuma nodoklis	175	-277	-2328
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	130250	181260

SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2009.gads

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda sākumā
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	60	562428	350082
2.Iekārtas un mašīnas	70	107919	15293
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	70711	44067
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	13908	14660
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	129974	106433
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	884940	530535
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	104	680745	712166
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	160	2300	0
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	190	2300	0
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	1567985	1242701
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	6148	4640
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	89179	81012
5.Avansa maksājumi par precēm	250	2487	1535
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	97814	87187
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	491438	516717
4.Citi debitori	310	46541	22136
7.Nākamo periodu izmaksas	340	6218	1215
III. DEBITORI KOPĀ	350	544197	540068
V. NAUDA (KOPĀ)	400	46180	48397
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	688191	675652
AKTĪVA BILANCE	420	2256176	1918353
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	200000	200000
d) pārējās rezerves.	490	0	17342
4. REZERVES KOPĀ	500	0	17342
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	50	2058
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	48426	130250

1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	248476	349650
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	449880	247500
4.Citi aizņēmumi	601	525011	183500
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	603	265920	280280
13.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	633	0	165000
Atliktā nodokļa saistības	634	15346	25525
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	640	1256157	901805
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	117360	396000
4.Citi aizņēmumi	671	53473	0
5.No pircējiem saņemtie avansi	680	42658	9380
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	526130	149057
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	67	7956
11.Pārējie kreditori	740	4212	4065
14.Neizmaksātās iepriekšējo gadu dividendes	770	0	94300
15.Uzkrātās saistības	771	7643	6140
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	780	751543	666898
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	2007700	1568703
PASĪVA BILANCE	800	2256176	1918353
Strādājošo skaits	990	20	13

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda beigās
1.Neto apgrozījums	10	3373087	4563363
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-3007001	-4184151
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	366086	379212
4.Pārdošanas izmaksas	40	-111875	-103253
5.Administrācijas izmaksas	50	-61653	-69210
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	14594	8545
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-104245	-9262
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-36527	-41807

12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	66380	164225
15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	66380	164225
16.Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	160	-18558	-24571
17.Pārējie nodokļi	170	-9575	-9127
18.Atliktais uzņēmuma ienākuma nodoklis	175	10179	-277
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	48426	130250
Nolietojums	995	74454	0

SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2010.gads

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda sākumā
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	60	809380	562428
2.Iekārtas un mašīnas	70	83925	107919
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	85042	70711
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	0	13908
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	99423	129974
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	1077770	884940
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	104	649323	680745
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	160	3000	2300
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	190	3000	2300
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	1730093	1567985
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	4094	6148
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	157723	89179
5.Avansa maksājumi par precēm	250	2639	2487
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	164456	97814
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	560021	491438
4.Citi debitori	310	21603	46541
7.Nākamo periodu izmaksas	340	1545	6218
III. DEBITORI KOPĀ	350	583169	544197
V. NAUDA (KOPĀ)	400	41456	46180
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	789081	688191
AKTĪVA BILANCE	420	2519174	2256176
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	200000	200000
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	48476	50
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	58495	48426

1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	306971	248476
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	489811	449880
4.Citi aizņēmumi	601	500886	525011
6.Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem	603	145920	265920
Atliktā nodokļa saistības	634	12326	15346
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	640	1148943	1256157
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	0	117360
4.Citi aizņēmumi	671	33835	53473
5.No pircējiem saņemtie avansi	680	16813	42658
6.Parādi piegādātājiem un darbuņēmējiem	690	976087	526130
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	20419	67
11.Pārējie kreditori	740	6271	4212
15.Uzkrātās saistības	771	9835	7643
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	780	1063260	751543
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	2212203	2007700
PASĪVA BILANCE	800	2519174	2256176
Strādājošo skaits	990	31	20

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda beigās
1.Neto apgrozījums	10	4405685	3373087
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-3936832	-3007001
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	468853	366086
4.Pārdošanas izmaksas	40	-175250	-111875
5.Administrācijas izmaksas	50	-85789	-61653
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	5496	14594
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-83971	-104245
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-34942	-36527
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	94397	66380

15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	94397	66380
16.Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	160	-13246	-18558
17.Pārējie nodokļi	170	-25676	-9575
18.Atliktais uzņēmuma ienākuma nodoklis	175	3020	10179
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	58495	48426
Nolietojums	995	433022	74454

SIA „Liepiņš” finanšu pārskatu dati 2011.gads

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda sākumā
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	60	0	809380
2.Iekārtas un mašīnas	70	27381	83925
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	60930	85042
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	6536	99423
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	94847	1077770
III IEGULDĪJUMA ĪPAŠUMI KOPĀ	104	1370678	649323
6.Pārējie aizdevumi u.c. ilgtermiņa debitori	160	0	3000
V. ILGTERMIŅA FINANSU IEGULDĪJUMI KOPĀ	190	0	3000
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	1465525	1730093
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	3332	4094
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	0	157723
5.Avansa maksājumi par precēm	250	470	2639
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	3802	164456
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	432364	560021
4.Citi debitori	310	2352	21603
7.Nākamo periodu izmaksas	340	363	1545
III. DEBITORI KOPĀ	350	435079	583169
V. NAUDA (KOPĀ)	400	11364	41456
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	450245	789081
AKTĪVA BILANCE	420	1915770	2519174
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	200000	200000
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	106971	48476
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	86551	58495
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	393522	306971
3.Citi uzkrājumi	560	1136	0
2. UZKRĀJUMI (KOPSUMMA)	570	1136	0
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	369920	489811
4.Citi aizņēmumi	601	458000	500886
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	603	575559	145920

Atliktā nodokļa saistības	634	9244	12326
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	640	1412723	1148943
4.Citi aizņēmumi	671	16406	33835
5.No pircējiem saņemtie avansi	680	110	16813
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	71218	976087
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	18196	20419
11.Pārējie kreditori	740	1075	6271
15.Uzkrātās saistības	771	1384	9835
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	780	108389	1063260
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	1521112	2212203
PASĪVA BILANCE	800	1915770	2519174
Strādājošo skaits	990	24	0

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Rādītājs		Perioda beigās	Perioda beigās
1.Neto apgrozījums	10	3072321	4405685
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-2710350	-3936832
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	361971	468853
4.Pārdošanas izmaksas	40	-121576	-175250
5.Administrācijas izmaksas	50	-75987	-85789
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	29977	5496
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-35076	-83971
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-26279	-34942
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	133030	94397
15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	133030	94397
16.Ieņēmuma nodoklis par pārskata periodu	160	-24032	-13246
17.Pārējie nodokļi	170	-25529	-25676
18.Atliktais uzņēmuma ienākuma nodoklis	175	3082	3020
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	86551	58495

Maģistra darbs „Uzņēmuma „SIA Liepiņš” saimnieciskās darbības analīze un tās tālākas attīstības iespējas” izstrādāts LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Jūlija Vasiļjeva _____

(paraksts, datums)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Dr.ekon. profesors Edgars Kasalis _____

(paraksts, datums)

Recenzents: Dr.ekon. Inga Būmane _____

(paraksts, datums)

Darbs iesniegts Grāmatvedības un audita katedrā _____

Studiju metodiķe: Dagmāra Briede _____

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījumu komisijas sēdē:

_____ Prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretāre: Mg.ekon., lekt. Ilze Āboliņa _____